

Suomen sosialidemokratisen puolueen
neljännen (Ylimääräisen) kokouksen
(VII:nnten työväenyhdistysten edustajankokouksen)

Pöytäkirja

ROROUS pidetty Tampereella marrask. 20 — 22 p. 1905.

Toimittanut
wflinö 30RinEn
(kokouksen sihteeri)

Työväen puoluehallinnon kustannuksella»

Tampereen Työväen Osuus kirjapaino r. 1906.

Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma.

Sosialidemokratinen puolue Suomessa pyrkii samoin kuin sosialidemokratiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista.

Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekevään kerrosten sorronalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti valtitseva tosiasia, että tuotannon välikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoiman omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken *taloudellisen vallan kehittyminen kapitalistien* ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että *yhä suuremmat joukot* ennen itsenäisiä pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikappaleensa ja *joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi.* Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riis-

täminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtätekeväin kansankerrosten elämänehdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantavan yhtenäisyyden puutteesta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. *Yksityistuotannon syrjäytyminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi* samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannon välikappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokkataisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. *Köyhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tajuamaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi on siis sosialidemokratisen puolueen Suomessa varsinaisena ohjelmana*, jonka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Sosialidemokratinen puolue Suomessa tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtien himmentämistä, sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Sosialidemokratinen puolue Suomessa on kansainvälinen puolue: se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet samoin kuin syntyperän, sukupuolen ja varallisuuden etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistäminenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausuntovapauden sortoa sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaatii työntekijäluokan elämän laillista suojelemista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

*

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosialidemokratisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksimarijärjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vapaapäivänä. Palkkio valituille edusmiehille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämisen- ja hylkäämisoikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetus-välikappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylimpään oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdistykunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syytetyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkärin apu ja lääkkeet sekä synnytysapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhan aatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajoitusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityisoikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.

11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain vaan yksityistenkin teettämässä töissä.

3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

4. Täysi vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittäinen lepoaika viikossa on säädettävä.

4. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) varten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.

6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normaalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

7. Edellä olevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, käsityöläisiin, maanviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.

8. Työväensuojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että nais-tarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojelulakien rikkominen on estettävä ankaroilla rangaistuksilla.

9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairas- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.

10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat, että ne eivät anna aihetta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.

11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvatatus.

kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa

myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustajasijoja.

2. Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asuntoja sekä yksityistä yritteliäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

5. Sairaanhoidon, lääkärinapu, lääkkeet ja hautauskunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivaisapuna.

6. Turvattomien lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirotoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattua on kunnan hankittava asujamilleen riittävästi työtä ja määrättävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työnvälitystoimistoja, joitten hallinnossa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemissa edustajia.

12. Kunnallinen kieltäminen on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäkään vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

maatalousohjelma.

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella.

3. Pakollisesti myytäväksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivannot ovat arvioitavat ja otettavat arvatusta hinnasta valtion omiksi.

4. Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat.

5. Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joitten jäsenet itse viljelevät maata.

6. Valtioapua on annettava etupäässä pikkuviljelystä tarkoittaville toimenpiteille. Samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla.

7. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttöoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

8. Metsästys- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

9. Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteiden kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituk-

senmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

11. Palkollissääntö on lakkautettava.

Suomen sosialidemokratisen puolueen säännöt.

(Hyväksytyt puoluekokouksessa Viipurissa heinäk. 20 p. 1901).

1 §. Suomen työväenpuolueen muodostavat ne yhdistykset, ammattiosastot ja liitot, jotka hyväksyvät puolueen ohjelman ja täyttävät puoluekokouksen määräämät velvollisuudet.

2 §. Ilmoittautuminen puolueeseen tapahtuu puoluehallinnon kautta.

3. Verotus puoluehallinnon tarpeita varten tapahtuu siihen liittyneiltä yhdistyksiltä jäsenluvun perustuksella siten, että jokaiselta yhdistyksen tai siihen liittyneiden ammattiosastojen jäseneltä suoritetaan veroa 30 penniä puolessa vuodessa, huolimatta siitä, onko jäsen suorittanut koko tältä ajalta jäsenmaksun vai ei. Asianomainen työväenyhdistys toimittaa maksut sekä omien että alaistensa ammattiyhdistysten jäseniltä puoluehallinnolle puolivuositain tammi- ja heinäkuussa edelliseltä vuosipuoliskolta. Työväenyhdistykseen kuulumattomat puolueeseen liittyneet ammattiosastot ja liitot suorittavat jäsenmaksunsa suoraan puoluehallinnolle yllämainittuina aikoina. Maalaisyhdistykset maksavat joka jäseneltään ainoastaan puolet siitä, mitä kaupunkilaisyhdistykset.

4 §. Tammikuussa lähetettävien verojen yhteydessä lähettävät työväenyhdistykset puoluehallinnolle tilastolliset tiedot edelliseltä vuodelta, puoluehallinnon antaman kaavan mukaan.

5 §. Yhdistys, joka ei yllämainitun ajan kuluessa lähetä jäsenmaksuja eikä tilastoa, katsotaan puolueesta eronneeksi. Näiden yhdistysten nimet julkaistaan puolueen sanomalehdissä. Ennenkuin yhdistys pääsee puolueeseen, on sen suoritettava rästissä olevat maksut.

6 §. Ylin määräämisvalta puolueen kaikissa asioissa on puoluekokouksella.

7 §. Puoluekokouksen muodostavat yhdistysten valitsevat edustajat. Edustajat valitaan sen periaatteen mukaan, että kaikki ne yhdistykset, joissa on jäseniä alle sadan, valitsevat kukin yhden edustajan, ja ne yhdistykset, joissa on jäseniä yli sadan, valitsevat jokaiselta alkavalta sataluvulta yhden lisäjäsenen sen lisäksi. Edustajaksi voidaan valita henkilöitä muiltakin paikkakunnilta, kunhan ne vain ovat sellaisen työväenyhdistyksen, ammattiosaston tai liiton jäseniä, joka kuuluu puolueeseen.

8 §. Puoluehallinnon jäsenet ja tilintarkastajat sekä niiden lehtien toimittajat, jotka puoluekokous on hyväksynyt puoluelehdiksi, ovat itseoikeutettuja jäseniä edustajakokouksessakin, jossa heillä on oikeus ottaa osaa kaikkiin keskusteluihin, samoin äänestyksiinkin, paitse heitä itseään koskevissa asioissa, elleivät he ole edustajia. Puoluehallinnon puheenjohtajan ja sihteerin matkakustannukset edustajakokoukseen suoritetaan puoluehallinnon varoista.

Edustajakokous tarkastaa itse edustajainsa valtakirjat, valitsee virkailijansa ja määrää itse työjärjestyksensä.

9 §. Ehdotuksia keskustelukysymyksiksi puoluekokoukseen tekevät puolueeseen liittyneet yhdistykset puoluehallinnon määräämän ajan kuluessa. Samanlainen oikeus on puoluehallinnolla, joka sitten hankkii suurimman kannatuksen saaneille kysymyksille alustukset ja jakaa ne hyvissä ajoin ennen kokousta yhdistyksille keskusteltaviksi.

10 §. Edustajakokouksen tehtäviin kuuluu:

1) puoluehallinnon toimintakertomuksen ja tilien tarkastaminen sekä tilivapauden myöntäminen puoluehallinnolle;

- 2) seuraavan edustajakokouksen ajan ja paikan määrittäminen;
- 3) puoluehallinnon hallintopaikan määrittäminen;
- 4) puoluehallinnon ja sen varajäsenten vaali;
- 5) esitettyjen kysymysten ja puolueen toimintaa koskevien asiain käsitteleminen.

11 §. Ylimääräinen edustajakokous on kutsuttava kokoon, jos vähintään $\frac{2}{3}$ puolueeseen kuuluvista yhdistyksistä sitä vaatii. Puoluehallinto voi myöskin tärkeiden asiain satuessaa kutsua edustajakokouksen kokoon oman harkintansa mukaan, vaikka yhdistykset eivät olisi sitä vaatineetkaan.

12 §. Puoluekokous valitsee puoluehallinnon, joka johtaa puoluetta näitten sääntöjen ja puoluekokouksen päätösten mukaan. Sillä on myöskin kokousten väliaikoina ylin päättämisvalta kaikissa kysymyksissä, joista ei puoluekokouksen päätöstä ole. Tärkeissä asioissa on kuulusteltava puolueeseen liittyneiden yhdistysten mielipidettä. Tämä tapahtuu siten, että yhdistyksiä pyydetään panemaan toimeen äänestys kysymyksenalaisessa asiassa, jolloin yhdistyksen on puoluehallinnolle määrä-ajan kuluessa ilmoitettava sekä kysymyksen puolesta että sitä vastaan annettu äänimäärä. Ainoastaan tällä tavoin voidaan asianhaarojen siihen pakottaessa, saada puoluekokouksen päätös kokousten väliaikoina muutetuksi tai kumotuksi.

13 §. Puoluehallintoon kuuluu 19 jäsentä, 7 siltä paikkakunnalta, jossa puoluehallinto sijaitsee, ja 12 muualta, sekä näille yhtä monta varajäsentä. Puoluehallinnon vaali toimittetaan suljetuilla lipuilla. Puoluehallinto valitsee itse virkailijansa.

14 §. 7 hallintopaikalla asuvaa jäsentä muodostavat puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan, jonka tehtävänä on toteuttaa puoluehallinnon päätökset, hoitaa kirjevaihto, kantaa ja suorittaa maksut sekä tilittää ne, johtaa agitatiooni ja yleensä hoitaa juoksevat asiat.

15 §. Puoluehallinnon tehtävänä on:

- 1) panna toimeen edustajakokouksen päätökset;

2) edustajakokouksen kokoonkutsuminen ja järjestäminen;

3) tehdä tili käyttämistään varoista edustajakokoukselle sekä antaa sille kertomus toiminnastaan;

4) julkaista sopivalla tavalla vuosittain tilasto työväenliikkeestä maassa sekä liittää se toimintakertomukseensa.

16 §. Puoluehallinto kokonaisuudessaan kokoontuu yhteiseen neuvotteluun ainakin kerran vuodessa, mutta puheenjohtajalla on oikeus kutsua yhteinen kokous, milloin asiahaarat sitä vaativat tai 5 jäsentä sitä pyytää. Kaikkien jäsenten mielipidettä on kirjallisesti tai suullisesti kysyttävä kaikissa tärkeissä puolueen johtoa ja taktiikkaa koskevissa kysymyksissä.

17 §. Puoluehallinnon yhteisessä kokouksessa esitetään toimintakertomus ja tilit edelliseltä vuodelta sekä tehdään suunnitelma agitatsiooniin ja muuta toimintaa varten siksi vuodeksi.

18 §. Puoluehallinnon tilit tehdään vuosittain. Puoluekokous valitsee kolme hallintopaikalla asuvaa tilintarkastajaa, joiden tulee antaa tarkastuskertomus joka vuosi puoluehallinnon vakinaiselle kokoukselle. Täten tarkastetut tilit esitetään puoluekokoukselle tilinpäätöstä varten.

19 §. Puoluehallinto toimittaa ja kustantaa edustajainko kouden pöytäkirjat.

20 §. Muutoksia voidaan näihin ohjesääntöihin tehdä ainoastaan edustajakokouksessa. Esitykset muutoksista ovat annettavat kirjallisesti puoluehallinnolle viimeistään neljä viikkoa ennen edustajakokousta. Poikkeus tässä voidaan tehdä ainoastaan silloin, kun $\frac{3}{4}$ saapuvilla olevista edustajakokouksen jäsenistä sitä vaativat.

ylimääräisen puoluekokouksen pöytäkirja.

Marrask. 20-22 päivä 1905.

Ensimmäinen kokouspäivä.

Aamupäivän istunto marraskuun 20 p:nä.

Avajaiset ja alfcutoimet.

Kokouksen ensimmäisen päivän aamuna alkoi klo 9 aikaan aamusella Tampereen työväenyhdistyksen talolle kokoontua sankkoja edustajajoukkoja. Saapuneet edustajat jättivät valtakirjansa talon toisessa kerroksessa sijaitsevaan kokouksen kansliaan tarkastettaviksi, kokoontuen itse työväenyhdistyksen uuteen laajaan juhlasaliin kokousta alkamaan. Suuri sali täyttyi pian edustajista ja avara parveke oli kukkurallaan muuta yleisöä, joka halusi seurata kokouksen menoa.

Kokous alettiin klo puoli 10 paikkeilla »Työväen marsilla". Sävelten vaiettua astui toveri *Emil Wiljanen* puhujalavalle lausuen tamperelaisten puolesta edustajille seuraavat tervehdyssanat:

Arv. edustajat!

Minulla on kunnia Tampereen työväenyhdistyksen puolesta ja nimessä tervehtiä teitä. Tervetuloa, toverit, tänne

meidän kurkihirren alle neuvottelemaan yhteisistä, koko maamme työväestöä juuri tällä hetkellä niin ratkaisevasti koskevista asioista. Me elämme historiallisessa ajan käänteessä uudistusten ja puhdistusten aikakaudessa. Edustamamme luokka on viime päivinä suorittanut suurenmoisen suurtyön, olemme taipaleella miettimässä, neuvottelemassa, miten toimimme, miten menettelemme, jotta suurimmat, parhaimmat tulokset köyhälistön asialle saavuttaisimme. — Meidän purtemme on viime päivinä kulkenut huimaavaa vauhtia eteenpäin, pysäkki lähempänä päämäärämme jo häämöittää, pysäkki, josta meillä on jotakin odotettavissa. Nyt on meillä hieman tyyntä. Sopivalla hetkellä olemme kokoontuneet neuvottelemaan, miten purtemme ohjaamme, miten työmme järjestämme, ettemme ajaisi harhaan ja jotta me pikemmin sille pysäkillä pääsisimme, josta meillä on jotakin odotettavissa. Meidän Joukomme on viime päivinä lisääntynyt odottamattoman paljon, joka seikka luonnollisesti meitä jokaista suuresti ilahuttaa, mutta täytyy myöskin muistaa, että meillä, jotka olemme laivan peräsimeen uskotut, on myöskin edesvastuu lisääntynyt. Meidän on kaksinkerroin pitkänäköisesti, tyyneesti ja asiallisesti harkittava työsuunnitelma ja menettelytapa nykyhetkellä, sillä joukot luottavat meihin, ne odottavat meiltä paljon ja me emme saa johtaa heitä harhaan. Muut eri puolueet myöskin seuraavat meidän toimintaamme erityisellä mielenkiinnolla. Meillä on tällä hetkellä sangen edesvastuullinen tehtävä. Minä toivon, että me täyttäisimme tämän tehtävän sillä tavalla, jotta siitä on Suomen ja koko maailman köyhälistölle tosi hyötyä, onnea ja iloa. Tampereen työväenyhdistys iloitsee, että te, arv. toverit, olette kokoontuneet juuri tänne meidän yhteisen kattomme alle, jossa me Tampereen työväestö täsfedes tulemme myöskin tärkeimmät päätöksemme ja suunnittelumme lopullisesti tekemään, me iloitsemme sen johdosta, että meillä on kunnia näin tärkeällä tilaisuudella tämä meidän pyhättömme uudistaa.

Me toivomme, että te, hyvät toverit, viihtyisitte täällä ja ettei mikään suurempi eripuraisuus saisi keskuudessamme

jalansijaa, sillä edesvastuullinen tehtävämme vaatii meiltä yksimielisyyttä, pitkänäköisyyttä, innostusta ja voimaa, jotta voisimme luottamustoimemme ja velvollisuutemme oikein täyttää, voisimme onnellistuttaa maamme köyhälistön. — Näillä toiveilla tervehdimme, toverit, teitä.

Sen jälkeen lausui toveri *Kössi Lindström* vaikuttavalla tavalla seuraavan, tilaisuuteen sepittämänsä runon:

Nyt aika seisoo -

*Nyt aika seisoo vaaka kourassansa
ja punnitsee:
on toisen vaakalaudan päällä kansa
ja toisell' ovat kansan polkijat.*

*Ja niinkuin höyhenet on laudallansa
nagaikkamahtajat,
nuo konnain konnat, jotka konnuuttansa
ees' eivät häpee.*

*Mut vuoren raskas ompi kansan puoli,
tuon kärsineen,
mi väkivallan alla melkein kuoli
ja nääntyi nääntymistään.*

*On kansalla siis voima, voiman valta,
ja muut ei tarvis sen,
kuin kerta nostaa päänsä ikeen alta
ja itse itsensä vain tunnustaa.*

Sitte nousi puhujalavalle puoluehallinnon puheenjohtaja, toveri *K- f- Hellsten*, Turusta julistaen puoluehallinnon puolesta kokouksen avatuksi, puhuen seuraavaan tapaan:

Suuremmalla ilolla kuin koskaan ennen, ilmoitan nyt puoluekokouksen avatuksi. Sillä jos koskaan, niin nyt on oikea toiminnan hetki tullut, toiminnan, josta voimme toivoa

suuria tuloksia. Nyt ei ole aikaa kinasteluihin, vaan on meidän näytettävä, että olemme kypsyneet toimintaan, ottamaan vastaan, mitä lähin tulevaisuus mukanaan tuo. Ensi kertaa on työväenpuolue näin lukuisasti koolla kuin nyt. Nyt on meillä osittain valta käsissämme. Meidän täytyy osata käyttää se siten, että siitä mahdollisimman hyviä tuloksia saavutamme aatteellemme, köyhälistölle. En tahdo käyttää aikaa pitkiin puheisiin, en tahdo vaikuttaa miltään puolelta mieliin. Kehoitän vaan esiintymään niin suurella yksimielisyydellä, että se vastaa kokouksen suurta tarkotusta. Ilmoitan puoluehallinnon puolesta kokouksen avatuksi.

Vaikka valtakirjoja ei vielä oltu ehditty tarkastaa, toimitettiin silti ajan voittamiseksi kokouksen puheenjohtajain ja **sihteerien** vaali. Puoluehallinnon ehdotuksen mukaisesti valittiin puheenjohtajiksi toverit *Heikki Lindroos* Tampereelta, *Eetu Salin* Porista, *E. Perttilä* Helsingistä ja *Reino Drockila* Oulusta. Sihteereiksi valittiin samoin puoluehallinnon ehdotuksen mukaisesti toverit *Kössi Lindström*, opettaja *A. Sipola* ja ylioppilas *Wäinö Jokinen*, kaikki Tampereelta.

Puheenjohtajan paikalle astui sitte toveri *Heikki Lindroos*. Lausuttuaan kokoukselle kiitokset hänelle osotetusta luottamuksesta, jatkoi hän:

Kokoonnumme tällä kertaa aivan uusissa muuttuneissa oloissa. Kokoonnumme aikana, jolloin ei enään virkavalta kokouksemme vapautta rajoita. Kursailematta, vapaasti voimme nyt lausua sanottavamme. Me kokoonnumme oloissa, joissa koko kansallemme ja etenkin työtätekeväälle luokallemme näyttää koittavan uusi valoisampi huomen. Hetki asettaa meille vakavia vaatimuksia. Pyydän edustajien mieliin painaa tämän hetken suuren tärkeyden. Koko maa ja etenkin syvät rivit odottavat meiltä ohjeita ja viitoitettua suuntaa tulevaisuutta varten. Sentähden täytyy meidän entistä enemmän punnita sanojamme, jotta voimme niistä vastata sen puolueen edessä, joka on meidät tänne lähettänyt.

Paremmän järjestyksen vuoksi on puoluehallinto päättänyt esittää, että entiseen kokousjärjestykseen tehdään sei-

lainen muutos, että puheenvuorot pyydetään kirjallisesti ja puhujat esiintyvät erityiseltä puhujalavalta. Lausuntojen tulee olla lyhyitä ja asiaa koskevia. Toivon, että kokous ottaa tämän tarkoin huomioon.

Kokous hyväksyi tehdyn ehdotuksen.

Otettiin sitten keskusteltavaksi, tokko muita henkilöitä kuin edustajia saa olla kokouksessa saapuvilla. Toverien V. Kososen ja A. F. Fihiman'in ehdotuksesta päätettiin, että muutkin henkilöt, kuin edustajat saavat olla kuuntelijoina läsnä kokouksessa sikäli kuin tilaa riittää ja johtava komitea sopivaksi näkee.

Valtakirjojen tarkastajina ilmoitettiin koustoimikunnan puolesta toimivan: kirjuri *Tyko Varto*, toimitt. *Yrjö Sirola* ja maalari V. *Westerlund* Tampereelta sekä faktori *R. Drockila*, puuseppä *E. Perttilä* ja opettaja *J. K. Kari* puoluehallinnon puolesta.

Kun nämä eivät vielä olleet saaneet paljojen valtakirjojen vuoksi työtään loppuun, hajannuttiin klo 10 aikaan nauttimaan Tampereen työväenyhdistyksen tarjoomaa aamukahvia.

Klo 11,45 ryhdyttiin uudelleen jatkamaan kokousta puheenjohtajana *H. Lindroos*.

Luettiin ensin kaikkien edustajien nimet ja osotettiin heille sitä mukaa paikat salissa.

Valtakirjojen tarkastajien toimittaman luettelon mukaan hyväksyttiin kokoukseen seuraavat henkilöt

edustajiksi:

Puoluehallinnosta: *Eva Järvinen, A. Käcklund, J. H. Jokinen, R. Drockila, Eetu Salin, J. K. Kari, K. E. Hellsten, J. Kemppainen, Matti Saarinen, J. A. Salminen, F. I. Tuomola, Matti Vuolukka, Yrjö Mäkelin, J. H. Lindroos* sekä varajäsen *Ida Ahlstedt*;

Puoluelehdistä: Työmiehestä *S. Vuolijoki*, Kansan Lehestä *V. Sirola*, «Eteenpäin"-lehestä *E. E. Pettersson*, Palvelijatarlehestä *M. Kanervo*;

Ahlaisten t. y.: *F. Lönnqvist*;

- Antrean t. y.:** *J. Pihlman ja/. Kaukonen;*
Akaan t. y.: *E. Siren;*
Asikkalan kirkonkylän t. y.: *V. K Laine;*
Bergön t. y.: */ R. Hynynen;*
Elisenvaaran t. y.: *Juho Salo;*
Enson t. y.: *H. Jalonen ja T. Riksmän;*
Espoon Nuuksion t. y.: *Th. Johansson;*
Etelä-Pirkkalan t. y.: *E. Alander;*
Eurajoen t. y.: *K Lehto;*
Forssan t. y.: *A. Aaltonen, K Orell, Karoliina Orell*
K Ojander, T. Åmark, V. Ahti ja A. Lindstedt;
Hallan t. y.: *V. Heimonen ja A. Muuri;*
Hangon t. y.: *T. Pietikäinen ja E. Manner;*
Hammarin t. y.: *J. Järnstedt;*
Haminan t. y.: */ Saastamoinen, H. Mäkinen ja*
rva A. Suomi;
Hattulan t. y.; */ H. Saaristo;*
Heinolan t. y.: *O. Orasmaa;*
Helsingin t. y.: *M. Hälleberg, E. Valpas, J. E. Pert-*
tilä, E. Haapalainen, Sandra Reinholdsson, Alma Malander,
Maria Laine, A. Järvenpää, M. Turkia, L. Lindstedt, M.
Kurikka, P. Leppänen, S. Hellsten, K Luoto ja A. Rissanen;
Helsingin puuseppäin amm. yhd.: *O. Malin ja*
P. J. Gröhn;
Helsingin ruotsalainen t. y.: *A. K Ingman;*
Helsingin ulkot. t. y.: *A. Pietikäinen, J. Pietikäinen*
ja H. Koskinen;
Helsingin Sörnäisten t. y.: *Anna Filppula, K E.*
Salin ja T. Vainio;
Hiitolan t. y.: *V. Numminen;*
Huittisten t. y.: *F. Sundell;*
Huopalahden t. y.: *N. Salava;*
Hämeenkyrön t. y.: *V. Aarne;*
Hämeenlinnan t. y.: *A. Juden, O. Siren ja Betty*
Tähtinen;
Hämeenlinnan jalkine a. o.: *V. Aaltonen;*

- Inkeröisten t. y.:** *K Toikko;*
Imatran t. y.: */ Rikkonen ja K Hakanen;*
Janakkalan t. y.: *M. Joensuu;*
Joensuun t. y.: *P. Tikkanen;*
Jokioisten t. y.: *V. S. Hertteli;*
Joroisten t. y.: *J. Moilanen ja K Kaattari;*
Juantehtaan t. y.: *A. Savolainen ja K K Karjunen;*
Jyväskylän t. y.: *O. E. Lindeman;*
Jyväskylän pitäjän t. y.: *R. Huo velin;*
Jämsän t. y.: *K Lindell;*
Jämsänkosken t. y.: */ E. Kinos;*
Kajaanin t. y.: *O. V Konttinen;*
Kalvolan t. y.: *K Pekkarinen;*
Kangasalan t. y.: *J. Lindell ja E. Forss;*
Kauhavan t. y.: *H. Ahl;*
Karkun t. y.: *K Lehtinen;*
Kemin t. y.: *A. Mantere;*
Kempeleen t. y.: */ Hentilä;*
Kerimäen t. y.: *A. Julkunen;*
Keuruun t. y.: *S. Rantanen;*
Kirjaltajaliitto: */ Skutnabb, O. Lindgren, P. Itkonen, K Hagman, K F. Hellgren, V. Huhta, O. Korhonen, V. Taipale, A. Karjalainen ja R. Valkonen.*
Kivennavan Kuokkalan t. y.: */ Toivonen ja A. Karri.*
Koiviston t. y.: */ Niininen;*
Kokemäen t. y.: *M. Eloranta;*
Kotkan t. y.: *A. E. Halme, Eeva Liikkanen, J. Aaltonen, A. Kankkunen ja V. Berg;*
Kouvolan t. y.: *O. Mankonen;*
Kuokkalan t. y. Raivolan h. o.: *O. V. Turunen;*
Kuopion t. y.: *A. Mäkelin ja T. Hoffren;*
Kuusankosken t. y.: *O. Rinne ja H. Lindberg;*
Kymin t. y.: *A. Pyökkänen, K Reiss ja A. Vesa;*
Kymintehtaan t. y. n. o.: *Amanda Salmi;*
Kymin tehtaalaisten t. y.: *O. Pasi;*

- Kärkölään t. y.:** *V. Liljendahl;*
Lahden t. y.: *E. Malinen, E. Puonti ja A. Sivenius;*
Lappeenrannan t. y.: *D. Malmberg;*
Lappeenrannan Kaukaantehtaitten a. o.: *A. Friar;*
Lauritsalan t. y.: *M. Sievänen;*
Lehtoniemen t. y.: */ . Levänen ja E. Räsänen;*
Lempäälän t. y.: *A. Hagström;*
Liedon t. y.: *E. Santala;*
Limingan t. y.: *K Savolainen ja A. Puhakka;*
Loimaan Kojonkulman t. y.: *TV. Vainio;*
Loimaan Niinijoen t. y.: *Fr. Lahtonen;*
Lohjan t. y.: *O. Ranius ja F. Vasenius;*
Loimaan t. y.: *N. Thonberg;*
Messukylän t. y.: */ . Bastman ja / . A. Silander;*
Metsämaan t. y.: *K j- Ojamo;*
Mikkelin t. y.: *A. Valjakka, Hilma Liukkonen ja T. Nissinen;*
Mouhijärven t. y.: *D. J. Nyman ja K Hellman;*
Multian t. y.: *St. Korpinen;*
Myrskylän t. y.: */ . E. Lindberg;*
Mäntsälän t. y.: */ . H. Lindroos;*
Mäntsälän t. y:n Soukion osasto: *O. Lylykorpi;*
Nilsian t. y.: *K Hämäläinen;*
Nurmeksen t. y.: *E. Kronqvist;*
Oitin t. y.: *V. Flinck;*
Oripään t. y.: *N. Kanervo;*
Orimattilan t. y.: *T. Lönnfors;*
Otavan t. y.: *T. Rönkä;*
Oulun t. y.: *A. Kesti-Helja, H. Törmä, K Ahmala, K Lindfors, K H. Rissanen, Olga Leinonen ja Th. Muona;*
Perniön t. y.: *A. Lindgren;*
Pietarsaaren t. y.: *E. Ahoniemi, A. Vierimaa;*
Pietarsaaren ruots. t. y.: *H. Backlund;*
Pielisjärven t. y.: *A. Räsänen;*
Pihlavan t. s.: *V. Lindblom;*
Pirkkalan t. y.: */ . Lehto ja Matti Lehti;*

- Pispalan t. y.:** *K Laine, A. Kähkönen;*
Porin t. y.: *O. Leivo, V. Laine, T. Rintala, I. Pohjola;*
Porvoon t. y.: *A. J. Laine;*
Pölläkkälän t. y.: *E. Lehen ja P. Niiranen;*
Rauman t. y:n räätääl., jalkinetyöntek. ja puu-
seppäin ammattiosastot: *F. Vienonen;*
Rauman t. y.: *N. Jalonen;*
Raittiusyhd. Valo, Helsinki: *K J- Kinnunen;*
Rantasalmen t. y.: *F. Baure;*
Reposaaren t. y.: *A. Tuominen ja A. Lahtinen;*
Reposaaren Satamatyöväen yhd.: *E. Lindberg ja*
 5. *Koivumäki;*
Riihimäen t. y.: *A. Lehmus, T. Mäenpää;*
Ruoveden t. y.: *O. Kauro;*
Ruoveden t. y.: „Tulevaisuus“: *E. Paronen, A.*
Piilonen;
Pekkalän ja Pohjankylän t. y. Ruovedellä: *M.*
Löytty ja S. Virtanen;
Saarijärven t. y.: *Arttur Kosketin ja Emil Varvikko;*
Sairalan t. y.: *H. Niemelä;*
Salon t. y.: *A. Tilander;*
Savonlinnan t. y.: *A. Käck, O. Kienanen;*
Seinäjoen t. y.: *S. P. Stolt;*
Sippolan t. y.: *E. Haapanen ja E. J. Haimi;*
Siuron t. y.: *V. Leskinen ja Ida Laaksonen;*
Sorsakosken t. y.: *O. V. Laakkonen;*
Sortavalan t. y.: *Gustaava Longa, Maikki Grön-*
roos, J. Martikainen, A. Artman;
Sortavalan pitäjän Välimäen tehtaan t. y.: *l.*
Sahan en;
Sortavalan t. y. Läskelän osasto: *B. Korhonen;*
Sorvalin t. y.: *A. Gustafsson;*
Taalın tehtaan t. y.: *K Savonen, J. Sandholm, J. Sorell;*
Talikkalan t. y.: *P. J. Pohjalainen, E. Karhunen,*
Edla Lyytinen;
Tampereen t. y.: *E. Viljanen, V. Kosonen, Siiri*

Lemberg, A. Vuorela, H. Koskinen, A. F. Fihlman ja A. Riipinen;

Tampereen ulkot. yhd.: *V. E. Mäkinen, A. A. Lagerström;*

Teiskon t. y.: *A. Lehtinen;*

Terijoen t. y.: *M. Uotinen;*

Toejoen t. y.: *I. Järvi;*

Toiveden t. y.: *H. A. Markkula;*

Turun t. y.: / *H. Seppälä, J. M. Catenius, O. Lindeman, A. Palen, J. A. Kuhlberg, A. Palmroos, K. Wigren, K. Caven, Fanny Alanen, Elvira Wahlstedt, Hilda Seppälä, Tekla Tuomola;*

Turun ruots. t. y.: *A. Höglund;*

Töölön t. y.: *Hilja Mast, J. Vatanen;*

Ummeljoen t. y.: *D. Brandelin;*

Uudenkaupungin t. y.: *K. Akselsson;*

Vaasan t. y.: *Hilma Kivimäki, M. Mäenpää, J. Hautala, J. E. Lillnix;*

Vaasan ruots. t. y.: *A. Stor;*

Valkealan t. y.: *A. Paappanen, K. Lempinen, A. Helenius, R. Ahonen, J. Nikander, Aino Uutela;*

Valkeakosken t. y.: *Frans Lindroos, Aina Pölkkyinen;*

Valkon t. y.: *Hj. J. Tuominen, K. Holmberg;*

Vehkakosken t. y.: *S. Sievinen, N. Koivisto;*

Vihdin t. y.: *E. Hällfors;*

Viialan t. y.: *A. Siren, K. A. Linden;*

Viipurin t. y.: *Mimmi Kontulainen, J. Kirves, A. Pesonen, M. A. Bruus, E. Huttunen, V. Viitanen, P. V. Räsänen, N. Wallenius, Hilda Muje, A. Viljakainen ja A. Huotari;*

Viipurin ruots. t. y.: *A. V. Wikström;*

Viipurin t. y:n haaraosasto Uurassa: / *Huitteri, J. Pipinen, F. Roni;*

Virolahden t. y.: *M. Terho;*

Ykspihlajan satama t. y.: *E. Lehto;*

Yläneen t. y.: *K. J. VVallin;*

Ylioppilaiden Sosiaalidemokraattinen yhd.: V.
Vuolijoki;

Äänekosken t. y.: *M. Hätinen, A. Onkinen;*

Ätsärin t. y.: *E. Melin;*

Ätsärin t. y:n Peränteen piiri: *V. E. Eklund;*

Puheoikeus,

mutta ei äänestysoikeutta annettiin seuraaville edustajille:

Yhdistyksistä, jotka eivät kuulu puolueeseen tai jotka eivät ole jäsenmaksujaan suorittaneet:

Haapajärven t. y.: *M. Jokisaari;*

Haapaveden t. y.: *P. Törmä;*

Helsingin rautatieläisten edust: *Jussila;*

Humppilan t. y.: *A. Vallin;*

Ikaalisten t. y.: *N. Alkula;*

Kellokosken t. y.: *K. Sulander;*

Kosken kunnan t. y.: *E. Numminen, A. Tolonen,*

Ida Ajalin;

Kuhmalahden t. y.: *S. Hietala;*

Kurun t. y.: *O. A. Birkman;*

Lapinlahden t. y.: *A. Piippo;*

Lapin t. y.: *A. E. Laakso;*

Parikkalan t. y.: *E. Mielikäinen;*

Perniön t. y.: *A. Lindgren;*

Putikon t. y.: */. Tolvanen;*

Pälkäneen t. y.: *H. Roos;*

Pöytyän t. y.: *V. Heinonen;*

Rautalammin t. y.: *J. Ketelä;*

Rovaniemen t. s.: *J. Tenhunen, Aina Pehkonen;*

Tampereen rautatieläisten puolesta: */. H. Nyman;*

Tuuloksen t. y.: *K. Sähisten;*

Turun t. y:n rauta- ja metalli a. o.: */. Aro;*

Tyrvään t. y.: *H. Sulander;*

Värtsilän t. y.: *M. Pirhonen;*

Puheoikeus annettiin myöskin **Arbetaren-lehden** valtakirjalla olevalle *M. Piiraiselle* ja **Leppäkosken** edustajalle sekä **puolueagitaattoreille:** *J. F. Stenfors, Vilho Löfqvist* ja *A. Vatanen*.

Yhdistysten suosituksilla y. m. ilmoittivat läsnäolevansa: **Forssasta:** *Rauha Ekman* ja *Olga Friberg*; **Hämeenlinnasta:** *Hulda Huhta* ja *E. Mäki*; **Mikkelistä:** *O. V. Hokkanen* ja *H. Hokkanen*; **Kallion sahan työväen puolesta:** *H. Räsänen*; **Taalintehtaita:** *M. Kuusinen*; **Toisvedeltä:** *K. Jokinen* y, m., y. m.

Johtavaan komiteaan valittiin avonaisella huutoäänestyksellä yksimielisesti puoluehallinnon ehdottamat toverit: *J. K. Kari, Yrjö Mäkelin, Mimmi Kontulainen, Eva Järvinen* puoluehallinnosta, *A. Rissanen* Helsingistä, *A. Mäkelin* Kuopiosta, *J. H. Jokinen* Turusta, *K. E. Lillnix* Vaasasta, *J. Bastman* Messukylästä, */.* *Kemppainen* Oulusta, *O. Leivo* Porista sekä *K. F. Hellgren* Kokkolasta ja *Otto Lindgren* Kirjaltajaliitosta. Sitäpaitsi olivat kokouksen *puheenjohtajat ja sihteerit* itseoikeutettuja komitean jäseniä.

Kokoukselle luettiin seuraavat saapuneet **sähkösanomat:**

Lapualta:

Se, joka kansan uudestaan synnyttää, saavuttaa korkeimman hyveen rajan.

Lapuan työväenyhdistys.

Viipurista :

Taidolla ja kunnialla
Käykää työhön voittoisaan
Hyväks' köyhäin sorrettujen
Oikeutta laatimaan.
Horjumatta, hoippumatta
Suoraa tietä astukaa.

Veljesmielin luottavaisin
 Taistella on suloisaa.
 Etujoukko, sinuun katsoo,
 Köyhälistö Suomenmaan
 Toivoo aikovan sun raataa
 Uuteen aikaan parempaan.
 Viipurissa, 20 p. marrask. 1905.
 Hilja Pärssinen. K. A. Leivo.

(Saksaksi):

Helsingistä:

Sosialidemokraattisille puoluepäiville lähettää eräs saksalainen puoluetoveri veljestervehdyksen. Olkoon Suomen työväestö tietoinen siitä, että proletariaatilla on maailman historiallinen tehtävä täytettävänä ja esiintyköön se ihmisoikeuksien esitaistelijana joka muodossa, aseenaan taloudellinen suurlakko. Eläköön kansainvälisen solidariteetin tunne, kansainvälinen kansoja vapauttava sosialidemokratia.

Adolf Lexvenstein.

Jaakkimasta :

Menestystä työllenne.

Työväenyhdistys.

Parikkalasta :

Pois maastamme sorto ja valtius rahan,
 On oikeus suotava kaikille tasan,
 On sorrettiin luokka maassamme suuri
 Se liittyös yhteen kuin mahtava muuri.

Työväenyhdistys.

Turusta:

Köyhälistön vapautustaistelun edustajina olkoon työnne historiallisen tarmokasta.

Aatetoverit Turussa: Emil Snäll, Juhani Lehtonen, Tyyne Nikula, Vilma Lehtonen, Oskar Kahila, A. Lempinen, Väinö Lehtonen, Laina Jokinen, J. Riikonen, Alb. Sandell, A. Vesa,

K. Tuominen, K. Hirvonen, O. Hietanen, Harald Forström, J. Sjögren, Alina Johansson, Martta Johansson, O. Lindgren, Nestor Jokinen, Feliks Henriksson, K. Mäkinen, Mimmi Heino, Sulho Lehtonen, Erika Rosendahl, Aina Ristell, A. Saaranen, Tyko Heinonen, Hugo Säilä, K. Haavi, Johan Laine, E. Roine, K. Möller, H. Saarinen.

Klo 1:ltä alkoi sitte alustava keskustelu ensimmäisestä kokouksen käsiteltävänä olevasta asiasta:

Työväenpuolueen suhde ylimääräisiin valtiopäiviin.

Puheenjohtajan ehdotuksesta päätettiin, että puheenvuorot on pyydettyä heti alussa ennen keskustelujen alkua kirjallisesti. Puheenvuoroja pyydettiin sitte tätä ensimmäistä kysymystä varten kaikkiaan alun toista sataa.

Ensimmäisenä lausui

J. Niininen: Minä tuon esiin idästä päin kotoisin olevien valitsijaini, koivistolaisten, kannan. He eivät luota perustuslaillisiin, eivät koko valtiopäiviin. Perustuslaillista tietä ei saada oloja muuttumaan sellaisiksi, että niitä voisi kutsua lailliseksi. Yläluokan on mahdotonta niin paljon muuttua, että he lopultakaan vapaaehtoisesti luopuisivat niistä oikeuksista, joiden poistaminen työväen vaatimusten toteuttamiseksi on välttämätön. Työväen itse on ryhdyttävä omia asioitaan korjaamaan. Laillista tietä voidaan saada aikaan vain aivan pikkumaisia parannuksia. Tullaan korkeintaan sille kannalle, jolla oltiin 10:n vuotta sitten. Työkansan on itse ryhdyttävä asiaansa ajamaan vaatimuksiaan perille viädäkseen. Sen on itse tehtävä ne korjaukset, joita se kaipaa.

M. Sievänen: Selvää on kaikille, ettei perustuslaillisiin ole luottamista. Mutta toinen asia on, tehdäänkö vaalilakko vaiko ei. Kannatan itse puolestani työtä valtiopäivillä, sillä muuten sanotaan, että me vaan tahdomme kumota lakeja, mutta emme ota osaa uusien laatimiseen. Voidaan kyllä

väittää, että turvataan vanhaa eduskuntalaitosta, kun otetaan osaa työhön. Mutta ei se ole sanottu, kun ottaa osaa vain kumoamisen mielessä. En usko perustuslaillisista niin pahaa, että he tarkoituksella asettuisivat oikeutettuja uudistuksia vastustamaan. Otaksun, että heistä kukin, kuten kaikki muutkin, ovat sellaisia, joiksi yhteiskunnalliset olot ovat heidät kasvattaneet. Vaikkapa vaan yksi edustaja saataisiin valtiopäiville, tuomaan esiin meidän ajatuksiamme, olisi sekin jo parempi keino kuin jos pysyttäydettäisiin jyrkästi erillään.

V. Kosonen: Minusta nähden on meillä nyt vapaat kädet. Mutta ehdottomasti on otettava huomioon, mikä on ollut meidän vaikutusvaltamme yhteiskunnallisiin uudistuksiin nähden. Viime aikoina on meillä ollut kysymyksessä suuret, laajalle ulottuvat reformit, ja aivan viime tingassa ovatkin meidän porvarimme suostuneet lupaamaan meille paljon äänioikeus- y. m. reformeihin nähden, mutta meidän tulee muistaa, että tämä kaikki on tapahtunut pakosta. Siihen nähden, että porvarien lupaukset ovat aina olleet hyvin luistavia, eivät varakkaat luokat koskaan ole saaneet köyhälistön luottamusta. Sen he jo aikaisemmalla käytöksellään ovat kokonaan kadottaneet.

Sanotaan, että kun olemme syrjässä valtiopäiviltä, emme voi vaikuttaa. Mutta niin ei ole. Muistamme hyvin äskeisen valtavan yksimielisen voimainponnistuksen, joka pani itse valtaistuimenkin heilumaan, juuri tämä se suureksi osaksi on meidän porvarimme myöntyviksi tehnyt.

Mitä tulee erikoisesti valtiopäiviin, emme voi mennä sinne vaalivoiton kautta, vaan porvarien armosta, ja meikäläiset olisivat siellä vaan ikäänkuin esitelmiä pitämässä herroille, selittämässä meidän kantaamme. Äänimäärällään eivät meikäläiset voi mitään vaikuttaa. Kun porvarilliset lupaavat uudistuksia, niin annetaan heidän myöskin toteuttaa ne! Jos taas me olemme mukana, niin lykätään edesvastuu työväen edustajien hartioille. Porvarit voivat syyttää heitäkin osaveljykseen, jos taas rupeavat meitä pettämään. Sanotaan, että meidän edustajamme siellä olisivat hyviä uhkaamassa. Mutta

kyllä valtiopäivillä istuvat porvarit ilman meidän edustajiammekin tietävät kansan tahdon. Herroille jätetään suursiivouksen toimittaminen. Heidän on se tehtävä. Valtiopäiviin vaikutettakoon suurlakolla, johon työväen tulee ryhtyä saatuaan Helsingissä olevalta suurlakkokomitealta määräyksen. Suurlakolla pakotettakoon säädyt kutsumaan kokoon kansalliskokous uutta edustuslaitosta laatimaan, jos he valtiopäivillä rupeavat vikuroimaan. (Hyvä! Ei!)

O. Orasmaa: Yksimielisyys on voimaa. Yksimielisyyteen on päästävä. Heinolalaiset kannattavat vaalilakkoa. Emme luota säätyihin. Jos porvarit laativat uuden eduskuntalaitoksen, laittavat ne sinne seitsemänkymmentä takaporttia, jonka avulla koettavat pysyttää vallan itsellään. Olisi pantava vaalien aikana toimeen protestikokouksia ja lähetystöjen kautta tuotava valituille edustajille ilmi työväen vaatimukset. Me emme voi antaa porvariston yksin laatia uusia perustuslakeja, me vaadimme kansalliskokousta, joka ne laatii sellaiset, joissa ei ole takaporttia ainoatakaan.

Meikki Jalonen: Yhdyn Kososeen ja Orasmaahan ja pyydän lisäksi huomauttaa, että me vähien äänien tähden ainoastaan kaupungeissa voimme ajatellakaan osanottoa vaaleihin, maalla ei ollenkaan. Ja ne muutamat edustajat, jotka voimme saada yhteen säätyyn, eivät meidän nelijakoisessa eduskunnassamme merkitse mitään. Ensolaiset, joitten lähettämä olen, ovat jyrkän vaalilakon kannalla. Äskeinen suurlakko osotti, mihin kykenemme, jos vaan olemme yksimieliset. Varustakaamme uutta vieläkin voimakkaampaa suurlakkoa! Yksimielisiä on oltava, etteivät porvarit pääse käyttämään hajaannusta hyväkseen. (Hyvä!)

J. A. Salminen: Olen aina ollut sillä kannalla, että työväen on toimittava ja otettava osaa vaaleihin. Vaalilakko ei mitään hyödytä. Onhan monet kerrat valtuusmiesvaaleissa tehty lakkoja, mutta mitä on niillä voitettu? Olemme niillä vain nukkuttaneet joukkoja, joiden herättämisessä sitten taas on ollut suuri työ. On sanottu, että meidän ulkoapäin pakottamalla tulee saada säädyt hyväksymään vaatimuksemme.

Mutta vain ulkopuolisella puristuksella emme saa säätylaitosta kukistumaan. Sekä sisältä että ulkoa on hakattava siksi, että saamme sen hajoutumaan. (Hyvä! Ei! Alas!)

Voimme kuvitella, että nyt muutamalla vaalilakolla saamme vallan käsiimme, mutta tuollainen käsitys on utukuva. Saksassa on jo pitkät ajat ollut yleinen äänioikeus, ja kumminkin on siellä eduskunnassa vasta noin 1/3 osa sosialidemokrateja. Eikä se meilläkään vain yhdellä pyyhkäyksellä käy. Meillä on kyllä jo reipasta joukkoa, joka luottaa voimiinsa, mutta ei ole vielä joukkoa tarpeeksi. Vain vähitellen pääsemme valtaan. Siksi on nytkin jo vallasta otettava se, mikä saada voidaan. Parempi on, että meillä on edustajia säädyissä. Onko oikein, että me otamme vastaan sen, mitä porvarit meille antavat? Eduskunnasta tulee lopultakin pitkiksi ajoiksi porvarillinen laitos ja lopultakin on meidän ottaminen osaa vaaleihin, ennenkuin lopullisen vallan saamme. Onko siinä järkeä, että vastedes otetaan osaa valtiopäiväin työhön — mikä kuitenkin tullaan tekemään — mutta nyt ei sinne mennä. (Hyvä! Ei!)

R. Drookila: Niin kauan kun työväellä ei ole vaikutusvaltaa yhteiskunnallisissa asioissa, ei se syvenny niihin, vaan joutuu yhteen tai toiseen äärimmäisyyteen. Me emme voi yhteiskuntaa yhfäkkiä uudistaa, vaan kasvaa uusi yhteiskunta päivä päivältä vanhan sisälle. Vasta vaikutusvaltaa saavutettuaan alkaa työväki syventyä yksityiskohtiin. Yksityiskohtiin syventyminen on tällä kertaa valtiopäivämiesvaalit. Yksikamarinen eduskunta ei vielä suo meille valta-asemaa. Mutta siitä huolimatta tulemme silloin epäilemättä ottamaan osaa vaaleihin. Miksi emme silloin tekisi sitä nyt jo yhtä hyvin! Asettumalla vaalilakon kannalle ja ryhtyessämme sitä tarkemmin tarkastelemaan, huomaamme, että se vie meidät muihin johtopäätöksiin. Kun emme ota osaa valtiopäiviin, emme myöskään saa ottaa osaa perustuslakikomiteaan, sillä muuten emme ole johdonmukaisia. Pitääkö meidän aina olla sillä kannalla, että „hyvät porvarit — tai pahat porvarit — tuokaa meille kaikki valmiina lautasella eteemme!?” Miks'-

emme olisi mukana laittamassa itsellemme sitä mitä vaadimme.

Kun kaikki porvarilliset puolueet ovat luvanneet ottaa ohjelmaansa vaatimuksemme yksikamarijärjestelmästä ja yleisestä äänioikeudesta, olen sitä mieltä, että tulisi ottaa vaaleihin osaa. Maalaistyöväen puoleltakin saatetaan jotain valtiosäätyihin nähden toimia, vaikkei heillä olekaan äänioikeutta. Tehköt hekin jotakin: kutsukoot he tuomiokuntansa edustajan kokoukseen, jossa tämän tulee esittää kantansa, ja vaatikoot edustajan heidän vaatimuksiaan esittämään.

Elleivät säädät hyväksy vaatimuksiamme, niin silloin meidän miehet astukoot ulos säätytalosta ja yhtyköt kansan kanssa suurlakkoon. (Hyvä! Ei, ei!)

Antti Räsänen: Yhdyn Kososen ja Orasmaan lausuntoihin.

F. E. Pettersson: Meillä on nykyistä yhteiskuntaa repivä toimintatapa, ja sille kai perustavat vaalilakkoa puoltavat edustajat toimintansa. Jos uskoisin vaalilakolla voitettavan, yhtyisin sitä kannattamaan, kuten viimeisessä ylimääräisessä edustajakokouksessa. Mutta nyt on asema muuttunut. Aika on tärkeä, sillä nyt on laskettava peruskivi tulevaisuuden rakennukselle. Olisi siis käytettävä harkintaa. Mitä enemmän me pysymme syrjässä, sitä enemmän kokoontuu valtiopäiville vanhoillisia aineksia, ja voimmeko sitten suurlakolla pakoittaa noita kaikkein vanhoillisimpia. Mutta jos siellä sisällä valtiosäädädyissä on meidän miehiä, voivat he vaikuttaa eduksemme. Meidän ei tule arvostella voimiamme liian suuriksi. Äskeinen suurlakko ei ollut yksin meidän ansiomme, vaan koko kansa, porvaristokin, oli mukana, ja siksi se juuri horjutti valtaistuimiakin. Jos nyt teemme suurlakon, saamme koko porvariston vastaamme. — Emmekä me edes kykene johtamaan suurlakkoa. (Ääni: miksei?) Kyllä siellä helsinkiläiset kysyvät „miksei”, mutta eivätpähän kyenneet kunnialla johtamaan edes omaa lakkoansa Helsingissä, vielä vähemmän kykenivät he johtamaan lakkoa maaseudulle asti. Kotkassakin oltiin lakossa senkin jälkeen, kun

muualla jo oli lopetettu. On otettava huomioon, että suurlakko on nyt puoluekysymys eikä kansallinen, kuten viime kerralla. Nyt ovat onnistumisen mahdollisuudet pienemmät. Ja ellei yleislakkoa saada täysin voimakkaaksi, emme hyödy mitään, vaan tuotamme itsellemme vahinkoa.

Toimiessa sisään ja ulospäin saavutamme enemmän, koska säädyissä olevat miehet silloin ottavat osaa lainlaadintaan. Mieli-piteeni on siis se, että emme saa olla vaalilakon kannalla, vaan meidän tulee koettaa vaikuttaa valtiopäiviin sekä ulkoa että sisältä. (Hyvä! Ei! Ei!) Joka tapauksessa tulee meidän kuitenkin varustautua suurlakkoa varten saada-ksemme sen sitte tarpeen tullen niin voimakkaaksi kuin suinkin. (Hyvä!)

M. Kurikka: Tässä kokouksessa on kaksi vastakkaista mielipidettä taistelemassa, ja edustajat ovat valmiiksi evästettyjä puolelle tai toiselle. Jos löytyisi eri mielipiteitten yhdistämiskeino, olisi se kallein, mitä tällä hetkellä voitaisiin löytää. Olen kylliksi ihanteellinen uskoakseni, että löytyy todella yhteensovitustapa.

Ei tule ottaa huomioon yksin sitä, mitä järki sanoo, vaan myös se, mitä tunne sanoo. Kylmä järki sanoo: Sosialidemokratia ei voi nykyhetkellä lähteä vyörymään nelijakoiseen kamariin. Se olisi samaa kuin tehdä perhosesta toukka uudelleen. Tunteemme kuitenkin huomauttaa, että kansan solidaarisuus on suurempi mitään luokkaetuja. Eikö löydy eri kansanluokkien sovittelukeinoja? Sosialidemokratiaa ei tähän tarvita, vaan Suomen kansaa. Sosialidemokratia on tehnyt tehtävänsä, pakottaen porvarit meille tarjoamaan uudistuksia. Älkäämme siis riidelkö enään, ottakaamme osaa vaaleihin ei sosialidemokratisena puolueena vaan Suomen kansalaisina (Naurua). Silloin pääsemme yksimieliksi. Edes yhden kuukauden verta kulkekaamme yhtenä kansana, muistaen, että vihan ollessa rajan takana, ei kotona saa anarkia vallita.

Ehdotan hyväksyttäväksi seuraavia ponsia:

»Sitä kansan pyhää oikeutta, jonka puolesta maan

sosialidemokratia on taistellut ja yhäti edelleen taistelee, ei enään voida periaatteella tunnustaa harvainvallon edustajain huostaan, mutta tarpeetonta taistelua välttääkseen julistaa sosialidemokratia aselevon, siksi kunnes harvainvalta on teossa todistanut jo käsittävänsä, mitä kansan oikeus heiltä vaatii, tinkimättä luovuttamalla lainsäädäntövaltansa koko kansaa edustavalle eduskunnalle.

Koska Suomen köyhälistöllä, jonka asiata työväenpuolue ajaa, ei semmoisenaan ole mitään osallisuutta edusmiesten vaalissa, vaan ovat vanhain perustuslakien varsinaisena perusprinsiippinä sellaiset seikat, joita puuttuu maan kodittomalta väestöltä ja koska ne puolueet, jotka edustavat valtiollisesti etuoikeutettuja kansanluokkia ovat ilmoittaneet hyväksyvänsä eduskuntalaitoksen muutoksen suhteen sosialidemokratien vaatimukset, niin antaa se kaikille jäsenilleen vapauden esiintyä vaaleissa pelkinä kansalaisina, mutta puolue semmoisenaan ei ota vaaleihin osaa." (Alas! Naurua. Hyvä! Melua).

K F- Hellsten: Minä olen kyllä ennen luottanut suurlakkoihin, mutta nyt ei voida saada suurlakolla valtiopäiväjärjestystä myttyyn. Äskeinen lakko oli leikintekoa, koska sitä porvaristo avusti, valtuusto avusti, jopa itse kukistuva senaattikin avusti. Toista on nyt! Jos työväki nyt tekee lakon, tekee se sen yksin. Eikä työväki yksin voi saada suurlakkoa siksi voimakkaaksi, että se voi pakottaa valtiosäädyt suostumaan. Siksi on kysymys suurlakosta otettava kylmän järjen kannalta tarkastettavaksi ja tarkasti sitä harkittava. Puolueen on mielestäni otettava osaa valtiopäivärniesvaaleihin, mutta silti varustauduttava myös mahdollisimman voimakkaaseen suurlakkoon. (Alas! Hyvä!)

D. Malmberg: Lappeenrannassa on yksimielisesti oltu vaalilakon kannalla. Yhdistyksessä on 300 jäsentä ja niistä vain 2 vaalikelpoista. Mitä tehdään silloin vaaleissa! Jos vaalissa autamme valtuuksia, tuntevat ne itsensä turvatuiksi ja pettävät taas meidät. Olen jyrkästi vaalilakon kannalla.

Lauri Lindstedt: Täällä useat edellä puhuneista tovereista ilmoittivat haluavansa ottaa osaa valtiopäivämiesvaaleihin, terottaen sitä, että täytyy toimia. Mutta minä puolestani tahtoisin toimittavan toisella tavalla. Tampereen Punaisen julistuksen kannalla ollen emme saisi sallia valtiopäiväin edes kokoontuvan. Edustajain joukossa on paljon senlaisia, jotka ovat hyväksyneet julistuksen. Nämät eivät siis saisi antaa valtiopäivien kokoontuukaan, vaan tulisi se estää suurlakolla. Jos olisi mahdollista saada suurlakko toimeen jo ennen valtiopäiviä, siis kansalliskokouksen kutsumisen hyväksi, ehdottaisin sitä. Mutta kun epäilen, ettei suurlakko silloin onnistu, koska saisimme vastaamme sekä porvarilliset että venäläiset pistimet, on meidän jätettävä se toimeenpantavaksi valtiopäivien aikana. Suurlakkopuuhia ei olisi häiritävä aikaa vievillä vaalivalmistuksilla. Muutamista vastalauseista porvarissäädyssä ei ole mitään hyötyä. Olkaamme jyrkästi vaalilakon ja samalla myös suurlakon kannalla, ellei katsota vieläkin voimakkaampia keinoja tarpeellisiksi. (Hyvä!)

P. Leppänen: Marraskuun ensi viikon liike on kaikkien mielessä. Riemukulussa hyväksyttiin silloin Punainen julistus. Sen mukaan ei päätetty antaa tunnustusta eduskunnalle eikä uskoa sen hyvin asioitamme hoitavan. Johdonmukaista olisi pysyä Tampereen julistuksen kannalla ja silloin täytyisi meidän taistella yhtä aikaa hallitsijaa ja porvaristoa vastaan. Mutta emme voi tapella yhtä aikaa kahta vihollista vastaan, siksi on annettava valtiopäivien kokoontua, mutta eihän meidän silti tarvitse vaaleihin osaa ottaa, voimemehan me pysyä porvaristosta erossa ja erossa ollessamme puuhata uutta suurlakkoa. Hra Kurikan ehdotus, että emme puolueena, mutta yksityisinä kansalaisina ottaisimme osaa vaaliin, on myöskin epäjohdonmukainen. Nyt kun puoluetta kipeimmin tarvitaan emme saa sitä hajottaa. (Hyvä!) Sellaiseen emme tule suostumaan. Mitä tulee vaalilakkoon, ovat suurlakko ja vaalilakko eri asioita. Ellei suurlakkoa voidakaan panna toimeen, on ainakin erossa-olomme voimakkaana mielenosotuksena. Ei ole muuten terveellistä

saarnata, ettei suurlakkoa saada toimeen. Sen varalle täytyy joka tapauksessa varustautua.

A. Käckland: Kysymyksenä on tässä: vaaliin vai vaalilakkoon. Mielestäni tulee meidän katsoa, mistä toimenpiteestä meille tällä kertaa on enimmin hyötyä ja sen mukaan menettellä. Sen vuoksi: vaaliin *ja* suurlakkoon. Suuri hyöty tulee meille aivan varmaan nyt, jos otamme osaa vaaleihin! Eikä se kuitenkaan estä meitä panemasta toimeen suurlakkoa. (Hyvä! Alas!) Mutta etenkin sentähden tulee meidän saada valtiopäiville mies, että se meille ilmottaisi, koska on tullut sopiva hetki lakon toimeenpanemiseen.

Klo 2 keskeytettiin kokous päivällislomaa varten.

Iltapäivän istunto marraskuun 20 p:nä.

Päivällisloman jälkeen jatkui kokous taas klo 4:ltä. Istunto alettiin »Köyhälistön laululla».

Puheenjohtajana toimi toveri *Helkki Lindroos*.

Valiokunnat.

Johtava komitea, joka jo klo 3 oli alkanut iltapäivän työnsä, esitti heti kokouksen alussa toveri *E. Perttilän* välityksellä työnsä tulokset. Se ehdotti, että puoluehallinnon esittämien kysymysten tähden asetettaisiin kolme eri valiokuntaa, joihin kuhunkin tulisi 5 jäsentä.

Valiokuntaan, joka käsitteli *työväenpuolueen suhdetta ylimääräisiin valtiopäiviin*, ehdotti johtava komitea seuraavat: *V. Vuolijoen*, *Y. Makeiluin*, *E. Sallin*, *R. Drockllan* ja *. A. Salmisen*.

Ilmestyi kuitenkin mielipiteitä, että valiokuntaa ei voitaisi vielä valita, koska alustava keskustelu tästä asiasta vasta oli alussa. Sentähden toveri *V. Kosonen* vaati, että vaali lykättäisiin siksi, kunnes useampi edustaja on ehtinyt lausua ajatuksensa asiasta; sen perustalla voitaisiin sitten vaali tähän valiokuntaan toimittaa. Tätä kuitenkin vastustettiin.

Toveri *J. A. Salminen* tahtoi valiokunnat heti valittaviksi. Kun ne ovat valitut, voivat asianomaiset valiokuntain jäsenet tarkasti seurata evästyskeskustelua ja laatia sitten ponsiehdotuksensa esiintyneiden mielipiteiden mukaan. Toveri *F. E. Pettersson* tahtoi myös samoilla perusteilla valiokuntain vaalit heti toimitettaviksi. Toveri *E. Salinkin* sitä kannatti, koska nyt jo tunnettiin pääpiirteet mielipiteistä ja koska on huomattava, että valiokunnat eivät voi mitään päättää, ne vaan ehdottavat, joten kokouksen lopullisiin päätöksiin on jokaisella kokouksessa tilaisuus vaikuttaa.

Lopuksi huutoäänestyksellä hyväksyttiin valiokuntain vaali heti toimitettavaksi. Mutta samalla päätettiin, että puheena olevan valiokunnan jäsenluku lisätään vielä 6:lla. Hyväksyttiin sitte ensinnäkin *mainitut johtavan komitean ehdokkaat valiokuntaan* ja asetettiin vielä useita maaseudun edustajia ehdolle, joista *johtava komitea saa ehdottaa nuo kuusi henkeä täytteeksi*.

Valiokuntaan pohtimaan *eduskuntalaitoksen uudistusta* valittiin johtavan komitean ehdokkaat: *H. Lindroos, Y. Sirola, M. Hälleberg, A. Rissanen ja F. E. Pettersson*.

Valiokuntaan pohtimaan kysymystä *puoluehallinnon eronpyynnöstä ja siltä johtuvista asioista* valittiin seuraavat: *J. K. Karl, Alb. Karjalainen, V. Kosonen, V. Viitanen ja H. Ahmala*.

Tämän jälkeen jatkettiin evästyskeskustelua

ensimmäisen kysymyksen

johdosta. Ensiksi lausui:

H. Törmälä: Täällä ilmenee niin paljon hartaita vaalilakon kannattajia, että minua ihmetyttää, kuinka niin suuresti voidaan hyväksyä sivistysmaissa aikoja sitte jo hylättyjä keinoja. Monessa Euroopan maassa on yhtä vanhanaikuisia eduskuntia kuin meilläkin. (Oho!) Mutta sosialidemokratit

ottavat osaa vaaleihin. Suomessa monessa kaupungissa voidaan saada kansanvaltaisia miehiä eduskuntaan säätämään uusia perustuslakeja. Mutta ellemme ota osaa vaaleihin, voitavat vanhoilliset, ja tulee suurempi vastus uudistuksille ja se hyöty, mikä suurlakosta on, ei voisi kenties tuota vahinkoa korvata. Jos on sellainen puolue, joka hyväksyy vaatimukset, on heihin liityttävä. Missä sellaista puoluetta ei ole, ei ruveta vaaliin. Olen siis ehdollisen vaalilakon kannalla.

M. Saarinen yhtyi edelliseen.

E. Haapalainen: Nyt olisi meidän toimittava. Mutta ei ole tarpeeksi selitetty, minkälaista toimintaa tarkemmin halutaan. Sellaiset päinvastaiset toiminnot kuin suurlakko ja vaaleihin osanotto eivät sovi yhteen. Ne tekevät toisensa tyhjäksi. Ei sovi molempiin ryhtyä. Täytyy tehdä jompaa-kumpaa. Jos tahdomme ottaa osaa vaaleihin, täytyy meidän myös käydä vaalitaisteluun, vaaliagitatsioniin, joka kysyy meidän voimiamme. Näin ollen emme me kyllin tarmokkaasti pysty valmistautumaan suurlakkoon, joka kuitenkin lienee täällä jokaisen sydämellä. Jos tahdomme kunnollisesti ja pontevasti jotakin tehdä, on meidän toimittava joko vaaleihin osanoton tai suurlakon hyväksi, mutta ei näiden molempain yhtäikaa. Kuitenkin olemme siinä asemassa, ettei vaaleihin osanotto voi tulla mielestäni kysymykseenkään, sillä se sotii periaatteita ja saatua kokemusta vastaan. Kokemus on näet osottanut, että harvat työväenmiehet valtiopäivillä eivät merkitse mitään, eivät edes pysty protesteeraamaan, vaikka herrat myöntävät 10 milj. markkaa Venäjän sotakassaan. Valtuustoista eivät rohkene työväenmiehet lähteä pois siten panakseen vastalauseen, kun viinaporvarit tylysti työväen joukkoja kohtelevat. Näin on nähty käytännössä, etteivät sisälletungetut työväenmiehet pysty siellä suureenkaan puhdistustyöhön. Ainoastaan ulkoapäin tuleva voima voi pakottaa edistystyöhön. *M. Kurikka* puhui siitä, kuinka tunne astuu järjelle avuksi ja vie oikeaan päämäärään. Hän kehottaa tätä puoluetta häviämään ja rupeamaan ihmisiksi ja kansa-

laisiksi. Kurikalle sanoo siis tunne, että meidän tulee heittää vaalien aikana sosialidemokratinen haamu päältämmme ja esiintyä vaan ihmisinä ja kansalaisina. Mutta tamperelaisille sanoo heidän tunteensa toista; he näet ponsissaan sanovat: vaikka vaalilakko onkin ensi välitön tunteemme. Näin vastakkaista voi siis tunne sanoa tässä asiassa, joten se ei kelpaa mittapuuksi. Järkemme taas puhuu selvästi vaalilakon puolesta, sillä onhan koko maalaistyöväestö pakostakin vaalilakossa, samoin naiset ja melkein kaikki kaupunkienkin työlläiset. Ainoastaan harvat kaupungeissa pääsevät vaaleihin, ja tämä on niin vähäistä, ettei sovi sentähden koko työväen etua panna vaaranalaiseksi. Nyt on seistävä suorina. On laskuista pyyhittävä pois koko luokkaeduskuntalaitos. Seisomme jäykkänä Punaisen julistuksen kannalla ja kehoitamme muitakin pysymään sanoissa, joita kannattavansa he nyrkkit taivasta kohti vanhoivat.

A. Mäkelin: Kuopiossa ollaan epäilevällä kannalla. Minun kantani on se, että mentäisi vaaleihin. Niihin on otettava osaa jo sentähden, että opittaisiin äänestämään. Jos nyt tehtäisiin vaalilakko, niin olisi se kuten ennakkopäätös vastaistenkin aikojen varalta, eikä mielestäni sillä kannalla ollen meidän sopisi mennä vaaleihin sittenkään, kun yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on saavutettu. Toivon, että puolue pysyisi koossa ja tehtyjen päätöksien takana, jonka tähden valiokunnan, joka ponsiehdotusta laatii, tulisi ottaa kaikki näkökohdat huomioon ja koettaa laatia sovitusehdotus, mikä pitäisi koko puolueen koossa eikä loukkaisi toista puolta omassa leirissä.

M. Tarkia: Kaikki olemme yksimielisiä siitä, että nykyinen eduskunta ei vastaa tarkotustaan, vaan että sen tilalle on saatava yksikamarinen eduskunta ja että äänioikeus on saatava yleiseksi. Kaikki lienevät myöskin yksimielisiä siitä, että näitä uudistuksia ei ilman suurlakkoa saada aikaan. Eri mieltä ollaan ainoastaan keinoista, joilla päästäisiin tuohon päämäärään. Toiset kannattavat vaalilakkoa, toiset vaaleihin osanottoa. Toiset sanovat, että jos otamme osaa vaaleihin,

pönkitämme eduskuntalaitosta. Mutta jos vaaliin osan-otto on eduskuntalaitoksen pönkittämistä, silloin on sekin kannatusta, että vaaditaan siltä muutoksia, koska sillä sanomme, että säädyillä on valta päättää asioissa. Useat ovat täällä vedonneet Punaiseen julistukseen. Mutta samat vaativat, että säätyjen on annettava päättää eduskunta-asiasta. Valtiopäivät piti Punaisen julistuksen mukaan sivuuttaa. Jokainen, joka vaatii nykyiseltä eduskunnalta jotakin, on astunut Punaisen julistuksen puustavista. Se tunnustettiin silloin, kun lopetimme lakon. (Hyvä!)

Tapaukset riippuvat asemasta keisarikunnassa. Sillä edellytyksellä, että asema keisarikunnassa on tällainen kuin nyt, puollan osanottoa vaaleihin, mutta ehdolla, että työväkeen liittyvä valtapuolue sitoutuu tekemään kaiken voitavansa, että valtiopäivät heti luovuttavat valtansa kansalliskokoukselle, joka laatii uudet perustuslait. Sen kautta saadaan varma takuu yksikamarijärjestelmästä. Ehdotan kokoukselle hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

H1) Sosialidemokratinen puolue päättää ottaa osaa ensituleviin valtiopäivämiesvaaleihin sillä edellytyksellä, että asema keisarikunnassa ei suuremmassa määrässä tule ennen valtiopäiviä muuttumaan sekä, jos löytyy valtapuolueiden keskuudessa joku sellainen puolue, joka hyväksyy seuraavat ehdot sekä sitoutuu niitä noudattamaan:

a) että työväki saa asettaa suhteellisen määrän ehdokkaita;

b) että liittyvän valtapuolueen tulee niitä äänestää;

c) että liittyvä valtapuolue ehdokkailleen sitoutuu tekemään kaiken voitavansa, että tulevat valtiopäivät eivät ryhdy minkäänlaisten muiden asioiden ratkaisuun vaan ainoastaan päättävät kutsua perustuslakia säätävän kansalliskokouksen kokoon ja jättävät valtansa sille, ja että edustajat perustuslakia säätävään kansalliskokoukseen valitaan yleisen, välittömän ääni- ja vaalioikeuden perusteella;

2) Samalla kun sosialidemokratinen puolue esittää valtapuolueille ylempänä mainitut ehdot sekä kehottaa heitä niitä

hyväksymään, ryhtyy sosialidemokratinen puolue suurlakon valmistuksiin sekä tulee käyttämään kaikkia kansan oikeuskäsitteitä vastaavia keinoja saadakseen säädöt taipumaan ylempanä mainittuihin vaatimuksiin;

3) Jos ei mikään valtapuolueista hyväksy ensimmäisessä ponnassa mainittuja ehtoja, tekee sosialidemokratinen puolue vaalilakon sekä kussakin kaupungissa vaalitoimituksen aikana panee mielenosotuksia ja protestikokouksia toimeen sekä kieltää muita puolueita ottamasta listalleen sosialidemokratisen puolueen jäseniä."

(Hyvä! Ei!)

Viimeisen suurlakon aikana valtapuolueet hyväksyivät sen, mitä yllä olen ehdoksi esittänyt. Ellei mikään porvaripuolue hyväksy tätä, saa se kansan hereille, kun huomaavat, että porvarit vain hädän aikana lupailevat, ja saamme suurlakon onnistumaan. Jos teemme vaalilakon, kalastelevat porvarit järjestymättömän työväen keskuudessa. Silloin pitäisi meidän agiteerata porvariäen agitaattoreja vastaan ja siten hajottaa tarpeettomasti voimia suurlakon valmistuksesta.

Jos kumpi puoli tahansa täällä voittaa, katkeroituu hävinneen mieli, ja epäonnistuttaa niin vaaleihin osanoton kuin suurlakon. Ehdotukseni kannalta ehkä vältetään hajaannus.

J. F. Stenfors: Hyväksyn suurelta osalta edellisen puhujan. Ei ole mitään valttia lyötävänä pöytään, jos päätetään, että ainoastaan tehdään vaalilakko.

Mikko Uotinen: Kun viime puoluekokouksessa oli puheena suhde valtiopäiviin, kannatin yhtymistä vaalilakkoon. Olin sillä kannalla, että kun etenkin maalaisilta on poissa vaalioikeus, ei työväestöllä voi olla muuta suhdetta kuin vaalilakko. Tiedämme tuon puoluekokouksen päätöksen epäonnistuneen siinä, että sitä vastaan rikottiin. Sitä ei saisi enää tapahtua. Toivon, että tämä kokous ennen päätöksen tekoa julistaa kokouksen päätöksen pyhäksi ja päättää erottaa kaikki ne yhdistykset puolueesta, jotka kokouksen päätöksen rikkovat. Muuten ehdotan kokouksen hyväksyttäväksi pon-

net, joissa julistetaan suurlakko voimakeinoksi, jolla vaatimukset tinkimättä toteutetaan. Puolueen olisi valittava toimikunta, joka tekee täydellisen suunnitelman suurlakosta, miten laajalti ja millä aloilla se voidaan toimeenpanna. Siksi päiväksi, kun äänioikeusasia on säädyissä esillä, päättäköön tämä kokous kutsua Helsinkiin kokoon koko maata käsittävän kansalliskokouksen, joka kokous esittäisi maan suuren enemmistön vaatimuksia ja järjestää suurlakon niitä kannattamaan.

Yrjö Sirola: Koska täällä ei vielä ole luettu Tampereen ponsia, luen ne tässä. Samalla toivon, että niiden perustelut otetaan kokouksen asiakirjoihin, mutta kehotan edustajia tämän illan aikana lukemaan ne viime lauantain Kansan Lehestä, ettei täällä tarvitse kuluttaa aikaa niiden lukemiseen.

Perustelu oli seuraava:

Otammeko osaa valtiopäiviin vaiko ei?

Suurlakon aikana julaistu „Punainen julistus”, jonka maamme työväki on ottanut riemulla vastaan, on oleva Suomen sosialistien vastaisen toiminnan perusohje. Tuossa julistuksessa syrjäytetään valtiosäädyt, luokkaeduskunta, joka edustaa ainoastaan kourallista etuoikeutettuja, eikä suinkaan koko kansaa, jonka käsiin me, sosialidemokratit, tahdomme uskoa tulevaisuuden Suomen kohtalon.

Julistuksessa lausuttu vaatimus kansalliskokouksen koonkutusumisesta olisi — siitä olemme varmat — tullut käytännössä toteutetuksi, elleivät eräät vanhoillisimmat ryhmät olisi kaikessa hiljaisuudessa, noina suurina päivinä, puuhanneet valtiopäiväkutsumusta, jota mainitut ryhmäkunnat sanoivat koko Suomen kansan odottavan. Hallitsija, tietämättä mitä Suomen kansan valtava enemmistö ajatteli ja mitä se vaati, kirjoitti valtiopäiväkutsumuksen alle, siinä varmassa luulossa, että hän täten täytti koko Suomen kansan hartaimmat toiveet. Ja näin ollen julaistiin valtiopäiväkutsumus juuri samaan aikaan kuin Suomen kansan suuri enemmistö, joka on sydänjuuriaan myöten kyllästynyt nykyiseen luokkaeduskuntaan, ryhtyi ensi-

omia miehiä on saatava valtiopäiville sellaisten porvarillisten aineiden keralla, jotka kannattavat eduskunnan muuttamista yksikamariseksi kansaneduskunnaksi.

Ja vielä muutamia merkille pantavia seikkoja:

Työväki vaatii eduskunnan muuttamista yksikamariseksi. Oletetaan, että vallanpitäjät suostuvat tuohon. Onkohan tarkoitus tällä voitettu? Eipä suinkaan, sillä yksikamarinenkin eduskunta voi kokoonpanoltaan olla sellainen, että siitä tulee kiiwas vastustaja kaikille niille edistyspyrkimyksille, joiden toteuttamista kansan vapauttamiseen ja valistamiseen tähtäävä sosialidemokratinen liike tarkoittaa ja joiden hyväksi se niin innokkaasti puuhaa. Siitä voi esim. tulla agraarien eduskunta ja sellaisesta meitä varjelkoon laupias luoja. Siitä on liikkeellämme ulkomailla katkeria kokemuksia. Yläluokat, jos ne tahtovat pelata viisasta peliä, voivat kernaasti toteuttaa tuon ylimalkaisen yksikamari-vaatimuksen ja siitä huolimatta jättää kaiken vallan vanhoillisten aineiden käsiin. Nykyään kyllä ei agraaripuolueesta ole suurta vaaraa, mutta kuinka käy silloin, kun tuo laajapiirteinen maanositus-suunnitelma käytännössä toteutetaan. Silloin, aivan varmasti, saavat sosialidemokratit heittää ikuiset hyvästit tuhansille sellaisille miehille, jotka näihin saakka ovat olleet punaisimpia sosialisteja, sillä silloin tulee noista, etupäässä omia etujaan valvovista miehistä, sosialismin vastustajia, pikkutilallisia, kapitalismin tahdottomia käytyreitä, ja erityisesti heitä varten laaditussa yksikamarisessa eduskunnassa tulee heillä, yhdessä lukuisan maanomistaluokan kanssa, olemaan ehdoton määräämisvalta.

On olemassa vielä muitakin päteviä näkökohtia, jotka todistavat, ettei yksikamarmen eduskunta, jos ei sillä ole määrättyä, kansan aatteitten kanssa sopusoinnussa olevaa muotoa, voi sellaisenaan olla mikään ihanpäämäärä. Ja jotta me saisimme tulevalle eduskunnallemme sellaisen muodon, että se voisi vastata tarkoitustaan, on tärkeätä, että lähettämme päteviä, aatteittemme elähyttämiä henkilöitä tuota muotoa muovailemaan.

Erityisesti tahdomme vielä huomauttaa siitä seikasta,

että naisten äänioikeus on yleensä yläluokille sangen vastenmielinen. Tampereen naiset ovat terävänäköisesti huomauttaneet, että tuleva säätykokous voi tässä asiassa vetäytyä muotoseikkojen taakse. Tämän tähden on mielestämme tärkeätä, että nuo muotoseikat, parikymmentä eri kohtaa siviililaeissa, tehdään tehottomiksi, jotta ei noille yläluokkalaisille jäisi verukehtamisen mahdollisuutta. Tuo tehottomaksi tekeminen voi käydä laatuun ainoastaan siten, että lähetämme miehiä valtiopäiville ja annamme jo ajoissa heidän tehtäväkseen esitysehdotuksien laatimisen puheenalaisten lainkohtain muuttamisesta toisin kuuluviksi.

Sanottanee, että edustajain lähettäminen porvarissäätyyn lamaannuttaa sitä mahtavaa luokkatunnetta, joka viime aikoina on niin valtavassa muodossa herännyt. Sanottanee, että maalaistyöväestö, joka ei voi vähimmässäkään määrässä vaikuttaa säätyjen kokoonpanoon, nureksii sitä, jos kaupunkilaistyöväestö lähettää edustajia valtiopäiville, ja ettei maalaistyöväestö, jos tuollainen lähetys tapahtuu, voi yhtyä mahdolliseen suurlakkoon, koska lakko tässä tapauksessa kohdistuisi myöskin työväen edustajia vastaan. Allekirjoittaneet kuitenkin uskaltavat olla sitä mieltä, ettei maalaistyöväestön herännyt harrastus kompastu tuollaisiin muotoseikkoihin, vaan että maalaistyöväestö tästä huolimatta toimii yhdessä kaupunkilaistyöväestön kanssa tuon suuren ajatuksen, säätylaitoksen kukistamisen, toteuttamiseksi. Sillä eihän taistelumme tarkoituksena ole muutama edusmiessija, vaan sosialidemokratisten aatteiden voitto.

Ponnet luen kokoukselle. Ne ovat seuraavat:

„\)) Vaikka vaalilakko onkin ensi välitön tunteemme, kun kuulemme luokkaeduskunnan nimen lausuttavan, kehoittaa puoluekokous kuitenkin kansamme uhatun aseman ja etenkin köyhälistön edun takia eri seutujen järjestynyttä työväkeä ottamaan tarkkaan selkoa siitä, voiko heidän osanottonsa vaaleihin vaikuttaa siihen suuntaan, että porvarissäätyyn ei pääse työväestön ehdottoman, yleistä äänioikeutta ja yksikamarista eduskuntaa koskevan, vaatimuksen vastustajia,

ja jos niin on, sekä jos työväestön osanotto vaaleihin voi toimittaa valtiopäiville rohkeita uudistusmiehiä kansan jo kukistetuksi julistaman luokkaeduskunnan sijalle pystytettävän eduskuntalaitoksen rakennetta valvomaan, kehottaa puoluekokous järjestöjä toimittamaan porvarissäätyyn mahdollisimman monta järjestyneen työväen itse määräämää edustajaa muiden samaa ohjelmaa ajavien radikaalisten ainesten ohella, joitten kaikkien on ennen vaaleja julkisesti ja sitovasti selvitettävä kantansa nyt kyseessä olevissa asioissa.

2) Näin valtiopäiville valittuja edusmiehiään velvottaa puolue valppaasti valvomaan, ettei millään kiertoteillä petetä kansan ehdottomia vaatimuksia.

3) Samoin kehottaa puoluekokous työväenedustajia jo ajoissa valmistamaan sellaisia säätyesityksiä, joiden kautta voitaisiin kumota ne kohdat nykyisissä siviililaeissa, jotka ovat esteinä naidun naisen valtiolliselle vapauttamiselle.

4) Puoluekokous velvoittaa maamme työväestöä varustautumaan ankaraa suurlakkoa varten, jos luokkaeduskunta kaikesta huolimatta osottaisi petollisuuden merkkejä.

5) Niiksi päiviksi, jolloin tämän asian ydinkysymykset valtiopäivillä tulevat ratkaistaviksi, kehottaa järjestynyt työväestö kaikilta maan kulmilta saapumaan vapaasti valituista edusmiehiä tuhanten valtakirjat taskussa tukemaan kansan tahdon todellisten tulkkien taistelua sen vastustajia vastaan.

6) Siltä varalta, että kansan elinkysymys, joko luokkaeduskunnan syystä tai kansamme ulkonaisen aseman vaikutuksesta, näyttäisi lykkäytyvän epävarmaan tulevaisuuteen, kehottaa kokous kaikkia kansalaisia, joille kansamme itsenäinen olemassaolo ja edistys on kallis, varustautumaan kansalliskokouksen valitsemista varten.

Tehdessämme tämän ehdotuksen sitoudumme puolestamme noudattamaan puoluekokouksen päätöstä, vaikka se kävisikin toiseen suuntaan, ja toivomme samalla, ettei tämän

perustalla vielä missään seudussa työväestön taholta vaali-
puuhiin ryhdyttäisi.

Yrjö Mäkelin.
Siiri Lemberg.
Heikki Lindroos.

Yrjö Sirola.
Alma Malander.
J. K. Kari."

Mitä muuten asiaan tulee, katson, että jo evästyskeskustelussa kysymys olisi ollut jaettava kolmeen osaan. *Ensiksi* olisi selkeästi ollut määrättävä kanta Punaiseen julistukseen. Olen sitä mieltä, että sen kirjaimesta on jo luovuttu. Se on vallankumouksellisen hetken tuote, jonka kirjain sellaisenaan ei saakaan sitoa harkintaamme. Mutta sittenkin on se alituisena ohjeena sellaisten tapausten varalle, jolloin vaaditaan nopeata toimintaa eikä tietoja muualta saada.

Toiseksi olisi pitänyt keskustella siitä, mitä me valtiopäiviltä vaadimme: kansalliskokoustako vai yksikamarista eduskuntaa. „Lailista" kansalliskokousta vaativat suomettelaiset, joten sen vaatiminen meidän puolelta tuntuu vastenmieliseltä. Muuten koko kansalliskokousvaatimus on epäviisasta. Kansalliskokous voidaan hitaasti kutsua koolle, joten tapaukset Venäjällä voivat muuttaa aseman toisellaiseksi kuin mitä se nyt on, ja sitten kun kansalliskokous saataisiin kokoon, voisi sen toiminta käydä vaikeaksi. Sentähden vaaditaan nopeaa toimintaa ja viisainta on silloin vaatia yksikamarista eduskuntalaitosta. Valtapuolueet ovat päättäneet kokouksissaan kannattaa yksikamarijärjestelmävaatimusta. He ovat epäilemättä tarkottaneet rehellisesti. Mutta puolueet eivät ole eheitä. Niissä on vähemmistöjä, jotka myöskin toimivat asiansa eteen. Siksi pitäisi meidän voimakkaasti tukea valtapuolueiden enemmistöjä. Pääasia ei ole muuttamat äänet porvarissäädyssä. On määrättävä, *keitä* valtiopäiville lähetetään. Voimme sitäpaitsi, kun vaan yritämme, vaikuttaa paljon koko valtiopäivien kokoonpanoon *ottamalla niiden jäseniltä sitovia lupauksia*. Aatelisto voitaisiin maalla pakottaa myönnytyksiin, jopa suostumaan vaatimuksiimme

kuten useat suurtilalliset jo ovat tehneetkin. Papeilta voisivat asianomaiset seurakuntalaiset kiristää hyviä lupauksia, joten työväki voisi vaikuttaa pappissäädyn kantaan. Talonisäntiä voisivat alustalaiset kehottaa suosiolla myönnytyksiin ja lupauksiin, ja talonpoikaissäädyn valitsijamiehiksi ja edustajiksi on pakotettava valitsemaan jyrkkäkantaisia miehiä. Porvarissäädyn ehdokkailta on vaadittava kannan selvittely, ja porvarissäädyyn saataisi varmasti joitakin työväenmiehiäkin kantaamme esittämään.

Kolmanneksi olisi keskustelun pitänyt kääntyä siihen, mikä on tärkein, nimittäin suurlakkoon ja lakkorahastoihin. Rahastoja on voitava näyttää ja varastoja kaikenlaisia. On asetettava yhteishyvänvaliokunta, joka johtaa varustautumista ja paljastaa porvarien vehkeet. Olisi myöskin tarpeellista, että valtiopäiväaikana Helsinkiin samoilisi maaseutulaisia, joilla on kotiseutulaistensa antama valtakirja taskussa. Täten Helsinkiin kokoontuisi koko Suomen köyhälistö edustajoihinsa kautta. Olisi valittava suurlakkokomitea, joka ottaisi huomionsa sekä tieteelliset että käytännölliset seikat lakkoa valmistellessa ja johtaessa. Sen toimenä olisi myöskin pitää silmällä porvarien puuhia valtiopäivillä. Mutta hyvänä apuna olisivat siinä asiassa myöskin omat miehet valtiopäivillä. Siellä olisi heillä läheinen tilaisuus seurata asioita. Jos selvästi nähtäisiin, että porvarit ovat pettäneet lupauksensa, eivätkä täyttäneet vaatimuksiamme, tulisi meidän ryhtyä pontteihin toimiin kansalliskokouksen varalta.

Mielestäni olisi ylläesittämiäni näkökohtia silmälläpitäen sovitettava yhteen Kansan Lehden ja Turkian ponnet ja niiden yhteiselle perustalle rakennettava kokouksen päätös. (Hyvä!)

T. Rönkä: Yhdyn Turkian ehdotukseen. Olisi saatava edustajia, että ne sitten panevat vastalauseensa huonoa päätöstä vastaan. Samalla ihmettelen, että Sirola luulee voitavan vaikuttaa talonpoikaissäädyn kokoonpanoon nyt, kun meikäläisillä ei ole minkäänlaista oikeutta ottaa osaa talonpoikaissäädyn vaaleihin.

Ida Ahlstedt: Ei saa jakaa voimia. Suuria joukkoja katkeroitetaan, jos otetaan osaa vaaleihin. Suurlakko on se, jolla ainoastaan voidaan pakottaa porvarit hyväksymään vaatimuksemme. Siihen on nyt voimat kohdistettava. Olen katsellut valtapuolueiden menettelyä suurlakon aikana Helsingissä, ja se kehottaa minua kaikista tähän asti lausutuista perusteluista huolimatta pysymään vaalilakon kannalla. Kummastelen muuten, että ne, jotka moittivat viimeisen lakon huonoa johtoa, tahtovat voimia hajottaa lähettämällä valtiopäiville parhaat puolueen miehet. Ellei heikoneta suurlakkoa hajottamalla voimia, saadaan se menestymään, ja se on ainoa, mikä pakottaa porvarit antamaan meille sen, mitä me vaadimme. Apua ei ole suometarlaisista, ei perustuslaillisista. Emme voi yhtyä yhteistyöhön sen puolueen kanssa, joka äskeisen järjestelmän aikana kurjana matelijana esiintyi, emmekä myöskään sen puolueen kanssa, joka viimeisinä ratkaisun päivinä esiintyi vastustajanamme uhaten meidät murskata. Vaaleihin menemällä ei voi porvarillisia tehdä ihmisiksi. Opiskelemiseen ei nyt ole aikaa, ei eduskuntatoimeen eikä vaaleihinkaan nähden, kaikki toiminta on kohdistettava nykyistä eduskuntaa kumoamaan.

J. Kinnunen: Olen käytännöllinen ja tahdon viitata käytännöllisiin toimenpiteisiin. Olen ehdollisen vaalilakon kannalla. Kun lähdemme vaaleihin, saamme vaikutusvaltaa porvarissäädyssä. Toiset säädöt jäävät vaikuttamatta, mutta niihin voidaan taas vaikuttaa suurlakolla. Jos vaaliin ryhdymme, olemme sen puolueen kannalla, joka paraiten kannattaa vaatimuksiamme. Kaikilla puolueilla on niin suuret syntiluettelot, ettei niihin johonkin erityiseen puolueeseen nähden kannata panna huomiota. Jos vaalilakkoon ryhdymme, lähdemme taistelusta verisesti, sillä porvarit tulevat taas revolverien kanssa, ja heitä täytyy silloin tietysti ruveta vastustamaan. Ja paitsi sitä, ovat venäläistenkin pistimet aina valmiina. Temmellyksiin ei tarvitse kellään olla halua, mutta siihen johtaa ehdottomasti vaalilakko ja se, että säätyihin nähden asetetaan yksinomaan pa-

kottavalle kannalle. Mutta kun vaaleihin osaa ottamalla saamme osan puolellemme, myöntyy toinen suurlakon painostamana. Kannatan Turkian ponsia.

E. Lehen: Tuntuu kummalta, että täällä niin kuumasti keskustellaan vaaleihin menosta, kun meistä ei ole niihin pääsijöitä viittakaan (huuto: on kymmenenkin!). On sanottu, että eduskuntalaitos ei kukistu, jos ei siellä sisällä ole meidän miehiä seiinä kopistelemassa. Mutta, hyvät ihmiset, kukistuihan santarmilaitos suurlakon melskeissä, vaikka meistä ei kukaan ollut siellä sisällä seiinä kopistelemassa. — Samoin on sanottu, että meidän täytyy opetella äänestystapoihin ja valtiopäivillä oloon. Mutta jos niin haluamme, voimmehan laittaa leikkivaltiopäivät ja siten opetella. Me olemme siis velvoitetut vaalilakkoon. Sillä kannalla on yhdistys, jota edustan, ja sillä kannalla olen itsekin.

O. V. Hokkanen: En halua hukata kallista aikaa, siksi puhun lyhyesti. Olen rauhan ja järjestyksen mies ja yhdynt sellaisena pääasiassa Turkian ponsiin. Nyt on puolue tehtävä voimakkaaksi ottamalla osaa työhön. Ei sovi ruveta toivomaan lepoa niillä laakereilla, joita toiset ovat keränneet. Puolue on estettävä repeämästä, ja siitä antavat paraita takeita Turkian ponnet.

Eva Järvinen: Yhdyn Matti Turkian ponsiin Sirolan lisäyksillä.

A. Vatanen: Tuoreessa muistissa ovat viime vaali-taistelut, jolloin luotettiin porvarillisiin. Nämä lupasivat silloin suurilla uhrauksilla palkita meitä. Mutta niitä, mitä luvattiin, ei saatu. Ivallisesti sylettiin meitä silmille palkaksi. Porvaristolta ei ole rauhallisesti menettelemällä toivottava mitään. Porvarilliset puolueet koettavat lujittaa leiriään ja työväenpuolueen kustannuksella. He koettavat ennen vaaleja olla hyviä, mutta kun tulee tosi eteen, silloin saamme huomata, että he ovatkin puhuneet »periaatteista" eikä todellisuudesta. Heidän lupauksiinsa ei ole luottamista, »periaatteitaan" he eivät todellisuudessa aio toteuttaa lähestulkoonkaan. Uhkaava tila on saatava aikaan kaikin keinoin. Sii-

h en on suunnattava kaikki siveelliset ja voimaperäiset toimet. *Siveellisiin* keinoihin kuuluu se, että työväki tekee selvän pesäeron porvarillisista ja selvittää heille katkeroitaneen mielialansa ja sanoo suoraan, että ei tahdota olla nykyisen järjestelmän kanssa missään tekemisissä. On jännittävä jousi kireälle. Täällä on epäilty voimia ja epäilty suurlakon menestymistä. Mutta ne, jotka niin tekevät, eivät tunne nykyistä asemaa kaikkialla. Meillä on hallussamme rautatie-liikenne, jonka pysäyttäminen vaikuttaa kumouksellisesti, siitä on saatu kokemusta. Jos julistetaan suurlakko, niin rautateiden veturimiehistö yhtyy lakkoon, ja se pystyy seisauttamaan koko liikenteen. Tehdasliikkeen seisauttaminen taas vaikuttaa paikoillaan.—Sitten on *voimaperäisiä* toimenpiteitä. Ensi valtiopäivien aikana on säätytalon ympärille koottava 60—70 tuhannen henkilön suuruinen joukko itsetietoista väkeä valmiina vaikkapa ojentamaan aineellista voimaa etuoikeutettuja vastaan. Sillä tavoin voidaan vaikuttaa pontevammin kuin vaaleihin osaa ottamalla ja siten menemällä suutelemaan kahleita. Viime vaalien aikana olivat porvarit mielissään, kun saivat hajaannusta riveihimme. Nyt tulee meidän osata näyttää yksimielistä voimaa ja sellaisen ehtona on jyrkän pesäeron tekeminen. (Hyvä!)

O. Leivo: Herrat tahtovat polkea meitä ja rakentavat riitaa meidän keskellemme sekä taas suomalaisten ja venäläisten sosialidemokratien välille. On selvä, että porvarit tahtovat laittaa samanlaisen kohtalon meille kuin Venäjälläkin. Kaikki porvarit ovat siihen taipuvaisia. — Täällä on puhuttu sekä korkealta että alhaalta. Tahtoisin puolestani puhua niille, jotka tahtovat pyrkiä korkealle ja jotka tahtovat rakentaa riidan maalais- ja kaupunkilaistyöväen, suomalaisen ja venäläisen sosialidemokratisen puolueen välille. Ne, jotka tahtovat mennä valtiopäiville, menkööt sinne, mutta minä en ainakaan pidä heitä sosialidemokrateina. On aivan omituinen käsite, että sosialidemokratia on sellainen pergamentti, jonka tarpeen tullen saisi heittää menemään. Emme saa mennä heittiöitten mukana tappamaan sosialidemokratiaa.

Muuten on mielipiteeni se, että yhdyssiteitä on lujitettava venäläisen sosialidemokratian kanssa. V. 1903 juttelin erään venäläisen kanssa, että yhteistyötä olisi saatava aikaan, ja Tukholmassa olen itkettänyt ihmisiä kansainvälisyyttä terot-tamalla, ja kansainvälisyydestä onkin meidän kiinni pidettävä.

I. H. Jokinen: En tahdo tuhlata kallista aikaa. Yh-dyn Petterssoniin. On välttämätöntä nyt saada miehiä valtiopäiville oppimaan uudenkin eduskunnan varalta. Silti voi-daan kyllä suurlakkoa valmistaa, vaikka muutamia miehiä onkin sisällä. Jotkut luulevat ja kuvittelevat muillekin, että nyt saadaan toimeen suurempi lakko kuin äsken, mutta mi-nulla on täysi syy surkutella tällaisia kansan nenestä vetäjiä. (Alas!)

A. Kesti-Helja: Yhdyn Sirolaan.

Otto Pasi: Yhdyn Turkin esitykseen.

V. K. Laine: Yhdyn lakkoon.

J. E. Kinon: Koska tiedämme, että emme kirjaimelli-sesti voi pysyä Punaisen julistuksen kannalla, niin antakaam-me valtiopäivien kokoontua viimeisen kerran hyväksymään Punaisen julistuksen ponnet. Olen sillä kannalla, että vaa-leihin olisi otettava osaa ja yhdyn Sirolaan ja Turkiaan.

O. Malin: Yhdistyksemme enemmistö oli sillä kan-nalla, että otetaan vaaleihin osaa. Emmekä ole valapattoisia, vaikka tinkisimmekin Punaisen julistuksen kirjaimesta. Sitä hyväksyttäessä olivat ajat vallan toiset kuin nykyään. Silloin ajateltiin vallankumousta, mutta se ei tullut. Punaisen julis-tuksen kannalla ei nykyään voi olla. Yhdyn niin ollen Turkiaan.

Klo 6,20 keskeytettiin keskustelu neljänneksiksi.

Jälleen kokoonnuttua ilmoitettiin kokoukselle, että kau-pungilla harjotetaan väkivaltaa väkijuomaliikkeitä vastaan. Ehdotettiin lähetettäväksi lähetystö selittämään mellakoitsijoille että järjestynyt työväki ei mitenkään hyväksy tuollaista me-

nettelyä ja yksityisomaisuuden turmelemista ja kehottaa kaikkea työväkeä noudattamaan samaa ajatustapaa. Lähetystö valittiinkin ja tulivat siihen toverit: *E. Wiljanen, A. A. Lagerström, V. Kosonen, rva M. Laine ja nti M. Kpntulainen.*

Hetkisen kuluttua ilmoitti puheenjohtaja, että valittu lähetystö ei ollutkaan lähtenyt liikkeelle. Asian johdosta syntyi lyhyt keskustelu.

Kun useita vapaaehtoisia sen päätyttyä tarjoutui »lähetystöksi», jätettiin asian loppuun suorittaminen heidän huolekseen.

Kokoukselle luettiin seuraavat **sähkösanomat**:

Viipurista: »Menestystä jalolle työllenne, toivottaa tuhatlukuinen rautatieläiskokous Viipurissa».

Kotkasta: »Laillisen kansalliskokouksen vaatimus hyväksytty eilen suurissa kansalaiskokouksissa Haminassa, Kotkassa, Kymissä ja Sipolassa. Kotkalaisia».

Sähkösanomain lähettäjäille kohotettiin eläköönhuuto.

Tämän jälkeen ryhdyttiin taasen jatkamaan evästyskeskustelua esillä olevasta kysymyksestä.

R. Huovelin: Olen Vatasen kannalla. Kun kerran maalaisilla ei ole äänioikeutta, on vaalilakko ainoa hyväksyttävä keino. Antakoot kansankäräjät, silloin pääsevät kaikki äänestämään! Kansalliskokouksen vaatiminen on meille pyhä asia.

Mimmi Kanervo: Ei minulla ole äänioikeutta, eikä koko suvullani. Olen siis pakotettu olemaan vaalilakon kannalla. Ihmettelen kovasti, kuinka äänioikeudeton voi olla vaaliin osanoton kannalla. Nyt saavat nekin, joilla ääniä on, ne useimmiten armosta. Menköt vaaleihin, jos heillä on siihen otsaa. Minä en tahdo armoa vaan oikeutta. Yhdyn Kososeen ja Lindstedfiin sekä Mikko Uotiseen.

O. E. Lindeman: Kannatan Drockilaa ja Turkiaa.

A. Slvenius: Emme tinki, jos nyt yhdymme vaalilakkoon. On sanottu, että viime puoluepäivien päätös vaikutti hajottavasti. Mutta se on väärin, sillä mikään vaikeus ei ole tuoda päinvastaista todistusta esiin. Nyt on pyrittävä yksimielisyyteen. Päätökset on pidettävä pyhinä, vaikka ne tulisivat millaisiksi hyvänsä. Itse puolestani olen vaalilakon kannalla. Toiseksi kannatan suurlakkoa pakotuskeinoksi yleisen äänioikeuden ja yksikamarijärjestelmän saavuttamiseksi.

/ Lehto: Täällä on paljon puhuttu vaalilakon puolesta ja sitä vastaan. Minulla maalaisena ei ole vaaleihin osanottamisen mahdollisuutta, joten siis jo itsestäni olen vaalilakossa. Tekisi mieli kysyä, eivätkö kaupunkilaistoverit lue maalaisia kansaan. Kaupunkilaiset pyrkivät kaikki määräämään, mutta mahdoton on heidän määrätä maalaisia vaaleihin osaa ottamaan!

A. Vesa: On kaksi mahdollisuutta tarjolla eikä ainaakaan minulla puolestani ole sitovia evästyksiä. Olen sitä mieltä, että ei pitäisi ottaa osaa vaaleihin, koska muutoin tehtäisiin periaatteita vastaan virhe. Sanotaan, että vaalilakko tuottaa meille porvarien vihat, mutta niinhän pitää ollakin (naurua), ja yhtä vähän saamme pelätä pistimiäkään, joilla täällä myöskin on uhattu. Mutta todellisuudessa on pelätävissä pahempi vaara: valtapuolueet tulevat vaaleissa kalastelemaan meikäläisiä. Ja onko silloin sanottu, että toiset meikäläisistä eivät mene suomettarelaiten perässä, toiset perustuslaillisten perässä ja siten saa aikaan aika hajaannusta! Siksi on ehdottoman vaalilakon kanta paras, siinä ei ole sijaa kalasteluille. Suorin tie on paras ja sellaisena kannatan vaalilakkoa. On toimittava muuten ja odotettava, mitä aika tuo tullessaan. Muista puolueista ei ole turvaa. Meidän on oltava suorina ja erillämme, siten voitamme.

K J. Ojamo: Minulla on evästyksenä vaaleihin osanotto ja sitä kannatan. Maalla ei osanotto merkitse mitään, mutta se ei saa synnyttää hajaannusta. Yhdyn Sirolaan ja Turkiaan. (Hyvä!)

S. Hellsten: Niin kauan kuin suurimmalla osalla työ-

väkeä ei ole äänioikeutta, on vaalilakko itsestään selvä asia. Porvarit ovat anastaneet meiltä rahan ja valtiollisen vallan. Mutta silti me voitamme, sillä he ovat jättäneet meille oikeuden ja voiman aseiksemme. Niitä on käytettävä.

M. Hälleberg: Olen Punaisen julistuksen allekirjoittaja, jossa vaaditaan kansalliskokousta, ja kun olen kirjoittanut, pysyn kirjoituksessani. Sen mitä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin. Helsinkiläisten kanta on täällä jo tuotu esiin. Siellä ei voi olla puhetta vaaleihin osanotosta. Omilla äänillä emme sieltä saa miehiä valtiopäiville. Jos tahdomme saada ehdokkaitamme läpi, olisi meidän yhdyttävä viikinkiläiseen teuras-tajapuolueeseen. Kokemukset tuosta hyvästä „isänmaallisesta” puolueesta tekevät yhtymisen mahdottomaksi. Täytyy siis asettua vaalilakkoon. (Hyvä on!)

V. Vuolijoki: Olen jyrkällä vaalilakon kannalla. Mutta alistun noudattamaan päätöksiä, olkoot ne mitä hyvänsä. Täytyy kuitenkin sanoa, että meiltä puuttuu solidaarisuutta. Muissa maissa ei niin ole; siellä ollaan yksimielisiä. Meidän tulisi sieltä ottaa oppia. Yhdyn siis Uotisen ehdotukseen. Täällä on kyllä paljon muuten puhuttu ulkomaista. Mutta on huomattava, että siellä miltei kaikkialla on eduskunta, johon pääsee puolueen miehiä, ilman muiden puolueiden apua. Meillä on sosialidemokratinen puolue nuori. Se ei ole vielä mitään muuta kuin agitatsioonipuolue; se on vasta kasvamassa! Vielä emme pysty täällä läpi-ajamaan vaatimuksiamme, joten siis täytyy yhä agiteerata ja pysyä vaalilakossa. Meidän puolueemme eroaa muiden maiden sosialidemokratiasesta puolueesta siinä, että muualla on puolue koottu etupäässä tehdastyöläisistä. Meillä on kaupunkilais- ja maalaisväestö puolueessa tasaväkisinä ja jälkimäiset eivät pääse vaaleihin, joten puolueen yhtenäinen toiminta vaatii, että pysytään vaalilakossa. Maalaiset meillä ovat Punaisen julistuksen kannalla eivätkä pysty erikoisesti käsittämään vaalipolitiikkaa. Erotus on muuten Turkian ja tamperelaisten välillä. Turkian ponnet vievät suoraan meidät vaaliliittoon suomettarelaiten kanssa, jotka juuri kukistimme.

Pahimmin kaikista pelkään vaistomaisesti luokkarajojen himmentymistä. Tärkeätä on, että ne ehdottomasti pidetään selvinä ja se tapahtuu vaalilakolla, mutta ei vaaleihin osanotolla. Kun seisomme itsenäisenä, niin tulevat muut puolueet meidän perässämme ja lupailevat sitä enemmän, jota jyrkemmässä erossa pysymme. (Hyvä!)

N. Kanervo: Yhdyn Sirolaan ja Turkiaan.

K- Lindfors: Kannatan niitä, jotka tahtovat otettavaksi osaa vaaleihin, ja niillä evästyksilläkin olen tullut. Nykyaikana täytyy ajatella, että koko kansan kesken on kokonaisuutta saatava aikaan. On sanottu, että antaa porvarien ensin lakasta eduskunta puhtaaksi, ennenkuin me sinne menemme. Mutta meidän on katsottava, että he lakasevat sen *puhtaaksi*. Sen tekevät omat lähettämät miehemme, ja niitä saamme muutamissa kaupungeissa ehkäpä puhtaallakin listalla läpi. Ääniasteikon alennusta pitäisi heti ruveta puuhaamaan kaupungeissa, joissa vielä ylin äänimäärä on korkealla, niin että muutos kerkiäisi valmistua vaaleihin. (Hyvä!)

K H. Rissanen: Yhdyn Sirolaan.

K Ahmala: Puollan osanottoa vaaleihin. Paitsi sitä voimme porvarillisiin vaikuttaa jyrkillä vaatimuksilla. Viimeisenä valttina on suurlakko.

Pitkälle kuluneen illan vuoksi lopetettiin keskustelu tähän, jatkaakseen sitä seuraavana aamuna loppuun.

Muutamien Kyminlaaksosta tulleiden sähkösanomien johdosta lausui

F. E. Pettersson: Toivon, että kiinnittäisimme enempi huomiota siihen, mitä sähkösanomia tänne saamme, ennenkuin rupeamme niille «eläkööt!» huutamaan. Haminasta, Kotkasta ja Sippolasta on tullut kansalaiskokousten sähkösanomia. Ne eivät ole meikäläisten kokouksista, vaan tarkotettuja meitä sotkemaan. Niillä koetetaan kalastella vähemmän kehittynyttä väkeä. (Hyvä on!)

Istunto loppui tähän klo puoli 8 i. Iltasella näytteli »Tampereen Teatteri" Raittiustalolla Maksim Gorjkijn »*Pohjalla*», erityisesti kokouksen osanottajia varten puuhattuna näytäntönä.

Toinen kokouspäivä.

Aamupäivän istunto marrask. 21 p:nä.

Kokous aloitettiin klo 9,40 laululla „Sä lippu puhdas punanen”.

Puheenjohtajana oli toveri *Emil Perttilä*.

Luettiin seuraavat kokoukselle saapuneet **kirjelmät** ja **sähkösanomat**:

Työväen puoluekokoukselle Tampereella.

Tampereen kone- ja metallityöntekijäin yhteisen kokouksen enemmistö kannatti lähestyvissä valtiopäivämiesvaaleissa puolueen keskuudessa toimeenpantavaksi yleisen vaalilakon, jonka täten kokouksen velvoittamana puoluepäiville esiintuon. Tampere, 19 p:nä marrask. 1905.

Väinö A. Friberg,
kokouksen kirjuri.

Alavuuden työväenyhdistyksen kuukausikokouksen pöytäkirjan ote 19 p:ltä marrask. 1905 oli lähetetty kokoukselle ja sen 3 § kuului:

Yhdymme teidän puoluekokoukseenne, esittäen kannattavamme niitä aatteita, jotka tosi tarkoituksessa tukevat ja puoltavat Suomen maan ja kansan oikeuksia ja vaatimuksia.

Alavuuden Työväenyhdistys.

Vesannon työväenyhdistys oli myös lähettänyt pöytäkirjan otteensa ja kuului se seuraavasti:

1 §. Keskusteltiin mille kannalle ajetaan asettua tuleviin valtiopäiviin nähden. Luettiin sosialidemokratisen puolueen äänenkannattajasta «Työmiehestä" seikkaperäinen

selonteko eduskuntalaitoksen uudestaanjärjestämisestä, niin että se tyydyttäisi puolueen vaatimukset ja välttämättömät yhteiskunnalliset tarpeet. Hra Jäntti kehotti paikallista yhdistystämme valitsemaan edustajan yleiseen puoluekokoukseen Tampereella ja seuraamaan kokouksen tekemää päätöstä, mille kannalle on asetettava valtiopäiviin nähden. Vaan kun aika on jo mennyt niin pitkälle, ettei voi enää edustajaa lähettää, keskusteltiin asiasta ja päätettiin asettua paikkakunnan perustuslaillisten kanssa käsi kädessä toimimaan, asettuen kumminkin puoluehallinnon tärkeimpien määräysten alaiseksi.

2 §. Eduskuntalaitoksen uudestaan järjestämiseen nähden päätti kokous asettua yleisen yhtäläisen äänioikeuden perusteella kokoontuvan yksikamarisen eduskunnan puolelle.

3 §. Puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan luopumisesta ja siitä johtuvista asioista ei kokous voinut keskustella, asiat kun sille ovat tuntemattomia.

4 §. Väkijuomaliikkeiden avaamiseen nähden päätti kokous yksimielisesti lausua toivomuksena ja kehoituksena liikkeiden ijankaikkiseksi sulkemiseksi aina ijankaikkisesta ijankaikkiseen amen.

Kokouksen puolesta:

Taavi Hytönen, Juho Suomalainen, Eenokki Jäntti,
Toivo Karhunen, A. Korhonen, Albert Hiltunen.

Turusta. (Ruotsiksi):

Turun ruotsalaisen työväenyhdistyksen keskusteluseura lähettää kokouksestaan puoluekokoukselle tervehdyksensä ja lausuu toivomuksen, että kokouksen vastuunalainen tehtävä johtaisi jatkuvaan työhön laillisella perustalla vapaudeksi ja onneksi koko Suomen kansalle.

Turusta :

Joukko turkulaisia ylioppilaita lähettää tervehdyksensä sosialidemokratisille puoluepäiville. Kansan vapaustaistelu voittoon! Eläköön taistelu niiden aatteiden puolesta, jotka takaavat kansamme tulevaisuuden kansan oman vastuun varmalle pohjalle!

Turkulaisia ylioppilaita.

Johtava komitea ehdotti ja kokous hyväksyi ensimmäistä kysymystä käsittelevään valiokuntaan ennen valittujen viiden lisäksi seuraavat jäsenet: A. Rissanen, M. Turkia, S. Rantanen, M. Uotinen, H. Jalonen, Sandra Reinholdsson, M. A. Bruus.

Puolueen suhdetta ylimääräisiin valtiopäiviin käsittelevään valiokuntaan tulivat siis kuulumaan toverit: V. Vuolijoki, Y. Mäkelin, R. Drockila, J. A. Salminen, E. Salin, A. Rissanen, M. Turkia, S. Rantanen, M. Uotinen, H. Jalonen, Sandra Reinholdsson, M. A. Bruus.

Tämän jälkeen jatkettiin

ensimmäisen kysymyksen

alustavaa keskustelua. Ensimmäiseksi lausui:

M. Hättinen: Siinäkin yhdistyksessä, jota minä edustaan keskusteltiin vaaleihin osanotosta. Yhdistys on maaseutuyhdistys, jonka jäsenillä itsellään ei ole äänioikeutta. Heille on asia näin ollen yhdentekevä. Jos katsotaan yhteisen hyvän vaativan vaaleihin osanottoa, ei se saisi vaikuttaa hajaannuttavasti.

Täällä on huudettu toisiaan alas, mutta huomata tulisi, ettei täällä ole tultu yksityisiä mielipiteitä ajamaan. Asia olisi rauhallisesti sovittava, eikä siten, että jokainen itsepintaisesti pitää kiinni omasta kannastaan. Itsepuolestani olen vaaleihin osanoton kannalla.

A. F. Fihlman: Puolueen tulisi ennen kaikkea olla yksimielinen, voidakseen mahtavampana vaikuttaa ulospäin. Tämmöinen yksimielinen päätös voitaisiin ehkä saada aikaan, jos niitten mielipiteitten edustajat, jotka ovat täällä vastakkain, suostuisivat tinkimään kannastaan. Mutta olisi luonnollisempaa, että jyrkemman suunnan miehet tinkisivät, että siis ne, jotka vaalilakkoa kannattavat antaisivat myöten, kuin että maltillisemmän suunnan miehet muuttuisivat jyrkemiksi (Hyvä!) Omasta puolestani muuten toivon, että kullakin paikkakunnalla otettaisiin osaa vaaliin olosuhteitten mukaan.

Jos valtiopäivät eivät olisi niin tärkeitä, kun nyt tulossa olevat, olisin ehkä lakon kannalla. Mutta tällaisella historiallisella hetkellä, kun koko eduskunnan muutos tulee ratkaistavaksi, pitäisi käyttää kaikki mahdolliset keinot itse asian edistämiseksi. Jos asetutaan lakkoon olemme jääviä sanomaan ehdokkaista mitään, korkeintaan vain taskussa voimme pujoa nyrkkiä. Se ei ole hyvä kanta. Olen tästä ja muistakin syistä vaaleihin osanoton puolella ja kannatan Sirolaa. On muistettava, että porvarissäädystä yksi vastustaja aina poistuu, kun yksi meidän mies tulee sinne.

A. Artman: Yhdistys, johon kuulun, on päättänyt olla jyrkästi vaalilakon kannalla. Valtapuolueet ovat jo monasti vetäneet meitä nenästä, nyt emme enään saa antaa heille siihen tilaisuutta. Edustan köyhälistöä. Sen puolesta täytyy taistella. Siinä mielessä olkaamme jyrkästi vaalilakon kannalla (Hyvä! Ei!)

E. N. Thonberg: Voitto tai tappio, tulkoon toinen tai toinen. Mutta ennenkuin päätöksen teemme, tulee meidän ottaa huomioon, että suurin osa meidän työväenyhdistyksistämme on joko perustuslaillisten tai vanhoillisten alkuunpanosta syntyneet ja osa näistä vasta hiljattain puolueeseen liittynyt. (Ei kuulu asiaan!) Tämä kuulun asiaan! Ja vasta viime aikoina on osa näistä hyväksynyt sosialidemokratiset puolueperiaatteet ja tutustunut Punaiseen julistukseen. He ovat juuri nyt saaneet luokkarajat selville, ei pitäisi heitä loukkaannuttaa ja saattaa heitä taas uudestaan meistä vieraantumaaan pakottamalla heitäkin nyt taas ylikuokkalaisten kanssa yhteistyöhön. Itsepuolestani kyllä alistun joka tapauksessa päätökseen.

J. Pihlman: Olen vaalilakon kannalla. On paras pysyä erillään eikä kannattaa kukkarovaltaista eduskuntaa. Porvariston lupauksiin ei ole luottamista (Hyvä!)

Maria Laine: Yhdyn Kososeen, Lindstedtiin ja yleensä niihin, jotka ovat jyrkästi vaalilakkoa kannattaneet. En voi ymmärtää muutamain naisten kantaa, jotka ovat vaaleihin osanottoa puolustaneet. Juuri naisten kannalta esim. rva

Järvisen mielipiteet, kun hän kannatti vaaliin menoa, tuntuvat hataroilta. Millä keinoilla hänkin vaaleihin menee? Minä en käsitä, että ollaan noin yksinkertaisia (Alas! alas! ei tämä ole mikään haukkumiskokous! Melua.)

Eetu Salin: En tahdo helppohintaisia hyvähuutoja, siksi puhun asiat suoraan. Tullessani kokoukseen olin varma siitä, että täällä päästään yksimielisyyteen. Tullessani Tampereelle (kovempaa!) — minä en jaksa kovempaa — niin, tullessani Tampereelle oikein pelästyin. Punaisen julistuksen miehet olivat perääntyneet. Ja se seikka, että Punaisen julistuksen kannattajien peräytyminen on tapahtunut samoilla seuduilla, kuin puolueen päätöksen syrjäyttäminen viime vuonna, on johtanut minut vakaviin ajatuksiin. Se todistaa nimittäin, että meillä on kaksi eroavaa suuntaa puolueessamme. Jo pitemmän ajan on meillä huomattu kaksi eri suuntaa työväenliikkeessämme. Ei se ole mikään outo ilmiö. Samalla lailla on asiantila kaikissa maissa. Nyt tekee vaan mieleni kysyä, onko meillä lievemmän suunnan edustajat edes sosialidemokrateja. (On!) Meidän joukossa voi olla muitakin kuin sosialidemokrateja. Eikä voida estääkään porvarillisia aineksia pääsemästä joukkoihimme. Wrightiläisen suunnan edustajia on meillä vielä vahvanpuoleisesti puolueessamme. Ja he ovat porvareita! Meillä on viime aikoina ruvettu ajamaan pikkureformisuuntaa ja sanottu, että se on bernsteiniläisyyttä. Ei siis ihme, että meillä tällaisilla motiiveilla koetetaan puolustaa osanottoa vaaleihin! Tulin tänne sillä mielellä, että yksimielisyys on saatava aikaan. Mutta jos täällä nyt yksimielisyys saadaankin, on se keinotekoinen, sillä ennemmin tai myöhemmin tulevat porvarilliset ainekset irtaantumaan puolueesta. Väitetään, että nykyinen aika ei ole sopiva vaalilakkoon, asema Venäjällä on muka vakava, eikä huomata, että täten vaan tuetaan perustuslaillisia, joita silloin kai pitäisi avustaa. Eräs kirjoittaja on tämän päiväisessä Kansan Lehdessä varottanut Troijan puuhevosesta, varottanut suometaarlaisista. Mutta jätetään huomioon ottamatta, että tuon saman hevosen mahaan kyllä mahtuu perustus-

Pakotta ei porvaristo ja papisto etuoikeuksistaan luovu, eikä aatelisto ennen valtaansa anna, kuin meillä on palanut suhteellinen määrä aateliston linnoja kuin Ranskassa v. 1789. Ei valtiopäivät sovinnolla valtaansa anna, semmoinen luulo on utopiaa. Täällä sanoi eilen toveri Kurikka - tai eihän hän sentään enään taidakkaan olla toveri (Alas! alas! alas!) - että sosialidemokratisen puolueen tulisi koetteeksi vähäksi

kuulla. Ensin hyväksytään tulo- ja menoarvio. Sitte tulee mahdollisesti käsiteltäväksi asevelvollisuus-asia. Herrat tahovat ehkä saada kotimaisia pistimiä vastaisen suurlakon varalta palvelukseensa. Perustuslailliset nyt jo harjottelevat palkattuja joukkojaan, jotka Theslöfin kaartin tavoin tulevat ratkaisevan hetken sattuessa marssimaan työväkeä vastaan murha-aseet käsissä. Tulee vielä ottaa huomioon se, että tehtailijat suunnittelevat työnsulkua. Jos siis teemme suurlakon, silloinkun valtiopäivät käsittelevät eduskuntareformia, voivat porvarit toimenpiteillään heikontaa meidän voimiamme suuressa määrässä. Mutta vaikka porvarit heti panisivat toimeen työnsulun, kestämmme me kumminkin joulukuun 20 päivään asti, jolloin mielestäni on suurlakolla pakotettava valtiopäivät luovuttamaan valtansa kansalliskokoukselle. Olette kai lukeneet tämän-aamuisista sanomalehdistä, miten porvarit suunnittelevat Helsingin poliisivoimaa lisättäväksi. Uusi senaatti käsittää ehkä lakkomme vielä kapinahankkeiksi, Donner ja Mechelin mahdollisesti taas myöntävät 10 milj. saadakseen ehkä venäläisiä pistimiä meitä vastaan, kuten myönsivät viime valtiopäivillä. (Ääniä: sosialistit olivat mukana myöntämässä!) Kantani on siis se, että kansalliskokouksessa eduskuntalaitoksen muutos on ratkaistava, eikä valtiopäivillä. (Hyvä! Hyvä!)

K- E. Salin: Yhdyn Petterssoniin.

M. A. Bruus: Yhdyn Kososeen, Uotiseen ja Saliniin.

A. Palmroos: Yhdyn Drockilaan ja Petterssoniin.

K Laine: Maalaisyhdistys, jota edustan, on ollut yksimielisesti vaalilakon kannalla. Oma kantani on sama.

E. Viljanen: Yhdyn vaaleihin-osanottoa kannattaviin. Ihmettelen, että täällä on usein viitattu Punaiseen julistukseen. Mielestäni ei meidän kirjaimellisesti tule pysyä kiinni Punaisen julistuksen sanassa. Vaikka onkin tehty päätös, voidaan se kyllä kumota, jos löydetään tie, joka edellistä paremmin johtaa päämäärään. Minusta on suurlakko uhmailua, josta ei tällä kertaa ole käytännöllistä hyötyä. Kannatan vaaleihin osanottoa.

J. A. Kuhlberg: Jos otamme osaa valtiopäivämiesvaaleihin, kadottaa suurlakko paljon merkityksestään. Ottamalla vaaleihin osaa, me vaan pönkitämme porvarilaitosta, joka menee myöntämään 10 milj. pistimien ostamiseksi, ja sitä ei köyhälistön kannattaisi tehdä. (Hyvä!)

Yrjö Mäkelin: On kirottua, että aina kirjotan sellaisia julistuksia, jotka ihmisiä innostuttavat siihen määrään, että se estää heitä tyynesti harkitsemasta asioita. Helsingin ylimääräisessä kokouksessa vedottiin aina Forssan julistukseen, ja täällä taas on uskontunnustuksena n. s. Punainen julistus, joka on minun kokoonpanemani. Eräänä yönä, innostuksen hetkenä sen kirjoitin. Mutta minä tahdon huomauttaa, että nyt jo olemme perääntyneet Punaisesta julistuksesta. Jos olisimme Punaisen julistuksen kirjaimen kannalla, pitäisi meillä nyt olla suurlakko, sillä valtiopäiväikutsumus on tullut. Niin ei kuitenkaan ole. Tosiasiat ovat tulleet tämän julistuksen eteen, ja niiden painosta on meidän täytynyt luopua julistuksen kirjaimesta ja ryhtyä toisiin toimiin. Juuri Kosonen ja Salin olivat Helsingissä ensimmäisiä miehiä lakkoa lopettamassa minun ollessani Turussa, selittäen minun saavuttuani sinne, että asema oli muuttunut sellaiseksi, että Punaisen julistuksen kannalla ei voitu käytännössä pysyä. Heidänkin oli siis täytynyt luopua julistuksen kirjaimesta. Ja sehän oli juuri Salin, joka oli ensimmäinen mies myöskin rikokomaan viime puoluekokouksen päätöstä, ajamalla työväkeä Porissa vaaleihin.

Sitte täällä on monta kertaa väitetty, että tässä salissa löytyy tuskin viittä henkeä, joilla on äänioikeus. Sellaista tosiasiaain vääristelyä vastaan panen vastalauseen. Asianlaita on nyt kuitenkin sellainen, että Oulussa, Tampereella ja ehkä muuallakin on mahdollista saada omia miehiä puhtaasti vaalivoiton kautta valtiopäiville, jos päästään kahdella äänellä äänestämään.

Tahtoisin vielä teille terottaa, että ellei peitetä tosiasioita, vaan tuodaan ne esiin ja harkitaan niitä tyynesti, silloin meidän täytyy myöntää, ettemme läheisessä tulevai-

suudessa voi panna toimeen niin voimakasta suurlakkoa, kuin oli äskeinen, jota tehtiin porvariston avulla, ja Venäjälläkin oli silloin myllerrys käynnissä. Nyt ovat asiat toisin. Vain taantumusta huomaamme ympärillämme. Venäjällä nostaa virkavalta jälleen päätään, sen todistavat tämänkin-aamuiset sanomalehdet. Keskellä Pietaria on toimeenpantu törkeä, väkivaltainen tarkastus erään sanomalehden toimituksessa. Kuka sitä olisi uskonut lakon aikana! Jos nyt teemme vaalilakon, tuemme säätylaitosta, sillä silloin ei pääse porvariston paras osa valtiopäiville. Vaaliin osaa-ottamalla voimme siihenkin nähden toimia eduksemme, että porvaristossa radikaaliset ainekset pääsevät enemmistöön ja saavat suurempaa pontta vaatimuksilleen. Minä en voi sanoa, kuten Hälleberg, että »mitä minä kirjoitin sen minä kirjoitin" (Naurua.) Mitä minä taktiikasta olen sanonut, se ei suinkaan sido minua koko elinajakseni, vaan voin — Liebknechtin lailla — aivan kernaasti muuttaa taktiikkaa vaikka 24 kertaa vuorokaudessa, jos olosuhteet sen vaativat (Hyvä!)

Evästyskeskustelu loppui tähän. Muutamat edustajat ehdottivat toimitettavaksi koeäänestystä, mutta se hyljättiin valtavalla enemmistöllä.

Asia lykättiin kysymystä varten valittuun valiokuntaan.

Toinen kokouksen käsiteltävänä oleva kysymys:

Eduskuntalaitoksen uudistuksesta,

lähetettiin keskustelutta kysymystä pohtimaan asetettuun valiokuntaan.

Edellisen asian yhteydessä annettiin puheenvuoro *Tampereen naisten lähetystölle*, tovereille *Siiri Lemberg* ja *Alma Malander*, joiden puolesta viimeksi mainittu esitti kokouksen huomioon seuraavan Tampereen naisten julistuksen äänioikeusasiassa:

Tampereen naisten vaatimukset äänioikeus- ja eduskunta-asiassa.

Me eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvat naiset Tampereen kaupungissa, jotka kaikki olemme voimaimme mukaan koettaneet uskollisesti työskennellä isänmaamme ja kansamme hyväksi niinä vaikeina vuosina, jotka nyt ovat historian omia, olemme sanomattomaksi mielipahaksemme havainneet, että nykypäivinä, jolloin kauan kaivattu tulevaisuuden Suomi on vihdoinkin syntymäisillään, tahtovat muutamat yhteiskuntaryhmät jättää kansamme naiset edelleenkin siihen holhuun-alaisuuteen, joka kieltämättä on häpeällinen todelliselle kulttuurikansalle. Oikeuden nimessä, totuuden nimessä ja sen vapauden nimessä, jonka isäimme maa ja sen kovia kokenut kansa on vihdoinkin saavuttanut, julistamme me herkeämättömän taistelun alkaneeksi tuota jatkuvaksi ajottua holhuun-alaisuutta vastaan. Me emme tahdo tästä lähin enään olla miesten vaalimia valvatteja emmekä suojelusta anovia avuttomia olentoja, vaan heidän taistelutovereitaan, vapaan kansan vapaita naisia, valmiita kantamaan kaikkien niiden kohtalojen seuraukset, olkootpa ne kevyitä tai raskaita, mitkä tulevaisuus mahdollisesti säilyttää kansamme harteille.

Tulevan sukupolven nimessä, jonka alkukasvatus on luonnon järjestyksen mukaan meidän huostaamme uskottu, vaadimme me ilmaa ja valoa Suomen koteihin, vaadimme osanotto-oikeutta siihen suureen yhteiskunnalliseen luomistyöhön, johon historian jumala on kansallemme vihdoinkin mahdollisuuden antanut.

Me emme voi tyytyä enään siihen, että ainoastaan miehet ovat oikeutettuja laatimaan niitä lakeja, joiden alaisina kaikkien kansalaisten, siis naistenkin täytyy joka päivä elää. Me emme jaksakaan enään sietää sellaista ajatustakaan, että ainoastaan miehet olisivat oikeutettuja järjestämään sen yhteiskunnan asioita, jonka keskuuteen me lähetämme lapsemme, tuon tulevaisuuden kansan, jonka onni ja menestys on meille omaa henkeämme kalliimpi.

Me siis vaadimme:

että kaikille 21 vuotta täyttäneille naisille, niin naiduille kuin naimattomillekin myönnetään täydellinen ääni- ja vaali-oikeus.

Samalla katsomme me, ettei kansamme nykyinen nelijakoinen eduskunta, joka on keskiaikaisen yhteiskuntajärjestyksen tulos, voi enään nykyisenä valistuksen ja vapauden aikakautena vastata tarkoitustaan. Ainoa eduskuntamuoto, joka ei loukkaa minkään kansankerroksen oikeuskäsityksiä, on yksikamarinen, ja sentähden vaadimme me:

että nykyinen nelijakoinen luokkaeduskunta muutetaan yksikamariseksi kansaneduskunnaksi.

Kokemus viimeisiltä valtiopäiviltä osoittaa, että ne miehet, jotka vastustavat äänioikeuden myöntämistä naisille, vetäytyvät hyvin kernaasti muutoseikkojen taakse. Sellaisina muutoseikkoina ovat he esittäneet niitä siviililaissamme löytyviä kohtia, jotka asettavat naidun naisen miehestänsä riippuvaiseksi. Jotta ei tuollainen saivarrus kävisi mahdolliseksi ensi valtiopäivillä, vaadimme me:

että ne valtiopäivämiehet, joille kansamme todellinen onni on kallis ja jotka myöntävät naisillekin velvollisuuksien ohella täydet kansalaisoikeudet, heti valtiopäivän alussa antavat säädyilleen sellaisia esitysehdotuksia, joissa vaaditaan ylläsanottujen siviililain kohtain muuttamista siten kuuluviksi, etteivät ne olisi esteenä naisen valtiolliselle vapauttamiselle.

Nämä ovat meidän lähimmät vaatimuksemme ja näiden ympärille kehotamme me kokoontumaan kansamme eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvia naisia. Me alotamme heti valttavan taistelun, joka ei tule taukoamaan ennenkuin nämä vaatimukset ovat viimeistä kirjainta myöden hyväksytyt. Osal-

lisiksi tähän taisteluun kutsumme me kaikki ne miehet, jotka eivät ole vanhain ennakkoluuloin vallassa ja joille koko kansan onni on tärkeämpi kuin oman sukupuolensa epäoikeudellinen valta-asema. Sellaisia miehiä tiedämme löytävän tuhansittain, ja me uskomme, että he auttavat meitä tässä taistelussa niitä miehiä vastaan, jotka edelleenkin tahtovat pysytteleitä naisten holhoojina.

Julistus päätettiin lähettää eduskuntauudistuskysymystä käsittelevään valiokuntaan huomioon otettavaksi.

V. Mäkelin huomautti, että Tampereen naiset kai odottavat kokoukselta jonkunmoista lausuntoa ponsistaan.

Puheenjohtajan esityksestä kokous lausui, että kokous tietysti ponnit hyväksyy, koska ne ovat puolueohjelman kanssa sopusoinnussa.

Tämän jälkeen lausui

V. Mäkelin: Saanen kait tehdä erään huomautuksen. Hämmästyin kun kuulin, että yksimielisesti hyväksyttiin tuo lausunto. Jos käsitän oikein, on kokouksen enemmistö vaalilakon kannalla, ja kumminkin menee kokous nyt antamaan työtä valtiopäiville! Se ei ole johdonmukaisuutta.

Alotettiin sitte alustava keskustelu kolmannesta kokouksen käsiteltävänä olevasta asiasta

Puoluehallinnon eronpyyntö ja siitä johtuvat asiat

Keskustelun kulku oli seuraava:

V. Kosonen: Puolueen, samoinkuin maankin, tila riippuu hyvin paljo siitä, minkälainen hallitus on. Puoluehallinnon paikallisen toimikunnan eronpyyntö on herättänyt huomiota ja jonkun verran uteliaisuuttakin, kun laajemmalta ei ole oltu täysin selvillä eron syistä. Turkulaiset ovat seitsemättä vuotta pitäneet puoluehallintoa ja kieltämättä hoitaneet sitä tunnustusta ansaitsevalla tavalla. Mutta on puoluehallinto missä hyvänsä, aina kiinnittää se itseensä paikkakun-

nan parhaat voimat, joten paikallinen työ siitä kärsii. Niin on tapahtunut Turussakin, ja sentähden olisi Turku nyt vapautettava sitä rasittavasta puoluehallinnosta. Kun puoluehallinto jo näinkin monta vuotta on hyvin johtanut asiat, ei oikeastaan pitäisi vastustaa sen eronpyyntöä. Ei tule ajatella, että tämän eronpyynnön olisi aiheuttanut erimielisyydet menettelytavassa, sillä niin ei ole asian laita. Toivon, että asia pitemmittä personallisuuksiin menevittä keskusteluitta lykätään valiokuntaan. Sanatulvan ehkäisemiseksi toivoisin, että tässä nyt keskusteltaisi vain siitä, mihin paikkaan puoluehallinto sijoitetaan. Olisi suotavaa, että joku puoluehallinnon puolesta esittäisi syyt eron pyyntöön, sekin auttaisi tekemään keskustelua asialliseksi (Hyvä!)

/ H. Jokinen: Huomautan, että on kyllä ollut tarkoituskin tehdä lähemmin selkoa eron syistä, mutta kun opettaja Kari, joka asian on toimekseen ottanut, ei ole läsnä, voimme häntä odotellessamme jatkaa keskustelua puoluehallinnon tulevasta paikasta.

H. Törmä: Kosonen jo lausui paljo minunkin mielipiteitäni. Mitä muuten tulee puoluehallinnon paikkaan, olisi mielestäni Tampere siihen sopivin, koska se on liikekeskuksessa. Se helpottaisi kustannuksia ja tekisi puoluehallinnon kokoontumisen muutenkin helpommaksi.

K Ahmala: Puoluehallinnon tehtävä on sangen raskas ja vastuunalainen, joten jäsenien valitseminen siihen on myöskin tärkeä. Olisin sentähden suonut, että asia olisi tullut päätetyksi vasta varsinaisessa puoluekokouksessa, mutta jos niin ei voi käydä, en tahdo vastustaa heidän eronpyyntöään. Puoluehallinnon paikaksi tahtoisin siinä tapauksessa Tampereen.

H. Mäkinen: Koska puoluehallinto on pyytänyt eroa, on siihen tietysti suostuttava. Haminalaiset toivovat, että puoluehallinnon vastaiseksi paikaksi tulisi Helsinki.

M. Kurikka: Jo silloin, kun puoluehallinnon paikasta ensikerran oli puhe ja Turku ehdotettiin paikaksi, vastustin sitä. Ainoana syynä sanoivat Turun puolustajat silloin ole-

van sen, että »tohtori asuu Turussa". Puoluehallinto on tietysti asetettava maan henkiseen keskipisteeseen, sinne, missä lainsäädännön paikka on, s. o. Helsinkiin, kernaasti vaikka samaan taloon, jossa lainsäädäntö-toimi tapahtuu!

Mutta ennenkuin valitaan puoluehallintoon uusia jäseniä, tulee sopia siitä, mikä oikeastaan on puoluehallinnon tarkoitus. Tähän asti on puoluehallinnon päätehtävänä ollut agitatioonin järjestäminen, niinkuin koko puolueenkin tehtävä alussa on ollut agitatorinen. Vastuunalaiseen lainsäädäntötyöhön ei vielä ole voitu osaa ottaa. Puoluekuri on siitä syystä ollut huono, eikä toden teolla tiedetä, mitä puoluekuri onkaan. Mielestäni olisi puoluehallinnon tehtävä voitavansa estääkseen puoluetta hajoomasta. Sen tulisi menetellä niin, että puolue ulospäin näyttäisi suurelta, mahtavalta, pelottavalta kokonaisuudelta. Pahin lakkopetturi ei ole se, joka puolueen kesken ilmaisee jostain asiasta eriävät mielipiteensä, vaan se, joka puolueen ulkopuolelle vie tietoja puolueen keskuudessa tapahtuvista erimielisyyksistä. Sellaista tulisi puoluehallinnon estää. On päästävä sellaiselle kannalle, ettei kukaan saa puolueen nimessä ilman valtuutta keskustella vastapuolueiden kanssa. Meidän sosialidemokratit eivät pidä asianaan edes pitää salassa puolueen sisäisiä puutteellisuksia. Muissa maissa esiinnyttään ulospäin mahtavana kokonaisuutena, meillä ei. Englannissa buurisodan aikana enemmistö häpesi sotaa, mutta soimaamaan ei käyty ennenkuin sota oli lopussa. Se on solidaarisuutta. Se on veljeyttä ja valtiollista kypsyyttä, jota meillä ei ole. Täällä on riitelemisen, vieläpä persoonallisuuksiinkin meneminen, luonnollinen asia. Mutta poliittisessa toiminnassa ei ole sosialidemokratialle kunniaksi, jos vihastumatta kuunnellaan soimattavan ja häväistävän yksityistä puoluetoveria. Ennenkuin uusi puoluehallinto valitaan, on saatava varma kanta siitä, mitä puoluekuri on. Persoonalliset hyökkäykset puolueohjelman kannalla olevia tovereita kohtaan olisi katsottava loukkaukseksi koko puoluetta kohtaan ja estettävä. Ilmenneet erimielisyydet tulee ratkaista joko sovinto-oikeudessa tai

on puoluehallinnolle annettava tuomio-oikeus niissä. Puoluehallinnon luonnollisena paikkana pidän Helsinkiä, mutta samalla toivon, että puolue tulisi sellaisiin varallisuussuhteisiin, ettei koko homma jäisi yksin helsinkiläisten niskoille, vaan että voitaisiin puoluehallinnon muualla asuville jäsenille koska tahansa kustantaa matka Helsinkiin, esim. kustantamalla heille vuosipiletit (Hyvä!) — Mitä enemmän puoluehallinto saa luottamusta, sitä mahtavampana esiinnyttään. Luottamusta ansaitaan sitä antamalla. Puoluetovereiden pitää luottaa toisiinsa puoluetovereina, niin että, vaikka täällä olisimmekin tukkanuottasilla, maailmaan kuuluisi vain yksi mahtava proletaarilaulu (Hyvä!)

/ K- Kari: Kuten nyt kaikki tiedämme, on puoluehallinto pyytänyt eroa. Tosin niissä kirjeissä, jotka lähetettiin yhdistyksille, mainittiin vain johtavan komitean erosta, mutta kun viime sunnuntaina koko puoluehallinto kokoontui täällä Tampereella, julistautui muu osa solidaariseksi johtavan komitean kanssa, s. o. yhtyi sen eronpyyntöön. Syyt eroon ovat selvät. Puoluehallinto on ollut Turussa yli kuusi vuotta ja koko ajan toiminut erittäin vaikeissa olosuhteissa. Työtä on raskauttanut maamme vaikea asemakin. On täytynyt taistella sekä porvareja että kiristysjärjestelmää vastaan. Alussa ei työtä ollut varsin paljoa, kun yhdistyksiä ei ollut puolueessa kuin parikymmentä. Nyt sen sijaan on puolueeseen kuuluvia yhdistyksiä noin 150.

Puoluehallinnon tehtävä on tosiaankin ollut vaikea. Puoluehallinnon toiminta on ollut samanlaisen painajaisen alaisena kuin muutkin harrastukset. Milloin sen on täytynyt kohdistaa koko tarmonsä porvareita vastaan, milloin niitä vastaan, jotka ovat tahtoneet tuoda maahan sellaisen salaisen järjestön, jollaisen perustaminen olisi vihollisillemme mitä suurin palvelus. Eroamishanke on lähtenyt turkulaisista, pääasiassa siitä syystä, että paikkakunnallinen työväenliike on puoluehallinnon toimien johdosta suuresti kärsinyt, kun puoluehallinnon toimet vaativat toimimiesten kaiken ajan. Turku on syytetty laimeudesta ja porvarillisuudesta; yhtenä

syynä laimeuteen on ollut painamassa ollut taakka. Puoluehallinnon eronpyyntö johtuu myöskin suureksi osaksi siitä, että on haluttu antaa tälle kokoukselle vapaat kädet. Tosin ei tällä kokouksella ole oikeutta valita kuin väliaikainen puoluehallinto. Oulussa pidettävän varsinaisen puoluekokouksen velvollisuus on toimittaa uudet vakinaisen puoluehallinnon vaalit. Mitä nyt valittavaan puoluehallintoon tulee, ehdottaa ent. puoluehallinto, että uusi puoluehallinto heti ottaisi juoksevat asiat hoitaakseen, mutta että samalla vanhalle myönnettäisi tilien ja kertomuksen laatimista ja arkiston järjestämistä varten jonkun verran aikaa. Tähän kokoukseen sitä ei ehditty valmistaa, kun aika oli liian lyhyt. Minulla ei ole muuta tehtävää kuin puoluehallinnon puolesta lausua kiitos kuuden vuoden aikana suodusta luottamuksesta sekä puoluehallinnon puolesta jättää valta puoluekokouksen käsiin.

Puheenjohtajan esityksestä rajotettiin nyt puhe-aika yhdeksi minuutiksi, katsoen kovin moniin pyydettyihin puheenvuoroihin.

A. Huotari: Puoluehallinnolle myönnettäköön ero. Hallinto muutettakoon Helsinkiin, siellä on muukin keskusjohto.

J. Saastamoinen: Puoluehallinto on sijoitettava Helsinkiin. Siihen on valittava jäseniä suurista tehdaspaikoista.

A. J. Laine: Yhdistys, jota edustan, haluaa puoluehallinnon paikaksi Helsinkiä. Syitä on edellä esitetty, yhdyn niihin. Johto Turussa ollut laimeata, joka suurlakonkin aikana kylliksi kävi näkyviin.

Otto Lindgren: Eturivin miehet luonnollisesti liiasta työstä väsyvät. Heille on suotava lepoa. Eroa ei voida kieltää. Puoluehallinto on asetettava Tampereelle. Se on maamme työväenliikkeen keskus ja samalla rautatieliikenteen keskus.

Otto Pasi: Tieto eronpyynnöstä herätti hämmästystä. Karin selityksestä nyt kävivät syyt ilmi. Ne kultuaan täytyy eron suostua. Paikaksi ehdotan Helsinkiä.

K. Savonen: Myönnän vapauden puoluehallinnolle. Paikaksi puollan Tamperetta.

J. Lehto: Eroon suostun. Paikaksi puollan Helsinkiä.

K Lindfors: Samoin kuin edelliset, myönnän eron. Puoluehallinnon paikaksi puollan Tamperetta, sen maltillisemman toiminnan vuoksi.

M. Lehti: Myönnän eron. Paikaksi ehdotan Helsinkiä.

A. Lehmus: Yhdyn edelliseen.

J. F. Stenfors: Tässä on otettava huomioon kaksi seikkaa. Jos saadaan Tampereelle puoluehallintoon riittävät voimat, sijoitettakoon puoluehallinto sinne, koska se on maantieteellisesti edullisempi. Ellei saada, sijoitettakoon se Helsinkiin.

A. Räsänen: Puollan paikaksi Helsinkiä.

M. Sievänen: Olkoon Tampere miten maantieteellisesti edullinen paikka tahansa puoluehallinnolle, kannatan Helsinkiä. Jos sinne on pitemmät matkatkin, kyllä kyyti-rahast kokoon saadaan.

A. Käcklund: Sanotaan: kun Helsingissä hakataan, niin kaikkialle lastut lentää. Kannatan paikaksi Helsinkiä. Siellä on puolueen pää-äänenkannattajakin ja siellä ruotsalainenkin lehtemme.

H. Jalonen: Pitemmittä puheitta kannatan toimeenpanevan valiokunnan paikaksi Helsinkiä.

5. Liljendahl: Puollan paikaksi Helsinkiä.

/i. Hautala: Edellä esitetyistä syistä puollan Tamperetta.

H. Lindberg: Yhdistykseni evästyksen mukaisesti puollan puoluehallinnolle eroa ja paikaksi Helsinkiä. Yhdistys muuten toivoo, että Kymnlaaksokin saisi edustajan puoluehallintoon.

J. Martikainen: Minulle ei ole annettu evästystä. Mutta ehdotan paikaksi Helsinkiä. Se on maan keskus. Entisellä puoluehallinnolla on ollut liiaksi työtä. Ehdotan sen vuoksi, että puoluehallintoon valittaisi kaksi kertaa enempi jäseniä, kuin siinä nyt on ollut.

A. Käck: Meidän paikkakunnalla ei ole paikkaa tar-

kemmin määrätty. Olen tullut siihen vakaumukseen, että parempi paikka on Helsinki.

/ *A. Kuhlberg*: Kun puoluehallinto pyytää eroa, on siihen tietysti suostuttava. Paikaksi puollan Helsinkiä. Elleivät voimat nykyisellä luvulla ole riittävät, olisi niitä lisättävä.

Alustava keskustelu kysymyksestä loppui tähän, ja lähetettiin kysymys sitä varten valittuun valiokuntaan.

*

P. Leppänen: Eikö olisi yksintein otettava keskusteltavaksi kysymystä siitä, että toimeenpanevan valiokunnan jäsenluku olisi lisättävä?

Puheenjohtaja: Sääntöjä ei voida muuttaa puoluekokouksessa, ellei asiasta kokouskutsussa ole mainittu. Asian täytyy tulla esille vasta ensi puoluekokouksessa.

Aamupäivänistunto päättyi klo 11,45. Edustajat lähtivät ensin katsomaan Tampereen pellava- ja veturitehdasta, jonne oli saatu pääsylupa, sen jälkeen päivällislomalle.

Iltapäivän Istunto tiistaina marrask. 21 p:nä.

Istunto aloitettiin klo 4 i. p.

Puheenjohtajana oli toveri *Emil Perttilä*.

Kokoukselle esitettiin seuraava Venäjän sosialidemokratisen puolueen keskuskomitean **kirjelmä**:

„ *Suomalaisen sosialidemokratisen puolueen edustajakokous.*

Veljellinen tervehdys suomalaisen socialidemokratisen puolueen edustajain kokoukselle. Tsaarin hallitusta ja kapitalistiluokkaa vastaan taistelevan venäläisen köyhälistön nimessä onnittelemme me suomalaisia työmiehiä heidän sankarillisen taistelunsa menestymisen johdosta. Me lausumme horjumattoman vakaumuksemme siitä, että suomalaiset työmiehet yhdessä kaikkien Venäjällä asuvien kansakuntien työmiesten keralla tulevat kulkemaan vieretysten kansainvälisen vallan-

kumouksellisen sosialidemokratischen lipun suojassa. Pyydämme teitä, toverit, miettimään käytännöllisiä keinoja suomalaisen ja venäläisen sosialidemokratischen työmiespuolueen lähene- mistä ja yhdistymistä varten.

Tervetullut vallankumouksellinen köyhälistö!

Venäläisen sosialidemokratischen työmiespuolueen
Keskuskomitea.

Pietarissa sunnuntaina 19 (6) marraskuuta 1905".

Puheenjohtajan ehdotuksesta kohotti kokous valtavan kolminkertaisen eläköönhuudon kirjelmän lähettäjiille. Sitä paitsi päätettiin Venäjän vapaustaistelijoille lähettää näin kuu- luva sähkösanoma:

nNovaja Shisn.

Pietari.

Sosialidemokratinen puolue Suomessa kokoontuneena Tampereella tahtoo täten ilmilausua sydämellisimmän myötä- tunnon ja veljeystunteen vapautensa puolesta taisteleville venäläisille tovereille. Suuri taistelunne, johon meilläkin oli kunnia osaltamme myötävaikuttaa ja joka jo on tuottanut tuloksia, menestykseen edelleenkin. Eläköön kansojen itse- määräämisoikeuden puolesta taisteleva sosialismi Venäjällä, eläköön työväenluokan kansainvälinen yksimielisyys".

Asian johdosta lausui

Matti Kurikka: Minun mielestäni ei vastaussähkö- sanoma yksin ole kylliksi. On määrättävä, että nyt valitta- van puoluehallinnon on asetettava viralliseen yhteyteen sähkö- sanoman lähettäjien kanssa, jotta saisimme aina luotettavia tietoja Venäjältä (Hyvä!)

Kokous hyväksyi huutoäänestyksellä yksimielisesti Ku- rikan ehdotuksen.

Sen jälkeen toveri *V. Kosonen* luki

kolmatta kYsymystä

pohtiman asetun valiokunnan mietinnön. Se oli seuraava:

„Puoluehallinnon eron johdosta asetetun valiokunnan mietintö.

Valiokunta ehdottaa puoluekokoukselle hyväksyttäväksi seuraavaa:

1) *Puoluehallinnon paikan ehdottaa valiokunta äänestyksellä määrättäväksi joko Helsinkiin tai Tampereelle.*

2) *Koska puolueen säännöt tarvitsevat muutakin perinpohjaisia korjauksia kuin kokouksessa esille tuotu (puoluehallinnon jäsenmäärän lisääminen) olisi puoluehallinnon tuotava asiassa ehdotus ensi kesäiselle edustajakoukselle ja siinä otettava huomioon kokouksessa lausutut mielipiteet.*

3) *Uusi puoluehallinto ottaa heti kokouksen jälkeen huolekseen juoksevan toiminnan johdon ja järjestyksen.*

4) *Entisen puoluehallinnon on kuluvan kalenterivuoden loppuun toimitettava kertomus ja tilipäätös toiminnastaan sekä järjestettävä muut niiden yhteydessä olevat seikat uuden puoluehallinnon kanssa.*

Tampereella, 21 p. marraskuuta 1905.

*J. K. Kari. Viktor Kosonen. K. Ahmala.
A. Karjalainen. Viht. Viitanen".*

Kokous hyväksyi huutoäänestyksellä yksimielisesti mietinnön ponnet sellaisinaan.

Puoluehallinnon paikasta ryhdyttiin äänestämään avonaisella nimihuutoisella äänestyksellä. Äänestyksessä 175 äänellä 69 vastaan, jotka annettiin Tampereelle, määrättiin puoluehallinnon paikaksi toistaiseksi *Helsinki*.

Puoluehallinnon jäsen ehdokkaita esitettyä ruvettiin toimittamaan puoluehallinnon vaalia.

Vaalin toimittajiksi J& tarkastajiksi valittiin kaksi ryhmää, jotka työn yhteisesti suorittavat. Toiseen ryhmään tulivat toverit: *V. Kosonen, P. Itonen ja A. Järvenpää*; toiseen: *K. Hellgren, F. E. Pettersson ja M. Vuolukka*.

Toisen päivän kokous loppui sitten, kun kaikki äänestäjät olivat jättäneet vaalilippunsa vaalintoimittajille.

Illalla oli edustajilla yhteiset rattoiset illalliset kokoushuoneessa.

Rolmas kokouspäivä.

Aamupäivän istunto keskiviikkona marrask. 22 p:nä.

Kokous aloitettiin klo 9 a. laululla »Työväen joukot, liittykää kaikki».

Puheenjohtajana toimi toveri *Eetu Salin*.

Toveri *F. E. Pettersson* ilmoitti vaalilautakunnan puolesta

puoluehallinnon vaalin tuloksen.

Äänilippuja oli jätetty 228 kpl. ja saivat niiden mukaan ääniä:

Toimeenpanevaan valiokuntaan Helsingissä:

E. Perttilä 194 ääntä, E. Valpas 188, A. Rissanen 155, H. Lindroos 132, M. Hälleberg 129, M. Turkia 128, I. Ahlstedt 120, E. Haapalainen 92, M. Kurikka 89, M. Laine 88, K. Luoto 78, V. Vuolijoki 76, S. Reinholdsson 69, P. Leppänen 59, E. Järvinen 56, K. O. Nyman 40, A. Malander 32, M. Sillanpää 31, A. Karjalainen 26, J. Heitto 23, S.

Hellsten 21, M. Kanervo 17, A. Järvenpää 15, S. Vuolijoki 12, M. Piirainen 9, O. Leino 7, L. Lindstedt 6, V. Palomaa 4, V. Löfqvist, O. Malin ja K. E. Kolula 2, T. Vainio, Heinonen, F. Orrela, V. Vallin ja M. Laimi 1.

Maaseutujäseniksi:

E. Salin Porista 176 ääntä, Y. Sirola Tampereelta 170, M. Uotinen Terijoelta 160, Y. Mäkelin Tampereelta 151, V. Kosonen Turusta 126, Hilja Parsinen Viipurista 121, F. E. Pettersson Kotkasta 103, J. E. Lillnix Vaasasta 82, J. K. Kari Turusta 69, H. Jalonen Ensosta 57, P. Hoffren Kuopiosta 54, O. Leivo Porista 49, A. Sivenius Lahdesta 47, R. Drockila Oulusta 45, M. Kontulainen Viipurista 41, T. Hellsten Turusta 40, A. Partanen Turusta ja A. A. Lagerström Tampereelta 37, K. Laine Pispalasta ja O. Rinne Kuusankoskelta 36, A. Artman Sortavalasta 35, A. Siren Orimattilasta 34, rva M. Helin Turusta 32, L. Korhonen Turusta 31, J. Kempainen Oulusta 30, M. Vuolukka Turusta 29, A. Mäkelin Kuopiosta 28, O. Lindeman Turusta 26, K. F. Hellsten Turusta 25, J. A. Kuhlberg Turusta 24, J. A. Salminen Turusta 20, T. Ämark 18, J. Kirves ja E. Lehen 17, Siiri Lemberg 14, H. Ahmala ja V. Viitanen 13, H. Törmä ja J. Jokinen 12, N. Vallenius, K. Lindfors, A. Huotari ja E. Viljanen 10, F. Tila, V. Huhta, V. Mäkinen, K. Orell, A. F. Fihlman, A. Vatanen ja A. Käcklund 9, M. A. Bruus ja O. Orasmaa 8, K. A. Leino ja A. Valjakka 7, V. Räsänen, M. Grönroos, A. Pesonen ja A. Vuorela 6, T. Gröhn, Hilda Seppälä, J. Martikainen, J. Aaltonen, E. Hokkanen, V. Heinonen ja Hellberg 5, K. Lindell, A. E. Halme, T. Rintala, K. Rissanen ja K. Hellgren 4, A. Pylkkänen, M. Viitanen, M. Saarinen, J. Hautala, M. Hätinä, A. Riipinen, Santtu Piri ja H. Ahl 3, Olga Leinonen, A. Kankkunen, J. Holopainen, Uotila, J. F. Stenfors, E. Vahlstedt, A. Lehmus, Pietikäinen ja A. J. Laine 2, H. Mäenpää, J. Rindell, K. Kallinen, A. Juden, Tekla Tuomola, Jalkanen, M. Hoikka, A. Tähtinen, V. Valtala, Y. Mäkelä, Heinonen, Vikström, T. Nissinen, M. Sievänen, E. Mäki,

Hellström, Manner, D. Riksmän, K. Holmberg, D. Eskelinen, M. Helin, Turunen, Palmroos, Konttinen, Puupponen, S. Heikkilä, Vierimaa, Malmberg, Aulinen, Silander, Johansson, Nikander, Koskinen, Calenius, Kivimäki, A. Vesa, Suomi, Saastamoinen, Sten, Akselsson ja Hokkanen 1.

Vaalin mukaan tulivat siis:

Toimeenpanevaan valiokuntaan Helsingissä: vakinaisiksi: E. Perttilä 197 äänellä, E. Valpas 188, A. Rissanen 155, H. Lindroos 132, M. Hälleberg 129, M. Turkia 128, Ida Ahlstedt 120 ja varalle: E. Haapalainen 92 äänellä, M. Kurikka 89, M. Laine 88, K. Luoto 78, V. Vuolijoki 76, S. Reinholdsson 69, P. Leppänen 59.

Maaseutujäseniksi: vakinaisiksi: E. Salin Porista 176 äänellä, Yrjö Sirola Tampereelta 170, M. Uotinen Terijoelta 170, Yrjö Mäkelin Tampereelta 151, V. Kosonen Turusta 126, Hilja Pärssinen Viipurista 121, F. E. Pettersson Kotkasta 103, J. E. Lillnix Vaasasta 82, J. K. Kari Turusta 69, H. Jalonen Ensosta 57, P. Hoffren Kuopiosta 51, O. Leivo Porista 49 ja varalle: A. Sivenius Lahdesta 47 äänellä, R. Drockila Oulusta 45, M. Kontulainen Viipurista 41, T. Hellsten Turusta 40, A. A. Lagerström Tampereelta 37, A. Partanen Turusta 37, K. Laine Pispalasta 36, O. Rinne Kuusankoskelta 36, A. Artman Sortavalasta 35, A. Siren Orimattilasta 34, rva M. Helin Turusta 32, L. Korhonen Turusta 31.

Juho Kirves luki viipurilaisten puolesta seuraavan vastalauseen:

«Me allekirjoittaneet Viipurin Työväenyhdistyksen edustajat panemme jyrkän vastalauseemme sitä yksipuolista ja toisten paikkakuntien etua loukkaavaa tapaa vastaan, jota harjoitettiin puoluehallintoa valittaessa, kun rajoitettiin puhevuorot niin pian, että taempana istuvat edustajat eivät edes saaneet tilaisuutta ehdokkaiden esittämiseen, josta oli seurauk-

sena, että niinkin suurista yhdistyksistä kuin Viipurin yhdistyksestä ei tullut yhtään henkilöä puoluehallintoon.

Tampereella 21 p:nä marrask. 1905.

Mimmi Kpntulainen.

M. A. Bruus.

Juho Kirves.

Aukusti Pesonen.

P. V. Räsänen.

Viht. Viitanen.

Hilda Muje.

Anton Huotari.

E. J. V. Huttunen.

Nestor Vallenius.

Sitte lausui

Y. Mäkelin: Kiitän kokouksen minulle osottamasta luottamuksesta, kun on minut uudestaan valittu puoluehallintoon. Jos olisin ollut läsnä ehdokkaita esittäessä olisin kieltäytynyt ja nyt kieltäydyn, sitä paremmalla syyllä, koska en ole saanut kuin 151 ääntä, vaikka edustajia on jokunen neljättä sataa. Puoluehallinnon jäsenyys on siksi edesvastuullinen toimi, etten uskalla ottaa sitä vastaan, kun minut on vähemmistö valinnut. (Ei huomioon!)

Puheenjoht: Vaalilippuja on jätetty vain 228, niin että niistä on toveri Mäkelinillä ehdoton enemmistö. Jos hänen kieltäytymisensä otettaisi huomioon, niin ei sitte saataisi puoluehallintoa ollenkaan, kukaan ei ole kaikkien kannattama.

Y. Mäkelin: Kyllä on väärin, jos sanotuissa oloissa pakolla ajetaan kantamaan edesvastuuta. On kyllä henkilöitä, jotka samoissa oloissa suostuisivat ottamaan toimen vastaan, niin että minun paikkani ei suinkaan tule tyhjäksi jäämään, mutta minä en tule menemään yhteenkään puoluehallinnon kokoukseen vähemmistön valitsemana, siksi edesvastuulliseksi tunnen paikan. Muuten lausun paheksumiseni siitä, että kaikki puoluekokouksen jäsenet eivät ota osaa niin tärkeään asiaan kuin puoluehallinnon vaali on.

Puheenjoht.: Siinä tapauksessa, että Mäkelin ehdottomasti kieltäytyy, astuu tietysti ensimmäinen varajäsen tilalle.

Matti Kurikka: Aioin ennen vaalia tehdä erään huomautuksen. Nyt huomaa, että siihen on entistä enemmän syytä. — Tällainen hajanaisuus kuin nyt puoluehallinnon vaa-

lissa on näkynyt, ei esim. Amerikassa voisi tulla kysymykseen, mutta siellä onkin vaalitapa toinen. Ainoastaan ne henkilöt, joita joku laillinen määrä ehdottaa, tulevat vaalissa ehdokkaiksi. Sellainen tapa pitäisi olla täälläkin. Tehtävä olisi esim. sellainen määräys, että vain 20:n henkilön ehdottama voi vaalissa tulla kysymykseen. Äänien hajaannus tulisi siten pienemmäksi. Eikä tulisi sellaisia vähemmistövaaleja, joista nyt jupakkaa riittää.

F. E. Pettersson: Kuten on huomautettu, on vaalilippuja jätetty 228 kpl. Mäkelin, joka on saanut 151 ääntä, on siis enemmistön valitsema. Mitä tulee viipurilaisten vastalauseeseen, en voi katsoa sitä oikeutetuksi. Kun katsotaan luetteloon on siellä kyllä Viipurin edustaja puoluehallinnossa, nim. rva Pärssinen. (Ei Viipurista!) On pikkumaista, kun sanotaan, että hän ei Viipuria edusta. Viipurista ei kait vykkäämpää voi esittää Viipuria edustamaan. (Hyvä!)

V. Mäkelin: Tahtoisin vielä varmemmaksi kysyä, astuuko seuraavan äänimäärän saanut tilalleni.

Paitsi Y. Mäkeliniä pyysivät eroa puoluehallinnon jäsenyydestä myöskin V. Vuolijoki ja I. K. Karl.

Puheenjohtajan ehdotuksesta kokous hyväksyi A. Siveniuksen Lahdesta ja T. Hellsten'in Turusta astumaan Y. Mäkelinin ja J. K. Karin tilalle sekä K. O. Nymanin V. Vuolijoen tilalle.

Varajäsenyydestäkin kieltäytyivät rva Eva Järvinen, R. Drockila, J. Kemppainen sekä Mimmi Kontulainen.

Puoluehallintoon tulivat siis lopullisesti kuulumaan:

Toimeenpanevaan valiokuntaan Helsingissä:

<i>E. Perttilä</i>	194 äänellä.
<i>E. Valpas.</i>	.	188
<i>A. Rissanen</i>	.	155
<i>H. Lindroos</i>	.	132
<i>M. Hälleberg</i>	.	129
<i>M. Turkla</i>	.	123
<i>Ida Ahlstedt</i>	.	120

sekä näiden varajäseninä:

<i>E. Haapalainen</i>	92 äänellä.
<i>M. Kurikka</i>	89
<i>Maria Laine</i>	88
<i>K. Luoto</i>	78
<i>Sandra Reinholdsson</i>	69
<i>P. Leppänen.</i>	59
<i>K. O. Nyman</i>	40

Maaseutujäseninä:

<i>E. Salin</i> Porista	176 äänellä.
<i>Yrjö Sirola</i> Tampereelta	170
<i>M. Uotinen</i> Terijoelta . . .	160
<i>V. Kosonen</i> Turusta	126
<i>Hilja Pärssinen</i> Viipurista	121
<i>F. E. Pettersson</i> Kotkasta	103
<i>J. E. Lillnix</i> Vaasasta	82
<i>H. Jalonen</i> Ensosta	57 <i>n</i>
<i>T. Hoffren</i> Kuopiosta	54
<i>O. Leivo</i> Porista	49
<i>A. Sivenius</i> Lahdesta.	47
<i>T. Hellsten</i> Turusta	40

sekä näiden varajäseninä:

<i>A. Partanen</i> Turusta	37 äänellä.
<i>A. A. Lagerström</i> Tampereelta . . .	37
<i>K. Laine</i> Pirkkalasta	36
<i>O. Rinne</i> Kuusankoskelta	36
<i>A. Artman</i> Sortavalasta	35
<i>A. Siren</i> Orimattilasta	34
<i>Rva Helin</i> Turusta	32
<i>L. Korhonen</i> Turusta,	31
<i>M. Vuolukka</i> Turusta	29
<i>A. Mäkelin</i> Kuopiosta	28
<i>O. Lindeman</i> Turusta	26
<i>K. F. Hellsten</i> Turusta	25

Puheenjohtajan esityksestä kokous antoi luottamuslauseensa näin kokoonpanulle puoluehallinnolle. Puoluehallinnon sihteerin ja rahastonhoitajan vaali sekä sihteerin palkan määrääminen jäi puoluehallinnon myöhemmin kokoukselle esitettäväksi.

Hetkisen kuluttua *puheenjohtaja* ilmoitti, että puoluehallinto on puheenjohtajakseen valinnut *Emil Perttilän*, varapuheenjohtajaksi *M. Hällebergin*. Puoluehallinnon sihteerin toimi oli samalla asetettu vakinaiseksi. Sihteerin palkaksi määrättiin 250 mk. kuukaudelta sekä vapaat matkat. Sihteerin vaalista ilmoitettiin annettavan myöhemmin tieto.

Kokoukselle esitettiin seuraava **kirjelmä**:

Suomen sosialidemokratisen puolueen puoluepäiville Tampereella.

Järjestyneen raittiusväen luottamusmiehinä pyydämme täten lausua tervehdyksemme ja kaikinpuolisen menestyksen toivomukset arv. kokoukselle.

Kun olemme vakuutetut siitä, että kokouksenne tekemiä päätöksiä seurataan joka taholla mitä suurimmalla mielenkiinnolla ja vedoten siihen, että järjestynyt työväki ja raittiusväki ovat näinä aikoina taistelleet käsi kädessä saadakseen kansan syvien rivien vaatimukset kuuluville, rohkenemme esittää, että arv. kokouksenne hyväksyisi seuraavan vaatimuksen:

Kun viranomaiset, päästäessään kansan sulkemia alkoholitulvia jälleen valloilleen, ovat tavallisesti vedonneet nykyisten juovutusjuoma-asetusten puutteellisuuteen ja väittäneet, että voimassa oleva laki ei anna tarpeeksi tukea yhteiskunnalliselle raittiusharrastukselle, niin kokous lausuu sen vaatimuksen, että hallitus ensi tilassa toimittaa uuden raittiuskin esityksen eduskunnan käsiteltäväksi.

Olisimme kiitolliset, jos aikanaan saisimme tiedon tässä asiassa tekemästänne päätöksestä.

Suurimmalla kunnioituksella

Väinö Wallin.

Matti Helenius.

Päätettiin, että kirjelmä ei aiheuta mitään toimenpidettä kokouksen puolelta, koska kysymystä ei ole kokouksen ohjelmassa, niin ettei sitä voida ottaa käsiteltäväksi.

Tämän jälkeen esitti toveri *Yrjö Sirola* kokoukselle *toista kysymystä*,

Eduskuntalaitoksen uudistuksesta,

pohtimaan asetetun valiokunnan mietinnön, joka oli seuraava:

Eduskuntalaitoksen muutosta harkitsemaan asetetun komitean mietintö.

Työväen puoluekokoukselle.

Suomen suuriruhtinaskunnan arvoa perustuslaillisiksi luettujen maiden joukossa on ollut ylläpitämässä edustuslaitos, keskiaikaiset säätyvaltiopäivät, jotka aikoinaan lienevät edustaneet maamme erikoisia etuja ja oikeuksia ulkonaisesti, mutta jotka kansan pohjakerroksille aina ovat olleet vieraat.

Vaan sitä mukaa kuin uusaikainen kapitalismi on tunkeutunut maahamme ja hävittänyt feodaalisen talousjärjestelmän luoden palkkaorjuuteen poljetun proletariaatin, on valtiopäiväimme viimeinenkin merkitys reformein toimeenpanijana kadonnut ja ne muuttuneet riistäjäluokan etuoikeuksia tukevaksi, vieläpä suoranaista taantumusta edistäväksi kiristyslaitokseksi.

Kun tämän lisäksi vielä tulee se seikka, että valtiopäivät, ollen vailla kansan luottamusta, varsinkin viime aikoina ovat osottautuneet kykenemättömiksi puolustamaan kansamme sisällistä itsenäisyyttä vierasta sortovaltaa vastaan, on selvää, että niiden viimeinen hetki on tullut.

Tätä aavistaen ovatkin yksityiset edistysmiehet jo aikaisin huomauttaneet eduskuntamuutoksen tarpeellisuutta. Tietopuolista sivistystä nauttineiden olisi tullut tässä suhteessa käsittää ajan vaatimukset, mutta luokka-itsekkyuden sokaisemina eivät he ole esim. korjauksilla äänioikeusoloissa yrittäneetkään tehdä eduskuntaansa edes siedettäväksi. —

Nyt vihdoin, historian järkähtämättömän tuomion uhatessa, ovat yläluokkalaiset myöntäneet, että Suomen eduskuntalaitos on uusittava, ovatpa he suurissa eri ryhmäkuntiansa kokouksissa ilmoittaneet taipuvansa toimeenpanemaan työväen vaatiman yksikamarisen kansaneduskunnan yleisen äänioikeuden perustalla.

Joskin voisimme luottaa siihen, että nämät lupaukset tulevat täytetyiksi — joka on kylläkin epävarmaa, sillä yhä pilkistelee sieltä täältä esiin esityksiä kansaneduskunnalle asetettavista jarrulaitoksista, vaikka meidän kansallisella edistyksellämme on kyllä muutenkin sulkuja — ja joskin voisimme olla varmat siitä, että yleinen äänioikeus ja yksikamarinen eduskunta yläluokkalaistenkin toimesta nyt aikaansaadaan, olisi meillä vieläkin edessä tarmokas ja tarkka työ. Löytyy näet monia ja monimutkaisia kiertoteitä, joilla eduskunnan kokoonpano voidaan muuttaa niin vanhoilliseksi, että edistyshaluisten ponnistukset voivat raueta sen esteitä vastaan, ja silloin olisimme jotenkin turhaan voimiamme ponnistaneet. Näitä kiertoteitä on maaseudun ja kaupunkien asujanten edustusosuuksien suhde sovitettuna ottamatta huomioon näiden molempien merkitystä tekijöinä maan taloudellisessa kehityksessä ja yhteiskunnallisessa edistystyössä; vaivaisavun nauttiminen, muuttosuhteet y. m. verukkeet äänioikeuden esteinä. Jos suhteellista edustusta aiotaan toimeenpanna vaaleissa, voidaan senkin kautta avata tie mitä törkeimmille väärinkäytöksille, samoin vaalipiirejä määrättäessä.

Koska kuitenkin näiden verukkeiden ja kiertoteiden täydellinen paljastaminen näin aikaisin on mahdoton, samoin kuin seikkaperäisen eduskunnan uudistussuunnitelman laatiminenkin, ehdottaa komitea, että:

1) Puoluekokous määrää puoluehallinnon asettamaan 5-henkisen komitean, joka valtiopäiviin mennessä valmistaisi yksityiskohtaisesti suunnitellun kansanvaltaisen eduskuntaehdotelman.

2) Komitean velvollisuutena on vielä ottaa käsiteltäväksi tärkeimmät ehdotukset, joita valtiopäiviä ennen ja niiden aikana tuodaan julki, kuten myös tätä asiaa koskevat hallituksen esitykset ja valtiopäivien asianomaisten valiokuntain mietinnöt. Arvostelevat lausunnot näistä julkaisee komitea puolueen lehtien ja lentokirjasten kautta.

3) Komitea on oikeutettu palkkaamaan itselleen apulaisia tietuudellisesti kehittyneiden ja asiaatuntevien puoluetoverien keskuudesta.

4) Evästykseksi komitealle lausuu kokous, että

a) Suomen kansan itsemääräämisoikeutta on mahdollisimman laajassa muodossa toteutettava.

b) Sosialidemokratian ohjelman periaatteita on tinkimättä noudatettava.

Tampereella 21. XI. 1905.

Heikki Lindroos.

Yrjö Sirola.

M. Hälleberg.

F. E. Pettersson.

Esittäjä samalla pyysi, että kokous mietinnön sellaisenaan hyväksyy sitäkin suuremmalla syyllä, kun valiokunta, kuten mietinnössä näkyy, jättää asian lopullisen ratkaisun puoluehallinnon ja asiantuntevien puoluetoverien huostaan. *Mietintö hyväksyttiin* keskustelutta.

Sitte ilmoitti sama valiokunta, että se puolestaan esittää mietinnön pöytäkirjan ensimmäisessä osassa mainittuun komiteaan jäsen ehdokkaiksi *E. Valppaan, J. K. Karin, M. Hällebergin, H. Lindroosin ja Aatto Sirenin*. Komitean kokoonpanon määrääminen jätettiin kuitenkin ehdotuksen mukaan puoluehallinnon tehtäväksi.

Puheenjohtajan paikalle astui toveri *Reino Drockila*.
Motettiin

päätöskeskustelu menettelytapaa koskevasta
kysymyksestä.

Valiokunnan mietinnön esitti

M. Turkia: Se valiokunta, joka valittiin ensimmäistä kysymystä käsittelemään, hajautui kahden tunnin keskustelujen jälkeen kahtia, kun huomattiin, ettei yksimielisyyteen voida päästä. Enemmistö, eli seitsemän jäsentä, oli sillä kannalla, että oli otettava vaaleihin osaa, kun sensijaan vähemmistö, viisi jäsentä kannatti vaalilakkoa. Sen johdosta päätettiin, että kumpikin valiokunnan osa esittää ponsi-ehdotuksensa kokoukselle. — Luen tässä nyt enemmistön hyväksymän mietinnön.

Menettelytapa-valiokunnan enemmistön ehdotus.

Valiokunnan enemmistöllä on sellainen mielipide, ettei ehdoton vaalilakko, jos se tehtäisiin nyt lähestyvissä valtiopäivämiesvaaleissa, yksistään olisi suinkaan mikään pakkokeino, jonka avulla valtapuolueita voitaisiin pakottaa täyttämään sosialidemokratisen puolueen vaatimukset äänioikeutta ja eduskuntalaitoksen vastaista järjestämistä koskevissa kysymyksissä. Sillä meidän mielestämme ovat porvarisluokat viime aikoina toistaiseksi jälleen päässeet maan poliittisen aseman herroiksi, sen sijaan kun tuo asema oli työväen hallussa suurlakon suurina päivinä. Tuo vaihdos on johtunut Venäjän sisäisen poliittisen aseman osittaisesta muuttumisesta. Virkavalta, jonka luulimme jo kokonaan muserretuksi, nostaa taas päätään. Hyöty vallankumouksellisesta liikkeestä Venäjällä lankesi keskiluokkain eduksi, joten proletariaatti jäi yksinään vastustamaan virkavaltaa, joka nykyisin toimii sekä hallituksen että keskiluokkain eduksi. Venäjän köyhälistöllä, jota me saamme kiittää viime päivän voitosta, on siis nykyään kotimaassaan niin paljon tekemistä, ettei heidän taiste-

lunsa vaikutus voi lähiaikoina ulottua tänne asti. Näin ollen täytyy meidän siis, jos tahdomme antaa huomiota tosiasioille koettaa säilyttää kaikkea sitä, minkä suoritettulla suurlakolla voitimme. Jos myönnämme tämän periaatteen oikeaksi, niin silloin täytyy meidän tunnustaa, että vaalilakko olisi sangen tehontonta vallankumousta. Tähän saattavat useat huomauttaa, että asema voi jälleen Venäjällä muuttua. Myönnämme, että sellainen mahdollisuus on olemassa, mutta se seikka ei estä meitä ottamasta nykyistä asemaa sellaisena kuin se on, sillä jos muutos politiikassa tapahtuu, voimme me, vaikka ottaisimmekin valtiopäivämiesvaaleihin osaa, menetellä olosuhteiden mukaan.

Meidän porvaristossamme löytyy kahtalaisia aineksia: sellaisia, joihin pystyvät tosiasiat, ja sellaisia, joihin ne eivät pysty. Suurlakon jälkeen on ensinmainittu osa selittänyt taipuvansa välttämättömyyden alle suostumalla työväestön vaatimuksiin, mutta tuo toinen osa on sanonut ei tahtovansa kuulla puhuttavankaan mistään sellaisesta asiasta kuin esimerkiksi eduskuntalaitoksenmuutoskysymys on. Näin ollen tulisi siis vaalilakko, jos sellainen tehtäisiin, kohdistumaan tuota taipuvaa porvarisryhmää vastaan, samalla kuin siitä tulisi olemaan välitöntä hyötyä sille ryhmälle, joka tahtoo itsepintaisesti pysyä kiinni vanhoissa muodoissa. On itseltään selvää, että jos me menemme vaaleihin, tulemme me yhtymään niiden porvarisryhmäin kanssa, jotka äänioikeusasiasia koskevissa kysymyksissä kannattavat meidän vaatituksiamme. Vaaleihin menemällä autamme me voittoon ne yläluokkalaisryhmät, jotka tunnustavat meidän vaatituksiamme oikeuteiksi, mutta vaaleista poisjäämällä edistämme me niiden porvarisryhmäin asiaa, jotka ovat asettuneet meitä vastaan.

Ylimääräisillä valtiopäivillä, joilla äänioikeusasiasia ja kysymys eduskuntalaitoksen muutoksesta tulee käsittelyalaiseksi, muodostuu porvarissääty merkittävimmäksi säädyksi, jonka jälessä muiden säätyjen täytyy kulkea. Sen tähden on tärkeätä, että tuo sääty saadaan radikaalisten ainesten käsiin, ja me ehkä saamme sen, jos otamme vaaleihin osaa.

Saadun kokemuksen nojalla me pyydämme varoittaa

puoluekokousta jo ajoissa siitä, ettei tehtäisi mitään sellaista päätöstä, joka pakottaisi tuhannet puolueemme jäsenet luopumaan sisimmästä vakaumuksestaan. Vuosi takaperin tehtiin masennuspäätös, ja sen päätöksen tuottamat häiriöt, kuten jokainen selvästi näkee, eivät ole vielä ehtineet häipyä. Jos nyt tehtäisiin samallinen päätös, johtaisi se samanlaisiin seurauksiin, sillä sangen huomattava osa puolueestamme on nykyäänkin sitä mielipidettä, että osanotto vaaleihin on ainoa järkevä menettelytapa. Me huomautamme vaan siitä seikasta, että mahdollista vaalilakkopäätöstä on jo edeltäpäin sangen huomattavalta taholta uhmailtu. Tuollaiseen mielipiteeseen löytyy kyllin pätevät edellytykset, sillä useissa eri kaupungeissa voisi työväestö jo itsenäisenä puolueenakin sangen huomattavasti vaikuttaa vaalien tuloksiin. Ja koska työväestön keskuudessa näillä paikkakunnilla vallitsee sellainen mielipide, että kumouksen ohella on myöskin rakennettava, on hyvin ymmärrettävää, ettei tällainen työväestä tahdo jättää käyttämättä vaikutusvaltaansa.

Jos me teemme ehdottoman vaalilakon, saavat porvarilliset laajan mahdollisuuden työväen äänien kalastelemiseen. Vaikka järjestynyt työväestö noudattaisikin mahdollista vaalilakkopäätöstä, niin sitä ei tee järjestymätön työväestö, ja se merkitsee myös jotakin. Järjestymätön työväestö, ainakin suurimmissa kaupungeissa, tahtoo ottaa osaa vaalitaisteluihin, ja jos me emme valmista sille taistelutilaisuutta, valmistavat sen porvarit. Porvareihin liittyneenä käyttäisi se voimiansa työväenliikkeen tarkoitusperiä vastaan, mutta meihin liittyneenä käyttäisi se niitä työväenliikkeen tarkoitusten eduksi. Niille kokouksen jäsenille, jotka ovat seuranneet asioita, huomautamme tapahtumista Kotkassa viime vaalien aikana.

Jos me päästämme järjestymättömän työväestön vaaleihin, ilman että emme itse ole mukana, tulee se seikka heikontamaan suurlakkoa, jonka toimeenpaneminen kaikkien todennäköisten laskujen mukaan on välttämätöntä.

Maaseudun työväestön ehdottaman vaalilakkokannan ymmärrämme hyvin. He eivät voi itse ottaa vaaleihin osaa,

joten heidän täytyy pysyä vaalilakossa, tehtiinpä puoluekokouksessa minkälainen päätös tahansa. Mutta siitä huolimatta voi maalaistyöväestö, jos se vaan tahtoo, välillisiä keinoja käyttäen sängen tehokkaasti vaikuttaa talonpoikaissäädyn kantaan. Tuo välillinen keino on yleinen mielipide ja työväestön pakottava voima. Talonpoikaissäädyn edustajat ja edustaja-ehdokkaat voidaan helposti pakottaa julkisissa kansankokouksissa antamaan sitoumuksia siitä, että tulevat säädysään kannattamaan äänioikeuskysymyksen sen suuntaista ratkaisua, kuin me vaadimme, sekä eduskuntalaitoksen muuttamista yksikamariseksi kansaneduskunnaksi.

Olemme alustavan keskustelun kestäessä havainneet, että useain maalaistedustajain kanta on toinen kuin niiden yhdistysten, joita he edustavat. Nämä edustajat ovat nyttemmin olleet tilaisuudessa punnitsemaan tosiasioita ja sentähden ovat he persoonallisesti luopuneet aikaisemmasta vaalilakkokannastaan. Jos yhdistyksillä olisi ollut sama tilaisuus, olisivat ne kenties tehneet samoin, ja sentähden tekevät edustajat väärin, jos he nyt, kun he huomaavat aseman muuttuneeksi, noudattavat kirjaimellisesti yhdistystensä antamia evästyksiä.

Sängen lukuisa joukko edustajia näkyy olevan sitä mieltä, että meidän täytyy pakottaa valtiopäivät jättämään valtansa kansalliskokoukselle. Miksi emme pakottaisi, jos se hetki, jolloin valtiopäivät kokoontuvat, on tuollaiseen pakotukseen sopiva. Tämä seikka ei kuitenkaan estä meitä lähettämästä omia miehiämme luokkaeduskuntaan, sillä onhan naurettavaa luulla, että he sieltä käsin vastustaisivat kansalliskokouksen kokoonkutsumista.

Ylempänä lausutun perusteella ehdotamme kokouksen hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

- 1) sosialidemokratinen puolue päättää, että työväki niissä kaupungeissa, joissa se ei voi saada omin voiminsa ehdokkaitaan valituksi porvarissäätöyn, yhtyy vaalitoimiin sellaisen porvarillisen ryhmän kanssa, joka hyväksyy ja sitoutuu edustajineen noudattamaan seuraavat ehdot:

a) että työväki saa asettaa asukasluukuun nähden suhteellisen määrän ehdokkaita.

b) että liittyvän porvarillisen ryhmän tulee niitä yhdessä työväen kanssa äänestää;

c) että liittyvä porvarillinen ryhmä edustajineen sitoutuu tekemään kaiken voitavansa, että nykyinen eduskuntalaitos muutetaan yksikamariseksi, sekä että edustajat tulevat siihen valittaviksi yleisen, yhtäläisen, välittömän ääni- ja vaalioikeuden perusteella ja että tämä tärkeä kansamme elinkysymys otetaan jo valtiopäivien alussa käsiteltäväksi, tai toisin sanoen heti kuin säädetyt ovat suostuntaveroista tehneet väliaikaisen päätöksen.

2) Näin valtiopäiville valittuja edusmiehiään velvoittaa puolue valppaasti valvomaan, ettei millään kiertoteillä petetä kansan ehdottomia vaatimuksia.

3) Samoin' kehottaa' puoluekokous työväen edustajia jo ajoissa valmistamaan sellaisia säätyesityksiä, joiden kautta voitaisiin kumota ne kohdat nykyisissä siviililaeissa, jotka ovat esteinä naidun naisen valtiolliselle vapauttamiselle.

4) Puoluekokous velvoittaa maamme työväestön varustautumaan ankaraa suurlakkoa varten, jonka avulla puolue tarvittaessa taivuttaa säädetyt hyväksymään mainitun vaatimuksen.

5) Niiksi päiviksi, jolloin tämän asian ydinkysymykset valtiopäivillä tulevat ratkaistaviksi, kehottaa järjestynyt työväestö kaikilta maan kullilta saapumaan vapaasti valituita edusmiehiä tuhanten valtakirjat taskussa tukemaan kansan tahdon todellisten tulkkien taistelua sen vastustajia vastaan.

ö) Siltä varalta, että kansan elinkysymys, joko luokkaeduskunnan syystä tai kansamme ulkonaisen aseman vaikutuksesta näyttäisi lykkäytyvän

epävarmaan tulevaisuuteen, kehottaa kokous kaikkia kansalaisia, joille kansamme itsenäinen olemassaolo ja edistys on kallis, varustautumaan kansalliskokouksen valitsemista varten.

Tampereella 21 p. marrask. 1905.

*M. Turkia. Reino Drocklla. J. A. Salminen.
S. Rantanen. Yrjö Mäkelin.*

Vaikka olemmekin olleet jyrkästi sillä kannalla, ettei valtiopäivämiesvaaleihin ole osaa otettava, olemme kuitenkin nyt, koska sangen suuri osa puolueen jäsenistä kannattaa vaaleihin osanottoa, sitä mieltä että yhtenäisyyden saavuttamiseksi olisi tällä kertaa parasta toimia yllämainittujen ponsien perustalla. Tämän teemme sitä suuremmalla syyllä, kun emme huomaa sanottavia vaarojakaan vaaleihin osanotosta olevan ja kun Helsingin sekä Viipurin työväenyhdistykset ollen epävarmoja asiasta ovat olleet sitä mieltä, että edustajat saavat menetellä parhaansa mukaan.

Augusti Rissanen.

M. A. Braus.

Sen jälkeen luki *M. Vuolukka* valiokunnan vähemmistön mietinnön, joka oli seuraava:

Menettelytapavalikunnan vaalilakkoa
kannattavan osan mietintö.

Vaalilakon kannalla oleva osa valiokuntaa, pohdittuaan tapahtuneen alustavan keskustelun pohjalla sosialidemokratian puolueen suhdetta tuleviin valtiopäivämiesvaaleihin, on päättänyt kokoukselle esittää seuraavaa:

Jos puolue ottaisi osaa valtiopäivämiesvaaleihin, on hyvin luultavaa, että porvarilliset puolueet, joille työväestön kannatus on hetki hetkeltä tullut yhä tarpeellisemmaksi, jopa välttämättömäksi, tulisivat vaikuttamaan siihen suuntaan, että jokunen määrä puolueen jäseniä pääsisi säätytalon sisälle,

porvarissäätyyn. Palkkioksi tästä yhteistyöstä sitoutuisi puolue sitten äänestämään sinne monenkertaisen määrän tarkoituseriensä joko lievempiä eli jyrkempiä vastustajia. Sillä tavalla olisi porvarissäädyn kokoonpano sellainen, että siellä istuisi työväen kannattamia työväestön vaatimuksien polkijoita enemmistö ja jonkun huutavina ääninä korvessa" muutamia sosialidemokratian nimeä kantavia henkilöitä. Pappis-, aateli- ja talonpoikaissääty pysyisivät muuttumattomina, sillä niiden valitsemiseen emme voi ottaa osaa, vaikkapa kuinka haluaisimme.

Eduskunnan kokoonpano ei siis tulisi ollenkaan muuttamaan, vaikkapa me olisimme «tehneet työtä, emmekä nukuneet». Mitä nämä muutamat armosta valitut miehemme voisivat saada aikaan, on meillä siitä viime valtiopäiviltä liiaksi surkeita esimerkkiä. Toista olisi porvarillisten puolueiden laita. Kun he tällä tavalla saisivat puolueemme, vastoin periaatteitaan ja ennen hyväksytyjä, jopa vannottujakin julistuksia, tukemaan ja pönkittämään luokkaeduskuntaa, ottamaan osaa sen päätöksiin, olisi heillä liiaksi keinoja ek-syttämään, etenkin järjestymätöntä työväestöä, tarkoituseriensä palvelukseen. Mitä tämä osanotto taas vaikuttaisi itse työväestöön? Viimeinen lakkotaistelu meille selvästi osoitti, että porvarillisten puolueiden kaikki taistelu keskittyy luokko-oikeuksiensa säilyttämiseen. Työväestö asetettiin rintamaan, sen selän takana porvaristo saavutti tarkoituksensa, jättäen työväestön erikoisvaatimukset huomioon ottamatta. Kohotetu-in sormin vannoi työväestö taistelevansa oikeuden, vapau-den ja kansan vallan puolesta. Nytkö olisi jo nämä unho-tettava ja otettava osaa yhteistyöhön. Mitä tästä sanoisivat äänioikeudettomien ja etenkin maalaistyöväestön lukematto-mat joukot. Heidän tehtäväkseen on esitetty agiteerata ma-laispatroonia valtiopäiville. Eikö tämä ole katkeraa ivaa? Mitä sanoisivat tästä maalaisköyhälistön äsken heränneet jou-kot, jotka viimeisten tapahtumien johdosta ovat saaneet sil-mänsä auki omistavien luokkien vuosisataisesta sorrosta? Sanotaanko heille, että »Punainen julistus" oli vain silmän-

kääntö tempu, hetkellinen näköhäiriö. Kaupunkilaisköyhälistöllekin on liian kallista antaa moraalinen kannatuksensa nykyiselle luokkaeduskunnalle, muutamista edusmiespaikoista. Onko meille hyötyä, onko meillä varaa hajoittaa voimiamme tällaiseen tuloksettomaan, puolueperiaattemme vastaiseen vaalihommaan, kun jokaisen työvoimat ja työkyky tarvittaisiin suurlakon järjestämiseen, se kun kerta myönnetään pätevimmäksi, tuloksia tuovaksi taistelukeinoksi. Että vaadittaisiin jotain ehtoja työmme palkkioksi, kuten myöskin on ehdotettu, lienee jokaiselle selvillä, mikä siitä on seuraus. Porvarilliset puolueet ovat nyt kuten ennen valmiit lupamaan vaikka mitä, toista on niiden toiminta.

Älkäämme sitoko käsiämme! Meidän on varustauduttava, kun vaan sopiva tuuli idästä puhalttaa, kaikin mahdollisin keinoin pois hartioiltamme heittämään painostavat kahleet. Suurlakon järjestely on alku siihen.

Nojautuen tähän ja yleensä siihen, mitä niin voimakkaasti tuotiin esille alustavassa keskustelussa, ehdottaa valionkunnan vähemmistö kokouksen hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

1) Koska sosialidemokratinen puolue ei nykyisen valtiopäiväjärjestyksen mukaan osanotollaan valtiopäivämiesvaalcihin, voi saada minkäänlaista vaikutusvaltaa luokkaeduskunnassamme, vaan päinvastoin vaaleihin osaaottamalla tukisi porvarillista luokkaeduskuntalaitostamme ja himentäisi luokkarajoja, päättää puoluekokous, että sosialidemokratisen puolueen tulee pysyä täydellisesti erillään tulevista valtiopäivämiesvaaleista ja kieltää porvarillisia puolueita ottamasta puolueen jäseniä vaalilistalleen.

2) Koska puolue tietää, että vallassa olevat luokat eivät mielisuosiolla luovu luokkaeduistaan, katsoo puolue olevansa pakotettu taistelukeinonaan, vaatimuksiensa toteuttamiseksi, käyttämään suurlakkoa ja käskee jäseniään ja kaikkia köyhä-

listan oikeuksia ja vapautta harrastavia kansalaisia kaikilla keinoilla varustautumaan ratkaisevaan taisteluun proletariaatin vapauttamiseksi.

Tampereella 21 p. marrask. 1905.

Eetu Salin.

H. H. Jalonen.

Mikko Uotinen.

Sandra Reinholdsson.

V. Vuolijoki.

Kun mietinnöt oli luettu ja painettuina kokouksen jäsenille jaettu, pidettiin jonkun aikaa lomaa, jotta edustajat ennättivät tutustua niihin.

Kokouksen taas alettua, ruvettiin pyytämään puheenvuoroja, ja karttui niitä kaikkiaan noin 100 paikkeille.

Puheenjohtaja toivoi käyttäydettävän siten, että näytetään puolueen ulkopuolella oleville, että olemme täysin valmiit astumaan yksikamariseen eduskuntaan sen saatuamme. Intohimoja on hillittävä, niin kuohuksissa kuin mielet ovatkin. Tulkoon päätökseksi mitä tahansa, niin uskokoon jokainen puolueen jäsen, että täällä hyväksyty tapa on kaikkein paras, ja yksimielisesti sitä noudatettakoon. Lopuksi pyysi hän esittää kokoukselle, *että kokouksen enemmistön hyväksymää päätöstä on jokaisen puolueen jäsenen ehdottomasti noudatettava.*

Valtava „hyvä" kaikui vastaukseksi, joten *kokous* yksimielisesti hyväksyi puheenjohtajan ehdotuksen.

Koska osa edustajista aikoi iltapäiväjunalla matkustaa pois, ehdotti johtava komitea, että ennen pyydetty puheenvuorot hylättäisi ja uusia annettaisi ainoastaan niille, joilla on joitakin uusia ehdotuksia esille tuotavana. — Tämä ehdotus hyväksyttiin.

Uudet puhevuorot pyydettyä, sai ensinnä puheenvuoron

A. Huotari: Teki kiusallisen vaikutuksen tieto, ettei valiokunta ollut päässyt yksimielisyyteen. Olisi pitänyt käyttää samaa tapaa kuin paavinvaalissa, että olisi valiokunta pistetty lukun taka ja annettu olla siellä syömättä, kunnes

olisivat päässeet yksimielisyyteen. (Luekaa uusi pontenne! — Uusi ehdotus!) Ei minulla ole kirjoitettua pontta (Alas!). Toivoisin, että otettaisi vaaleihin osaa omalla puhtaalla listalla. (Alas!) Se tyydyttäisi molempia mielipiteitä, kun ei tarvitsisi yhtyä porvarillisiin, mutta kumminkin otettaisi osaa vaaliin. Jos porvarit tahtovat todella hyväksyä vaatimuk-siamme, ottakoot puhtaalta listalta ehdokkaita. Selvemmin tulisi myöskin mietinnöissä ilmetä kokouksessa esille tuotu vaatimus laillisen kansalliskokouksen kokoonkutsumisesta.

P. Leppänen: Tahtoisin huomauttaa sitä seikkaa, että valiokunnan enemmistön mietinnön loppuosassa asetetaan Helsingin työväenyhdistys hyvin omituiseen ja väärään va-loon. Yhdistyksen kanta ei ole ollut sellainen kuin siinä ilmaistaan. (Alas! Asiaan!)

O. Orasmaa: Tahtoisin, että valiokunnan vähemmistön pontteen lisittäisi valiokunnan enemmistön viimeinen ponsi.

I. Niininen: Haluaisin saada vähemmistön ponsiin lisätyksi, että joka puoluekokouksen päätöstä rikkoo, erotetaan puolueesta. (Alas! Ei kuulu tähän!)

A. Rupinen: Olisin ehdottanut, että enemmistön pon-siin lisittäisi se vaatimus, että valtiopäivät luovuttaisivat val-tansa kansalliskokoukselle. (Huuto: On siellä!)

Puheenjoht.: Antavatko tehdyt ehdotukset aihetta so-vitteluihin tai lähettämään kysymys uudelleen valiokuntaan?

Vastaukseksi tuli jyrisevä: Ei! Ei! — Päätettiin äänes-tää menettelyvaliokunnan eri ehdotuksien välillä. Äänestys, päätettiin toimittaa siten, että luettelon mukaan huudettiin kunkin edustajan nimi, jolloin ne, jotka olivat vaalilakon kannalla, vastaisivat »lakko", ja ne, jotka tahtoivat ottaa osaa vaaleihin, vastaisivat „vaali".

Tämän jälkeen tapahtuneessa äänestyksessä kannatti vaalilakkoa 191 edustajaa ja vaaleihin osanottoa 96 edusta-jaa, joten siis *valiokunnan vähemmistön ponnet hyväksyttiin..*

Päätöksen johdosta ilmoittivat useat edustajat panevansa kirjallisen vastalauseen sitä vastaan pöytäkirjaan. Kuitenkin

selitettiin, ettei näiden vastalauseitten tekijäin tarkoitus ole silti rikkoa puoluekokouksen tekemää päätöstä. Ilmoittavat vaan eriävän mielipiteensä.

Puheenjohtaja huomautti vielä, että suurlakon toimeenpanosta ei kokouksen hyväksymä mietintö sisällä lähempiä määräyksiä, koska niitä ei ole tahdottu tuoda julkisuuteen, vaan tulee puoluehallinto vastaisuudessa niitä antamaan.

Toimimuoto *hyväksyttiin* sellaisena.

Vastalauseita

ilmoitettiin tehtyä päätöstä vastaan sitte myöhemmin seuraavat:

»Kun ylläolevasta asiasta ei sallittu päätöskeskustelua eikä sovittelumuotoja, panen täten pöytäkirjaan vastalauseeni päätöstä vastaan, koska lakko, jonka täydellinen onnistuminen on epäiltävä, näin ollen tuottaa paljon hyödyttömiä kärsimyksiä ja voimain tuhlausta, siten lamauttaen puoluetta, voipa vielä tuottaa päinvastaisiakin tuloksia kuin kuvitellaan. Kun vaalilakkopäätös tehtiin niin suurta vähemmistöä vastaan, kuin ylläolevasta näkyy, on puolueessa peljättävä hajaannusta, jota olisi voitu välttää, jos vaaleihin osanotto olisi päätetty ehdolliseksi.

Tampere, marrask. 22 p. 1905.

J. K Kari.

Ylläolevaan vastalauseeseen yhtyvät seuraavat:

Eva Järvinen.

A. Käcklund.

K F. Hellgren.

J. E. Lillinx.

O. Kimanen.

H. Koskinen.

M. Sievänen.

J. M. Oalentus.

A. Stoor.

Matti Saarinen.

K Akselsson.

J. R. Hynynen.

Otto Lindeman.

Emil Viljanen.

Halvor Backlund.

Arthur Vikström.

K- E. Vlgren.

J. H. Jokinen.

K Lindell.
F. Vasenius.
Vilit. Viitanen.
J. Hautala.
A. Palen.
J. E. Lindell.

K Pekkarinen.
K J• Kinnunen.
A. Palmroos.
M. Mäenpää.
Emil Perttilä.
Heikki Lindroos.

»Tässä kokouksessa äänestyksellä syntynyt päätös velvottaa allekirjottanutta poistamaan itseltään sen mahdollisen vastuunalaisuuden mitä voi sattua suurlakon epäonnistumisesta Kotkassa ja sen lähimmässä ympäristössä. Sillä nyt tehty päätös on sanotulla seudulla rikkonut viime yleislakon voimalla aikaansaadun yhtenäisen toiminnan, joka paikkakunnalla suurteollisuuden edustajain ja sosialidemokratisen puolueen kanssa aikaan saatiin yleislakolla, koettaa ajaa äänioikeusasia- ja yksikamarieduskunta-kysymykset suotuisaan ratkaisuun tulevilla valtiopäivillä.

Tampere ²²/n 05.

F. E. Pettersson.

Ylläolevaan yhdyimme:

J. Aaltonen.

A. Kankkunen.

»Koska pidämme vaalilakon tällä hetkeltä erittäin sopimattomana ja puoluetta repivänä päätöksenä ja koska emme pidä oikeana, että etupäässä maaseutulaisedustajat tulevat määrittelemään, mitä kaupunkilaiset saavat tehdä tai jättää tekemättä, pidämme velvollisuutenamme panna vastalauseen kokouksen päätöstä vastaan.

Reino Drockila.
K F. Hellsten.
H. Törmä.
J. Kemppainen.
Olga Leinonen.

Mimmi Kontulainen.
K Ahmala.
A. Kesti-Helja.
K LL Rissanen.
K Lindfors.

<i>E. J. Huttunen.</i>	<i>J. A. Salminen.</i>
<i>A. E. Höglund.</i>	<i>K. Caven.</i>
<i>A. Pesonen.</i>	<i>A. Kankkunen.</i>
<i>O. E. Lindeman.</i>	<i>Th. Muona.»</i>

»Koska puolueen, etupäässä nuoren maaseutulaisenemistön, päätös vaalilakosta riistää suurelta osalta kaupunkilaistyöväkeä, joka on liikkeemme vankin ja kokoinein osa, niin tehoisan asean kuin olisi puolueen edustus valtiopäivillä juuri nyt, kun perinpohjainen eduskuntamuutos vaatisi sosiaalidemokratisten vaatimusten tulevan tulkituksi joka paikassa ja etenkin siellä, missä uusi eduskunta luodaan, pidämme velvollisuutenamme liittää vastalauseen pöytäkirjaan, tietysti sitoutuen noudattamaan puolueen päätöksiä.

Tampere 22. 11. 05.

<i>Yrjö Sirola.</i>	<i>M. Turkia.</i>
---------------------	-------------------

Ylläolevaan yhtyvät:

<i>A. F. Fihlman.</i>	<i>Aku Vuorela.</i>	<i>V. Taipale.?-</i>
-----------------------	---------------------	----------------------

Paitsi edellisiä, aiheutti kysymys erikseen seuraavan vastalauseen:

»Koska menettelytapavaliokunnan enemmistön mietinnön loppuun liitettyssä lisäyksessä sanotaan m. m., että Helsingin Työväenyhdistys olisi »epävarma» tähän kysymykseen nähden ja koska tätä väärinkäsitystä ei saanut muutoin oikaistuksi, niin pyydämme me täten pöytäkirjaan merkittäväksi: että Helsingin Työväenyhdistys hyväksyi lakkokannan niin yksimielisesti, ettei vähemmistön kantaa edes kokoukselle esitettykään.

Tampereella 22. 11. 1905.

<i>P. Leppänen.</i>	<i>E. Haapalainen.</i>	<i>Kaarlo Luoto.</i>
<i>A. Järvenpää.</i>	<i>M. Hälleberg.</i>	

Edellä olevaan vastalauseeseen yhtyy allekirjoittanut sillä lisäyksellä, että yhdistys päätti ei sitovansa adustajainsa käsiä.

Emil Perttilä.»

*

Kun nyt oli päästy varsinaisista kokouksen käsiteltävinä olevista kysymyksistä, annettiin puheenvuoro niille tovereille, joilla oli joitakin uusia asioita kokoukselle esitettävänä. Ensinnä tuli esille

RvsYmys puoluelehdistä.

Niistä lausui

V. Kosonen: Enään ei ole monta hetkeä käytettävänä, mutta sittenkin pyytäisin kiinnittää huomiota erääseen tärkeään seikkaan. Kuten tiedätte, on sanomalehdistö nyt täysin vapaa ennakkosensuurista ja on sillä sen kautta nyt sangen suuri merkitys työväenliikkeen kehityksessä. Nyt pitäisi myöskin entistä suurempi huomio kiinnittää siihen seikkaan, mitä puoluehdistiltä vaaditaan. Puoluelehdet ovat tähän asti osanneet pitää yllä yhteistä toimintaa. Kumminkin on menettelytavasta kiistettäessä sangen usein menty persoonallisuuksiin. Sellainen olisi poistettava. Mutta sisäisiä riitoja ja erimielisyyttä tulee aina olemaan, sitä ei voida välttää. Ja jota suuremmaksi puolue tulee, sitä enemmän on myös erimielisyyttä. Mutta silti tulee puolueen esiintyä ulospäin yksimielisenä ja ehyenä. Puolueen toiminta tulee olla yhteinäistä. Niin sanomalehtienkin. Tähän saakka on kuitenkin tässä suhteessa ollut paljon puutteellisuutta, puoluelehdistä on puuttunut yhtenäisyyttä. Sentähden olisi suotava, että tämä vika saataisiin korjatuksi. Alistan senvuoksi keskusteltavaksi kysymyksen puoluelehdistä, tahtomatta kuitenkaan synnyttää persoonallisia riitaisuuksia tai arvostelua puoluelehtien tähänastisesta kannasta. Niihin ei ole aikaa ryhtyä nyt, vaikka on ollut paljonkin syytä arvosteluun. Sen sijaan tulisi keskustella siitä, miten puoluelehdet saataisi eheästi yhteisiä asioita ajamaan. Tässä kokouksessa olisi mielestäni saatava aikaan

sellainen vaikutusvaltainen johtava voima, joka valvoisi lehtien kantaa. Tämä valvominen olisi toimitettava joko puoluehallinnon tai erikoisen tarkastuskomitean kautta, joka valvomisesta huolehtii. Jos tuo komitea huomaisi muistuttamisen syytä, olisi muistutus annettava ja lehtien toimituksien olisi muistutuksesta vaari otettava. Elleivät muistutukset tepsisi, voisi julistaa lehden pois puoluelehden arvosta. Tähän asti ovat asiat olleet kierolla kannalla. Sellainen ei vastaisuudessa saisi tulla kysymykseen. Ehdottamani kontrollikomitean kautta on valvottava, että puoluelehdet toimivat yhteinäisesti eivätkä taistele toisiaan vastaan. Tekemäni esitys ei ole yksin minun, olen puhunut useiden kanssa siitä. Jos tahdotaan päästä voimakkaaseen yksimielisyyteen, on koetettava pitää yhteistoiminta hajoamattomana sinne tai tänne. Ja siinä tarkotuksessa olisi ryhdyttävä tepsiviin toimenpiteisiin.

J. F. Stenfors: Täällä on tehty tärkeitä päätöksiä. Tämäkin kysymys on tärkeä. Voi olla katkeria seurauksia, elleimme voi taata lehtiemme yhtenäisyyttä. On jätettävä itsekkäisyys pois toimituksien keskeisistä suhteista. Minulla on ikäviä kokemuksia siitä, että lehdet ovat maalla saaneet aikaan hajaannusta. Meidän on käytettävä aseet ulkonaista vihollista vastaan eikä keskenäisiin kiistoihin. Yksi ei saa hajottaa sitä, mitä toinen rakentaa. On luotava köyhälistö lujaksi voimaksi, joka ei tuhlaa voimia sisäisiin taisteluihin. Kososen ehdotus otettakoon suosiolla vastaan.

A. Pesonen: Kysymys puoluelehden suhteesta riippuu niiden edellisestä toimitustavasta. Mutta kun Kosonen ehdottaa, että ei arvosteltaisi yksityisiä henkilöitä, jättäisin minäkin sen tekemättä ja tällaisen arvostelun sikseen. Tämän kokouksen päätöksen mukaan pysytään yksimielisinä päätösten takana. Siitä seuraa, että toveri Kososen ehdotus tulisi huomioon otetuksi. Mutta sittenkin vastustan sitä. Mutta kannatan edellistä päätöstä, joka terotti yksimielisyyttä. Komiteasta tulisi diktaattorikomitea, se joutuisi johtavien valtaan ja on siitä syystä epäkäytännöllinen. Pitemmittä puheita vastustan ehdotusta. Jokaisen velvollisuus on ehdottomasti

noudattaa sitä päätöstä, mikä ennen tässä kokouksessa tehtiin yksimielisyydestä.

Puheenjohtajan paikalle astui Salin.

V. Flinck: Komitean ehdottaminen riippuu siitä, että päätettiin, että vähemmistön on alistuttava päätöksiin. Eikö niin ollen olisi suotavaa, että tuollainen komitea asetetaan. Yhdyn Kososeen.

A. Räsänen: On luonnollinen asia, että puoluelehdet eivät saisi repiä päätöksiä, kuten ennen on tapahtunut. Olen valiokunnan asettamiseen nähden sen puolella.

AI. Vuolukka: Kososen esittämä kysymys tuli niin hätäisesti ja myöhään esille tuoduksi, että ollaan ihan valmistumattomia siitä päättämään. En pitäisi oikeastaan kokousta olevan oikeutetun asiasta päättämään. On kielletty kritiikki lehtien toiminnasta, olisi toivottava, että lehdet pysyisivät päätöksen kannalla. Asia otettakoon vasta ensi puoluekokouksessa esille. Siihen mennessä pysytään kuin yksi mies sen yksimielisen päätöksen takana, että vähemmistökin taipuu noudattamaan päätöksiä, silloin alkaa yhtenäisyys ja kaikki ovat yksimielisiä.

M. Sievänen: Kannatan Kososen ehdotusta sellaisenaan, mutta nyt ei asiaa voitane päättää. Puoluehallinnon olisi valmistettava asia ensi puoluekokoukseen.

M. Uotinen: Tahtoisin myös, että puolueen lehtien toiminta saataisi yhtenäisemmäksi. Kannatan Kososen ehdotusta ja toivon, että asetettaisiin toimikunta puoluelehtien tarkastajaksi ja muistuttajaksi, jos nämä ryhtyisivät jollain tavoin puolue-etuja vahingoittamaan, ja tämä toimikunta järjestäisi lehtiasiat ensi puoluepäiville.

M. Turkia: Useat näyttävät väärinkäsittäneen Kososta. Ei hänellä ole määrävänä menettelytapakysymys. Tarkotuksena on vain estää puoluelehdet törmäämästä toisiaan vastaan. Olen äärimmäinen sananvapauden puoltaja. Sensuuria en puoluelehdille hyväksy niin kauan kuin pysytään puoluepäätösten sisällä. Mutta jos poiketaan puoluepäätöksistä, tarttukoon puoluehallinto asiaan.

A. Vatanen: Puoluelehdiksi ei olisi tunnustettava muita kuin sellaisia, jotka kannattavat jyrkästi työväen parasta ja joista lankeava liikevoitto ei tule yksityisen, vaan sosialidemokratisen puolueen hyväksi ja sen päämäärien toteuttamiseksi.

Puheenjohtaja: Ne ovat puoluelehtiä, jotka ajavat sosialidemokratista aatetta, ei muut. (Hyvä on!)

E. Valpas: Helsingin ylimääräisillä puoluepäivillä hyväksyttiin ponsi, jonka mukaan kullakin puolueen jäsenellä, joka kirjoituksensa nimikirjotuksella varustaa, on puolueen periaatteellisissa kysymyksissä puoluelehdissä täydellinen sananvapaus. Nyt on tehty kuitenkin päätös, ettei kukaan puolueen jäsen saa rikkoa täällä tehtyjä päätöksiä, josta siis seuraa, ettei puolueen lehdissä saa kukaan näitä päätöksiä koettaa rikkoa. Puolueen päätöksien tulee sitoa yksityisiä jäseniä niin, etteivät lähetä vastakkaisia mielipiteitä edustavia kirjoituksia puoluelehtiin. Muutoin kannatan jonkunlaisen tarkastustoimikunnan asettamista, mutta koska pätevän sellaisen asettaminen on nyt mahdoton, ehdotan että puoluehallinnolle jätettäisiin tehtäväksi ryhtyä toimiin, ja tulisi sen tehdä asiasta esitys ensi puoluepäiville ja tästä antaa puolueyhdistyksille tieto kyllin aikaiseen, jotta yhdistyksetkin voisivat lausua ajatuksensa asiassa.

Puheenjohtaja: Keskustelusta on ilmennyt, että kokous lausuu sen vakavan toivomuksen puoluelehdille, että ne kaikki yhteisesti palvelevat sitä suurta päämäärää, joka meillä on, ja että ne sen tekevät ilman mitään kontrollikomiteaa. Tällä kertaa ei siis ryhdytä tarkastuskomiteaa valitsemaan, vaan jätetään asia puoluehallinnon valmistettavaksi seuraavan puoluekokouksen päätettäväksi.

Voimakkaalla „hyvä“-huudolla hyväksyi kokous tämän.

Edustus puoluepäivillä.

Y. Sirola: Olisi päätettävä, kuinka kauan ennen puoluepäiviä yhdistyksen on liityttävä puolueeseen, ennenkuin

sen edustajat puoluepäivillä saavat ottaa osaa päätöksien tekoon puoluekokouksessa. Ehdotan, että tuoksi ajaksi määrätään kolme kuukautta.

Ehdotus jätettiin ilman muuta puoluehallinnon lähemmin järjestettäväksi.

T. Nissinen: Viime ajoista näyttää siltä, että puoluepäiville saapuvien edustajain lukumäärä tulevaisuudessa käy liika suureksi nykyisen edustusjärjestelmän mukaan. Nytkin jo on liika paljon edustajia niin, ettei kyllin perinpohjaista keskustelua voi syntyä. Toivon näinollen, että korotettaisiin sensusta niin, että yhdistykset saisivat kultakin 200:lta jäseneltä lähettää yhden edustajan (Alas!)

Puheenjohtaja: Voinee pitää varmana, että ainakaan ei vielä ensi kesäksi Ouluun tule liikaa edustajia. Oulu on siksi kaukana ja toiselta puolen on siellä kovin avara suojakin käytettävänä. Ehdotan, että asia jätetään Oulun puoluepäivillä ratkaistavaksi.

Esitys hyväksyttiin.

Suurlakko-asia.

Y. Sirola: Tahtoisin huomauttaa eräästä virheestä, jonka kokous nähdäkseni on tehnyt, siinä nim., ettei ole hankittu erityisen valiokunnan lausuntoa suurlakko-asiasta. Ehdotan sen vuoksi, että kokous velvoittaisi puoluehallinnon heti asettamaan erityisen komitean, joka yhdessä kokouksen asettaman eduskunta-muutosta valmistelewan komitean kanssa harakitsee ja lähemmin suunnittelee suurlakkoa eri maissa ilmenneiden seikkojen ja puolueen periaatteitten mukaisesti.

Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Helsingin kokouksen pöytäkirja.

J. K Kari: Täällä ovat monet tiedustelleet, milloin Helsingin puoluekokouksen pöytäkirjat ilmestyisivät painosta. Sen johdosta ilmoitan, että niistä enään vain jokunen painoarkki on painokuntoon laittamatta. Kun niitä aikanaan yritettiin painaa Helsingissä, eivät painoasiamiehet sitä sallineet, mutta nyt, kun ajat ovat muuttuneet, tulevat pöytäkirjat Kotkassa painettuina ulos. Pian ilmestyy pöytäkirja ykdistyksien jaettavaksi.

*

Senaattorikysymys.

H. Koskinen: Tahtoisin esittää kokoukselle keskustelun alaiseksi opettaja Karin senaattori-ehdokkuuden.

Puheenjohtajan ehdotuksesta kokous huutoäänestyksellä hylkäsi kysymyksen esille-ottamisen.

Raittiuden ystävien kirjelmä.

Puheenjohtaja: Aamupäivällä esitettiin täällä eräs Raittiuden Ystävien kirjelmä. Se silloin kiireessä kylmäverisesti sivuutettiin. Nyt ehdottaa johtava komitea lausuttavaksi kirjelmässä esitetyn asian johdosta myötätuntoisuutensa, vaikka kokous ei nyt voi ottaa asiaa tarkemman keskustelun alaiseksi. Sosialidemokratisen puolueen kannan kanssa on kirjelmä sopusointuinen, koska sosialidemokratinen puoluekin harrastaa väkijuomatulvan ehkäisyä ja niiden poistamista.

Kokous hyväksyi lausunnon.

Aamupäivän kokous päättyi tähän, ja edustajat hajaantuivat päivällislomalle.

Iltapäivän istunto keskiviikkona marrask. 22 p:nä.

Kokous aloitettiin laulamalla «Tuo kaukainen ranta jo tuoli' häämöttää».

Puheenjohtajana toimi toveri *E. Perttilä*.

Kokoukselle luettiin seuraava *Turusta* saapunut **sähkösanoma:**

n Köyhälistön onni yli kaiken. Eläköön se!

Ursin".

Kohotettiin sitte kolmenkertainen eläköönhuuto köyhälistön onnelle ja sen jälkeen eläköönhuuto lähettäjälle.

Puheenjohtaja: Puoluehallinto on jatkettussa kokouksessaan valinnut *puolueen sihteeriksi* toimittaja *Yrjö Sirolan* Tampereelta ja varasihteeriksi *A. Rissasen*. Rahastonhoitajana toimii väliaikaisesti allekirjottanut *E. Perttilä*. Tulevan kuukauden ajalla järjestetään toimi vakinaisesti. Toistaiseksi, kunnes asiat lopullisesti järjestetään, ovat puoluehallinnolle tarkotetut kirjeet lähetettävät osoitteella Puoluehallinto, Helsinki, Työmiehen toimitus. — Tämän kokouksen pöytäkirjojen suhteen ehdotetaan ne painatettaviksi mahdollisimman pian. Puoluehallinnon toimeenpaneva valiokunta määrää painoksen suuruuden ja painopaikan sekä toimittaa myöskin pöytäkirjan tarkastuksen. Hyväksyykö kokous ehdotukset?

Vastaukseksi kaikui: Hyvä!

Puheenjohtaja jatkaa: Johtavalla komitealla ja puoluehallinnolla ei enään ole mitään uusia asioita esitettävänä.

Kun kenelläkään ei ollut enään mitään asioita esitettävänä, lopetti puheenjohtaja kokouksen seuraavin sanoin:

Kun puoluekokous kutsuttiin kokoon oli joka seudulla maata paljon sähköä ilmassa ja ennustettiin kokouksen muodostuvan varsin myrskyiseksi. Nyt on tämä kokous loppunut ja meidän täytyy tunnustaa sen menneen jokseenkin rauhallisesti verrattuna esim. edelliseen puoluekokoukseen, jossa kuitenkin oli samantapaisia asioita esillä. Mutta tämän puoluekokouksen aikana tapahtui kuitenkin semmoinen tapaus, jota ei edellisen aikana tapahtunut. Valittiin uusi puoluehallinto ja hyväksyttiin vaalilakko. Uskon, että yhdistykset enimmäkseen eivät ole nimenomaan sitoneet edustajain

käsiä asiassa. Ainakin Helsingin yhdistys oli itse puolestaan vaalilakon kannalla, mutta jätti vapaat kädet edustajilleen menetellä siten, että puolueen kokonaisuus tulisi taatuksi. Kokouksen päätöksessä ei vähemmistön käsitystä oteta huomioon. Mutta edellisen kokouksen jälkeen olemme toivotavasti oppineet niin paljon, ettemme sittenkään rupea tällä kertaa puoluekokouksen päätöstä rikkomaan, etenkin kun viime valtiopäivät selvästi näyttivät, mitä ne pystyivät tekemään. Ennen päätöksen tekoa olin niitä, jotka kannattivat vaaleihin osanottoa, mutta siitä huolimatta olen nyt valmis päätöstä noudattamaan ja toivon toistenkin saman kohtalon alaisten menettelevän samalla tavalla, vastalauseet eivät vapautta ketään päätöstä "nouttamasta. (Hyvä!)

Toivon edustajain kotiseuduillaan terottavan päätöksen noudattamisen tärkeyttä, ettei hajaannusta puolueessa tapahdu. Puolueemme on siksi pieni, että sen kaikki voimat vastaisissa taisteluissa tarvitaan. Näillä muutamilla toivomuksilla pyydän julistaa tämän sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksen loppuneeksi.

Huudettiin voimakas 4-kertainen eläköön-huuto sosialidemokratialle.

Kokouksen virallisen puolen näin loputtua, ei kohonnut mieliala kuitenkaan sallinut edustajien vielä hajaantua, vaan pidettiin vielä useita innostuneita puheita ja muodostuivat niin yhdessäolon viimeiset hetket juhlalliseksi

lopettajaistilaisuudeksi.

Ensin lausui *Kössi Lindström* seuraavan runon:

PUOLUEPÄIVIEN LOPETTAJAISISSA.

*Yks' reikä upottaa voi laivan mereen,
Yks' kipinä voi polttaa kaupungeita,
Yks" petturi voi koko kansan kaataa.*

*Me kansan käskysf oomme koossa olleet
ja edesvastuullista työtä tehneet:
min" sidoimme, se sidottuna pysyy;
min' päästimme, se päästettynä pysyy,
ja tilin vain me kansallemme teemme.*

*Mut minkä päätimme, sen kansa päätti,
ja päätäsi' ei saa vilpistellä kenkään.
Jos ken sen tekee, kansan kirouksen,
tuon hirmuisen, päänsä päälle vetää.*

*On kansan tahto yllä yksilöiden,
jotk' ei saa seistä kansan tiellä.*

Valtavat, myrskyisät hyvähuudot ja käsien pauke kaikui-
vat salissa, toistamiseen oli toveri Lindströmin lausuttava ru-
nonsa, saaden uudelleen vilkkaat suosionosoitukset.

Toveri *E. Perttilän* ehdotuksesta kohotettiin Suomen
sosialidemokratian puolueen kokonaisuudelle ja yhteistyölle
eläköönhuuto, johon läsnäolijat voimakkaasti yhtyivät.

Kokouksen puolesta lausui toveri *E. Perttilä* kiitokset
puoluehallinnon äsken eronneelle toimeenpanevalle valiokun-
nalle siitä työstä, jonka se puolueen hyväksi oli toimittanut.

Emil Lehen sai tilaisuuden lausua erään sepittämänsä
runon.

Sen jälkeen toveri *V. Kosonen* puhui Suomen ja Venä-
jän sosialidemokratian toiminnan yhtenäisyydestä pontevia,
painavia sanoja. Huomautti asemasta Venäjällä, jossa val-
mistaudutaan viimeiseen taisteluun. Siltä varalta on meidän
varustauduttava. Sitä varten olemme asettuneet jyrkälle kan-
nalle, sanoneet irti itsemme porvareista, jotka millä hetkellä
hyvänsä tarttuvat reaktioon. Meidän tulee asettua vuoro-
vaikutukseen Venäjän työväen kanssa. Sen kanssa on meidän
käytävä taisteluun ja vihdoon onnistumme. Meidän on täältä
lähdettävä agitaattoreiksi eri haaroille ja seistävä jäykkänä
ratkaisevalla hetkellä. Meidän tulee käyttää kaikki aseet, ryh-

dyttävä tarmokkaasti levittämään sanomalehtiä, aattemme lippuja. Punainen lippu etunenässä käykäämme taisteluun ja musertakaamme kansan sortajat.

Lausuttiin ja laulettiin »*Internationale*».

Toveri *E. Salin* muisteli niitä tovereita, jotka alkuaikoina olivat olleet liikkeen kehittäjinä, kohdistuen sitten puheensa puoluehallinnon eroavalle sihteerille opettaja */.* *K Karille* seuraavin sanoin:

«Jos minulta tultaisiin kysymään silloin, kun jo olen harmajahapsinen vanhus, kiintyykö ajatukseni johonkin erityiseen henkilöön niiltä vuosilta, jolloin työväenliike meillä suoritti vaikeat mutta loistavat esitaistelunsa, vastaisin empi-mättä tuollaiselle kysyjälle: — niin herra, tunsinhan minä puoluetoveri Karin, ja kun minä kerran tunsin hänet, niin onhan luonnollista, että ajatukseni kiintyvät häneen, joka kerta, kuin muistelen noita kunnian vuosia.

Toveri Kari, ystävä ja veli, etten sanoisi isä! Minä tiedän parhaiten, samoin kuin nuo muutkin vanhemmat taistelumiehet, ettet sinä odota kiitosta töistäsi, sillä sinun työsi kiittävät sinua siitä huolimatta, vaikka me vaikenesimme, ja sellaisessa kiitoksessa on sinulle mielestäsi kylliksi. Mutta salli nyt siitä huolimatta meidän kaikkein yhteisesti sanoa sinulle, että me yksimielisinä yhdymme siihen kiitokseen, jota sinun työsi tulevat sinun kunniaksesi julistamaan, aina niin kauvan kuin työväenliikettä maassamme löytyy ja niin kauvan kuin työväenliikkeen historia maassa tunnetaan. Me emme tahdo ruveta luettelemaan sinun töitäsi, emme kuvaamaan sinun vilpittömän harrastuksesi suuruutta, sillä sen tulee tekemään työväenliikkeen historia, jähkä sellainen kerran tulevaisuudessa kirjoitetaan. Me vain tahdomme sanoa, että sinä olet ollut meille ja koko liikkeellemme jotakin sellaista, jonka merkityksen suuruus ei voi kuvastua muutamissa sanoissa.

Toveri! Ota vastaan tämä tunnustus, ota vastaan se eläköönhuuto, jonka sinulle kohotamme. Ole vakuutettu siitä, että kaikista tähän astisista töistäsi antaa tämä muuten niin erimielinen joukko sinulle jakamattoman tunnustuksen. Sen

jakamattomuuden kuulet parhaiten, kun me jokainen sydämemme pohjasta huudamme sinulle eläköön sinä kunnan toveri. Eläköön Kari!"

Voimakas eläköönhuuto kajahti opettaja *Karille*, joka liikutettuna nousi puhujalavalle ja lausui seuraavaa:

En tosiaankaan ollut kaiken sen jälkeen, mitä täällä olen kuullut, odottanut mitään sellaista kuin tämä. Tahdon lausua julki sen, mitä olen tuntenut siitä asti kuin köyhänä nälkää näkeväenä nuorukaisena taistelin eteenpäin. Siitä asti on minulla ollut selvänä ja yhä selvinnyt aate, jonka edestä olen uhrannut sen vähän, mitä olen voinut. Tunnen, että aatteet kasvavat minun yläpuolelleni. Olen ehkä teidän mielestänne ollut porvari, tervaporvari. Mutta vakuutan, että samat aatteet, joita olen kylvänyt, tulevat aina elähyttämään toimintaani, huolimatta siitä kiitetäänkö vaiko moititaan toimintaani. Kiitän kokousta siitä eläköön-huudosta, jonka se minulle kohotti. (Hyvä! Hyvä!)

Toveri *E. Valpas* lausui lopuksi seuraavaa:

Minulla on teille tuotavana terveisiä. Sunnuntai-iltana tapasin Helsingissä kärsineen-näköisiä siistejä miehiä, rohkeita taistelijoita, jotka vaino oli pakottanut poistumaan kotimaastaan ulkomaille. He olivat kuulleet mahtavia viestejä meidänkin suurlakostamme ja liikkeestämme. Uskoivat, että meillä on satatuhatta järjestynyttä. Oikaisin heidän vääriä tietojaan, mutta selitin, että hyvällä jäljellä ollaan. Halusivat päästä yhteyteen meidän liikkeemme kanssa. Ja sellaisiin toivomuksiin on meilläkin syytä. Venäläinen sosialidemokratia luo vapautta. Se jäsenluvullaan voi musertaa hallituksen telkeet. Se varmaan luo pian sellaisen tilan, että sitte rauhallisilla keinoilla päästään eteenpäin. Kun siellä ja meillä on samallinen ohjelma, voidaan periaatteelliseen yhteistoi-
mintaan ryhtyä, ja ehkäpä soveltuvat menettelytavatkin samallaisiksi. Kun nyt olemme sanoneet itsemme irti porvareista, on syytä etsiä uusia liittolaisia. On syytä yhtyä niihin satoihin tuhansiin, ehkäpä miljooniinkin, jotka Venäjällä taistelevat vapauden puolesta. Se takaa varmemmin voittoja

kuin pikkumainen yhteistoiminta meidän pikkumaisten porvariemme kanssa, jotka eivät omalla avullaan ole saaneet takaisin omiakaan oikeuksiaan. Kun me yhdyimme Venäjän sosialidemokrateihin, joiden ohjelmassa on rajamaiden sisäinen itsenäisyys, luomme kerran Suomenkin sisäisen riippumattomuuden.

Puhujan ehdotuksesta kohotettiin kolminkertainen, voimakkaaksi paisunut eläköön-huuto Venäjän sosialidemokratillemme työväen puolueelle.

»Työväenmarssin" innostavilla sävelillä lopetettiin tämä paljon merkitsevä, voimakasta yhtenäisyyttä luonut puoluekokous.

Pöytäkirja käyty läpi ja hyväksytty puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan kokouksessa 21 p. kesäkuuta 1Q06 Helsingissä.

M. Paasivuori.

Yrjö Sirola
sihteeri.

Esiintyjien luettelo.

Ahlstedt, Ida, Puoluehallinto	Sivu 50.
Ahmala, K., Oulu	„ 57, 71.
Artman, A., Sortavala	„ 61.
Bruus, M. A., Viipuri	„ 65.
Drockila, R., Puoluehallinto	„ 31.
Fihlman, A. F., Tampere	„ 60.
Flinck, V., Oitti	„ 104
Haapalainen, E., Helsinki	„ 38.
Hautala, J., Vaasa	„ 75.
Hellsten, K. F., Puoluehallinto	„ 17, 34.
Hellsten, S., Helsinki	„ 55.
Hokkanen, O. V., Mikkeli	„ 51.
Huotari, A., Viipuri	„ 74, 97.
Huovelin, R., Jyväskylä	„ 54.
Hälleberg, M., Helsinki	„ 56.
Hätinen, M., Äänekoski	„ 60.
Jalonen, H., Enso	„ 30, 75.
Jokinen J. H., Puoluehallinto	„ 53, 71.
Järvinen, Eva, Puoluehallinto	„ 51.
Kanervo, N., Oripää	„ 57.
Kanervo, M., Palvelijatarlehti	„ 54.
Kari, J. K., Puoluehallinto	„ 73, 83, 107, 112.
Karhunen, E., Talikkala	„ 64.
Kesti-Helja, A., Oulu	„ 53.
Kinos, J. E., Jämsänkoski	„ 53.
Kinnunen, K. J., Helsinki	„ 50.
Kirves, J., Viipuri	„ 64.
Koskinen, H., Helsinki	„ 107
Kosonen, V., Tampere	„ 20, 36, 70, 102, 110.
Kuhlberg, J. A., Turku	„ 66, 76.
Kurikka, M., Helsinki	„ 33, 71, 77, 82.
Käek, A., Savonlinna	„ 75.
Käcklund, A., Puoluehallinto	„ 36, 75.
Laine, A. J., Porvoo	„ 74.

Laine, K-, Pispala	Sivu 65.
Laine, Maria, Helsinki	„ 61.
Laine, V. K., Asikkala	„ 53.
Eelien, E., Pölläkkälä	„ 51.
Lehmus, A., Riihimäki	„ 75.
Lehti, Matti, Pirkkala	„ 75.
Lehto, J., Pirkkala	„ 55, 75.
Leivo, (.), Pori	„ 52.
Leppänen, P., Helsinki	„ 35, 76, 98.
Lindberg, LL, Kuusankoski	„ 75.
Lindeman, O. E., Jyväskylä	„ 54.
Lindfors, K-, Oulu	„ 57, 75.
Lindgren, O., Kirjaltajaliitto	„ 74.
Lindroos, J. H., Puoluehallinto	„ 18.
Lindstedt, L., Helsinki	„ 35.
Liljendahl, V., Kärkölä	„ 75.
Malin, O., Helsinki	„ 53.
Malmberg, IX, Lappeenranta	„ 34.
Martikainen, (.), Sortavala	„ 75.
Mielikäinen, E., Parikkala	„ 64.
Mäkelin, A., Kuopio	„ 30.
Mäkelin, Yrjö, Puoluehallinto	„ 66, 70, 82, 83.
Mäkinen, LL, Hamina	„ 71.
Niininen, J., Koivisto	„ 28, 98.
Nissinen, T., Mikkeli	„ 106
Ojamo, K- J-, Metsämaa	„ 55.
Orasmaa, O., Heinola	„ 30, 98.
Palmroos, A., Turku	„ 65.
Pasi, O., Kymi	„ 53, 74.
Pesonen, A., Viipuri	„ 103
Pettersson, E. E., Eteenpään	„ 32, 37, 57, 83.
Pihlman, J., Antrea	„ 61.
Piirainen, M., Arbetaren	„ 64.
Kiipinen, A., Tampere	„ 98.
Rissanen, K. IL, Oulu	„ 57.
Räsänen, A., Pielisjärvi	„ 32, 75, 104.
Rönkä, T., Otava	„ 49.
Saarinen, Matti, Puoluehallinto	„ 38.
Saastamoinen, J., Hamina	„ 74.
Salin, Eetu, Puoluehallinto	„ 37, 62, 111.
Salin, K. E-, Helsinki	„ 65.
Salminen, J. A., Puoluehallinto	„ 30, 37.
Savonen, K., Taalintehdas	„ 74.

Sievänen, M., Lauritsala	Sivu 28, 75, 104.
Sirola, Y., Kansan Lehti	, 42, 105, 106.
Sivenius, A., Lahti	, 55.
Stenfors, J. }*, agitaattori	, 41, 75, 103.
Thonberg, N., Loimaa	, 61.
Turkia, M., Helsinki	, 39, 104.
Törmä, H., Oulu	, 37, 71.
Uotinen, M., Terijoki	, 41, 104.
Walpas, E., Helsinki	, 105, 112.
Vatanen, A., agitaattori	, 51, 105.
Vesa, A., Kymi	, 55.
Viljanen, E., Tampere	, 15, 65.
Vuolijoki, V., Ylioppilaiden sosialideinokratiien yhdistys	, 56, 83.
Vuolukka, Matti, Puoluehallinto	, 104

Sisällysluettelo:

	Sivu
<i>Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma</i>	3
<i>Suomen sosialidemokratisen puolueen säännöt</i>	11
Ylimääräisen puoluekokouksen pöytäkirja	15
Ensimmäiseii kokouspäivän aamupäivän istunto	15
<i>Avajaiset ja aikatoimet</i>	15
Edustajaluettelo	19
Johtava komitea	26
Sähkösanomia	26
<i>Alustavaa lieskustelua kysymykselle «lyöväieipuolueen suhde ylimääräisiin valtiopäiviin»</i>	28
Ensimmäiseii kokouspäivän iltapäivän istunto	36
Valiokuntavaaleja	36
<i>Menettelytapa-kysymyksen alustavaa keskustelua jat- ketaan</i>	37
Välikohtaus	53
Sähkösanomia	54
<i>Menettelytapa-kysymyksen alustavaa lieskustelua jat- ketaan</i>	54
Sähkösanomien johdosta	57
Toisen kokouspäivän aamupäivän istunto	58
Kirjelmia ja sähkösanomia	58
Valiokuntavaaleja	60
<i>Menettelytapa-kysymyksen alustavaa lieskustelua jat- ketaan</i>	60
<i>Alustavaa keskustelua kysymykselle Eduskuntalaitoksen uudistuksesta»</i>	67
Tampereen naisten lähetystö	67
<i>Alustavaa keskustelua kysymykselle 'Puoluehallinnon eronpyyntö ja siitä johtuvat asiat»</i>	70
Puoluehallinnon jäsenluvun lisääminen	76
Toisen kokouspäivän iltapäivän istunto	76
Kirjelmä kokoukselle	76
<i>Päätöskeskustelua puoluehallinnon eronpyyntö-asiasta</i>	78

ny

	Sivu
Kolmannen kokouspäivän aamupäivän istunto . . .	79
Puoluehallinnonvaalin tulos.	79
Puoluehallinnon virkailijat	85
Kirjelmä kokoukselle.	85
<i>Päättökeskustelua eduskuntalaitoksen uudistuskysymyksestä.</i>	86
Kysymys puoluelehdistä	102
Edustus puoluepäivillä	105
Smuiakkoasia	106
Helsingin kokouksen pöytäkirja.	107
Senaattorikysymys.	107
Raittiuden Ystävien kirjelmä	107
Kolmannen kokouspäivän iliapäivän istunto . . . ,	107
Sähkösanoma	108
Puoluehallinnon virkailijat	108
<i>Kokouksen lopettajaiset.</i>	109
Esiintyjäin luettelo.	115
Sisällysluettelo.	118

